

Najaarsnota 2017

Colofon

Najaarsnota 2017 is een uitgave van de gemeente Renkum

Inhoud en vormgeving
Gemeente Renkum

Druk
Huisdrukkerij gemeente Renkum

Oplage
60 exemplaren

Inhoudsopgave

Aanbieding	3
Prognose begroting 2017 - 2021	5
Leeswijzer	7
Voortgang activiteiten	8
Bijstelling lopende begroting	46
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg.....	47
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	56
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	58
04 Veiligheid.....	60
05 Openbare ruimte	61
06 Economie & Cultuur	62
07 Inwoner, bestuur & organisatie.....	63
00 Algemene dekkingsmiddelen	66
Overhead	69
Financiering	73
Reserves	83
Investeringskredieten	88

Aanbieding

Renkum,

Aan de raad,

Inleiding

Voor u ligt de Najaarsnota 2017. Deze najaarsnota is een rapportage over de eerste acht maanden van het jaar (art. 6 Financiële verordening). In deze tussentijdse rapportage melden wij recente mee- en tegenvallers ten opzichte van de Begroting 2017 en Voorjaarsnota 2017. Daarmee schetsen wij het financiële kader voor de Begroting 2018.

Najaarsnota op hoofdlijnen

In deze najaarsnota geven wij een prognose van de uitkomsten van de Jaarstukken 2017. Verder scheppen we het financiële kader voor de meerjarenbegroting. Daarvoor actualiseren we de budgetten binnen het bestaande beleid. Naast de voortgang van activiteiten, rapporteren we ook over de voortgang van de invulling van de taakstellingen en melden we de voortgang van de geplande investeringen.

Meer informatie over de inhoud en de opbouw van de najaarsnota, vindt u in de leeswijzer.

Uitgangspunten

Bij de samenstelling van de meerjarenbegroting gelden de volgende uitgangspunten:

- Uitgangspunt is dat het bestaande gemeentelijke voorzieningenniveau, met inachtneming van hetgeen door de gemeenteraad is besloten, in de meerjarenbegroting wordt gehandhaafd. Wanneer aanpassingen van budgetten leiden tot bijstelling van het voorzieningenniveau, wordt dit expliciet vermeld.
- Om het voorzieningenniveau te kunnen handhaven, is een stelpost opgenomen voor de jaarlijkse indexering voor loon- en prijsstijgingen. De omvang van deze stelpost is gelijk aan de trendmatige verhoging van gemeentelijke belastingen plus de nominale groei van de Algemene uitkering.
- De vervangingsinvesteringen, die noodzakelijk zijn om bedrijfsmiddelen op een adequaat kwaliteitsniveau te kunnen handhaven, zijn meegenomen in de berekeningen.
- Wij streven naar kostendekkende tarieven voor gemeentelijke heffingen en leges.
- In de meerjarenbegroting is een jaarlijkse stelpost voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 165.000.
- In de jaren 2017 t/m 2018 is een financiële buffer opgenomen om financiële risico's op te kunnen vangen.
- De (meerjaren)begroting dient sluitend te zijn.

Beslispunten

Wij stellen uw raad voor de voorliggende Najaarsnota 2017 vast te stellen. Daarbij vragen we u:

1. kennis nemen van de voortgangsrapportage inzake activiteiten in 2017;
2. goedkeuring geven voor het bijstellen van de budgetten voor bestaand beleid voor de Begroting 2017 en de structurele doorwerking hiervan voor de meerjarenraming 2018-2021 zoals voorgesteld in het onderdeel "bijstellingen lopende begroting";
3. instemmen met de voorgestelde aanwending van de post onvoorzien;
4. kennis nemen van de voortgangsrapportage inzake de invulling van bijstellingen en ombuigingen;
5. instemmen met de voorgestelde nieuwe kredieten;
6. kennis nemen van de voortgangsrapportage inzake investeringen in 2017.

Planning

Maandag 23 oktober	Indienen vragen
Maandag 30 oktober	Beantwoording vragen
Woensdag 8 november	Raadsvergadering

Prognose begroting 2017 – 2021

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Meerjarenbegroting na voorjaarsnota	-1.888	-301	-79	-176	-259
Meicirculaire	333	304	391	356	365
Meerjarenbegroting na meicirculaire	-1.554	2	311	180	106
Bijstelling najaarsnota	-88	-6	-75	-147	-255
Financiering	118	220	277	345	267
Meerjarenbegroting na najaarsnota	-1.523	217	514	378	118

In onderstaande tabel is het saldo van de baten en lasten per programma, na de bijstellingen in deze najaarsnota, weergegeven (een 'min' betreft per saldo een last; een positief getal betreft per saldo een bate):

Per programma	2017	2018	2019	2020	2021
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	-8.136	-8.435	-8.488	-8.513	-8.528
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	-2.105	-2.076	-1.845	-1.835	-1.831
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	1.129	1.256	1.251	1.263	1.216
04 Veiligheid	-2.508	-2.582	-2.513	-2.454	-2.455
05 Openbare ruimte	-4.316	-4.332	-4.348	-4.226	-4.219
06 Economie & Cultuur	-515	-468	-468	-468	-468
07 Inwoner, bestuur & organisatie	-4.885	-4.582	-4.781	-4.756	-4.688
00 Algemene dekkingsmiddelen	31.790	32.329	32.316	31.994	31.727
Overhead	-11.873	-10.428	-10.446	-10.463	-10.471
Onvoorzien	-105	-465	-165	-165	-165
Meerjarenbegroting na najaarsnota	-1.523	217	514	378	118

In deze Najaarsnota 2017 zijn diverse financiële bijstellingen weergegeven. Deze bijstellingen hebben deels betrekking op verschuivingen tussen producten (w.o. invulling van taakstellingen) die per saldo 'neutraal' zijn. Deze bijstellingen worden u voorgelegd omdat deze het budgetrecht van uw raad aangaan. In onderstaande tabel is weergegeven uit welke voor- en nadelen de totale bijstelling in deze najaarsnota is opgebouwd.

	2017	2018	2019	2020	2021
1A Invulling taakstelling kinderboerderij huurperiode 2 jaar	14				
2C Bestemmingsplannen	17				
2D Natuurbeschermingswet		-56	-56	-56	-56
3C Houtverkoop		-16	-8	-5	-20
6B Schoonmaakkosten Airbornewandeltocht	-15	-15	-15	-15	-15

		2017	2018	2019	2020	2021
7E	Toeristenbelastingen	-31				
7G	Wachtgeld voormalig burgemeester	46	6			
7G	Taakstelling p-budget niet haalbaar	-69	-41	-41	-41	-41
7G	VNG		-44	-39	-38	-38
7G	Ziektevervanging griffie	-28				
0A A.U.	OZB	62				
	Septembercirculaire	-146	161	86	12	-83
OB. Bel	Baten OZB	-208				
OB. Bel	Baten toeristenbelasting	70				
OB. Bel	Baten hondenbelasting	-18				
ov. Alg. dek.	Stadsregio	108				
ov. Alg. dek.	Aanvulling stelpost loon- en prijscomp tot € 0	-4				
onv.	OZB	125				
overh.	Renovatie ruimte jeugdwerk (kelder gemeentehuis)	-1	4	4	4	4
overh.	Vervanging discussiesysteem raadszaal	-6	-3	-4	-5	-5
	Subtotaal	-88	-6	-75	-147	-255
rente	Wijziging rekenrente	118	220	277	345	267
	Totaal	30	214	202	198	12

In de bijgestelde Begroting 2017 zijn nog stelposten opgenomen voor onvoorziene uitgaven en loon- en prijsstijgingen. Wanneer we er vanuit gaan dat deze niet meer in 2017 worden aangewend, wordt de prognose van het jaarrekeningresultaat 2017 als volgt:

Prognose jaarrekeningresultaat 2017

Bedragen x € 1.000

Saldo meerjarenbegroting	-1.523
Stelpost onvoorzien	5
Buffer	100
Stelpost loon- en prijsstijgingen	0
Prognose resultaat 2017	-1.418

Leeswijzer

Waarom een Najaarsnota?

In de Financiële verordening is onder andere vastgelegd op welke manier uw raad de planning- & controlcyclus wil vormgeven. In artikel 6 van de Financiële verordening is opgenomen dat het college de raad door middel van een tussentijdse rapportage informeert over de realisatie van de begroting over de eerste acht maanden van het lopende jaar.

Opbouw voorjaarsnota

Deze najaarsnota bestaat uit een aantal onderdelen.

Voortgang activiteiten

In de Begroting 2017 zijn een aantal activiteiten benoemd die er mede voor moeten zorgen dat de doelstellingen worden behaald. In deze najaarsnota geven wij u een voortgangsrapportage over deze activiteiten. De voortgang op de doelstellingen zal in een later stadium (jaarstukken) verantwoord worden.

Bijstellingen lopende begroting

In de najaarsnota legt het college verantwoording af over de eerste acht maanden van 2017 en brengt zij een aantal voor het lopende jaar actuele ontwikkelingen in beeld. Dit resulteert in het bijstellen van een aantal budgetten. Wij vragen u tijdens de raadsbehandeling in te stemmen met deze bijstellingen voor 2017 en de consequenties voor de komende jaren. In dit onderdeel wordt tevens de aanwending van de post onvoorzien onder uw aandacht gebracht.

Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen

In dit hoofdstuk vindt u een specificatie van de nog openstaande taakstellingen. Wij rapporteren de stand van zaken met betrekking tot de realisatie van deze taakstellingen.

Reserves

In de najaarsnota zijn een aantal toevoegingen c.q. onttrekkingen aan reserves gedaan. In dit onderdeel ziet u het herziene verloop (begroot) van de reserves in 2017 na verwerking van de mutaties in deze najaarsnota.

Investeringskredieten

Op basis van artikel 6 van de Financiële verordening rapporteren we de voortgang van de in de begroting goedgekeurde investeringen. Zo nodig vragen wij u toestemming voor (nieuwe) investeringskredieten.

Voortgang activiteiten

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

1A. Algemene voorzieningen

Algemeen

De decentralisatie van een aantal taken en verantwoordelijkheden naar de gemeente is ook gepaard gegaan met een forse bezuiniging. Doel is om door middel van transformatie, substitutie en preventie de kosten die gepaard gaan met de vraag naar zorg met de afnemende inkomsten te laten meebewegen. Dit is een invulling van de taakstelling vormgegeven vanuit de inhoud en niet vanuit de zogenaamde 'kaasschaaf' methode waarbij vooraf een taakstelling wordt opgelegd.

Om vanuit de inhoud hierop te sturen is inzicht nodig in zorggebruik. Het is de afgelopen jaren gebleken dat het lastig en complex was om inzicht te krijgen in de zorgconsumptie op basis van de bestaande budgetten gekoppeld aan klantgegevens. Ook het koppelen van beschikbare informatie om het werken volgens het principe van een huishouden, een plan, een regie te ondersteunen bleek ingewikkeld. Dat ligt deels aan technische problemen, deels aan weerstand bij bestaande organisaties en regels van beroepsverenigingen en deels aan wetgeving die dit blokkeert.

Dit heeft ertoe geleid dat de nadruk in 2015 en 2016 vooral heeft gelegen op de transitie: alles in het werk stellen om de ondersteuning voor de nieuwe groepen inwoners waar de gemeente de verantwoordelijkheid voor heeft gekregen goed geregeld is.

Inmiddels ligt meer de nadruk op het transformatieproces. Vanuit de inhoud sturen op verandering en (op termijn) bezuinigingen kent twee grote knoppen waaraan gedraaid moet worden. Enerzijds regionaal door middel van transformatie afspraken met aanbieders vanuit het inkoop proces, anderzijds door transformatie van het zogenaamde preventieve veld.

Onderdeel van deze versterking en transformatie is het sterker maken en organiseren van het aanbod van voorzieningen die voor iedereen toegankelijk en dicht bij huis zijn, de algemene voorzieningen. De toegang tot Algemene Voorzieningen is laagdrempelig en gericht op vroege interventie om zo te voorkomen dat een beroep op specialistische voorzieningen moet worden gedaan. Door dit veld goed in te richten en goed toegankelijk te maken kan dus op uitgaven vanuit de inhoud gestuurd worden.

De Algemene Voorzieningen betreffen het hele preventieve veld voor alle inwoners van 0 tot 100+ jaar. Dat betekent dat ook het consultatiebureau (Gezondheid), de peuterspeelzaal en kinderdagverblijven (Onderwijs) hieronder vallen.

In aanvulling op algemeen toegankelijke voorzieningen kunnen ook voorzieningen worden ingezet die wel laagdrempelig en algemeen toegankelijk zijn, maar met een lichte toets. Bijvoorbeeld de inzet van gedragswetenschappers als schakel tussen huisartsen en specialistische GGZ jeugd om onnodige inzet van de specialistische SGGZ te voorkomen. Ook de inzet van kinderopvang in gezinssituaties in plaats van persoonlijke begeleiding is hiervan een voorbeeld.

Een derde mogelijkheid om op termijn bezuinigingen te realiseren is die van cultuurverandering. De ondersteuning die wordt geboden op het gebied van algemene voorzieningen dient erop gericht te zijn de eigen kracht en zelfredzaamheid van de inwoners te versterken. Eigen verantwoordelijkheid staat voorop. Dit is een weerbarstige materie, het vraagt een andere werkwijze van de gemeente (kanteling) en ook een culturomslag bij inwoners die nu wordt gevraagd eerst zelf of met behulp van het sociale netwerk problemen die men ondervindt op te lossen.

In 2017 is onder andere ingezet op het goed inrichten en neerzetten van de frontoffice van het sociaal team. Dat is de plek waar de vragen van inwoners als eerste binnenkomen en waar de eerste inschatting moet worden gemaakt hoe en door wie de vraag opgepakt moet gaan worden.

In 2018 moeten we blijven investeren, ook in personele zin, in het beschikbaar maken van algemene voorzieningen, en in de verder doorontwikkeling van de manier waarop het preventieve veld is georganiseerd (onder andere het verder gestalte krijgen van de werkwijze van de netwerkorganisatie Renkum voor elkaar). Deze investeringen lijken haaks te staan op de bezuinigingsopdracht maar zijn noodzakelijke voorwaarden om op termijn aan de structurele taakstelling te kunnen voldoen. Zij worden gerealiseerd met steun vanuit de reserve sociaal domein.

In 2016 is een bestuurlijke aanbesteding gedaan voor de algemene voorzieningen sociaal domein. In januari 2017 is de netwerkorganisatie Renkum voor Elkaar van start gegaan.

In 2017 gaan we verder op de ingeslagen weg. We willen, zoals in de kadernota Sociaal Domein is verwoord, inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties verleiden verantwoordelijkheid te nemen in het publieke domein. Samen creëren en realiseren van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke opgaven is het uitgangspunt. Het voordeel van de netwerkorganisatie Renkum voor Elkaar en het proces van bestuurlijke aanbesteding is een toegenomen flexibiliteit en sturingsmogelijkheden. De gemeente zit niet 'vast' aan een bepaalde aanbieder, maar kan jaarlijks opnieuw bezien of een bepaald aanbod wel blijft aansluiten op de vraag die er ligt.

Activiteiten:

Algemene voorzieningen

Bij het tot een succes maken van de nieuwe werkwijze van het sociaal team is het van groot belang dat de medewerkers van het sociaal team een goed overzicht hebben van de beschikbare voorzieningen. In beeld zal moeten worden gebracht welke voorzieningen er zijn en waar ze zich bevinden, maar vooral ook wat de vraag en behoefte is vanuit de inwoners en waar eventuele lacunes zitten. Daarnaast dienen zich ook steeds nieuwe organisaties en initiatieven aan op het gebied van ontmoeting, leefbaarheid, sociale cohesie. Het is van belang dat we die goed in beeld hebben en houden.

Sterk Renkum

Om dit mogelijk te maken zijn we in 2017 met het project "Sterk Renkum" gestart. Doelstelling is de ontwikkeling van een interactieve website die zal fungeren als een digitale sociale kaart en tevens als een lokaal georiënteerd platform voor het sociaal domein waarop inwoners inspiratie, handvatten en ideeën kunnen opdoen en gelijkgezinden kunnen ontmoeten. Kennis, ervaring en inspiratie wordt zo toegankelijk voor alle inwoners. Het op deze manier bundelen en toegankelijk maken van informatie over het sociaal domein geeft inwoners ook een instrument in handen om de regie over hun eigen leven te houden.

Mantelzorg

In de Wmo 2015 ligt de nadruk niet meer op het compenseren van een gebrek maar op het versterken van zelfredzaamheid en participatie. Hierin vervullen mantelzorgers een belangrijke rol. De mantelzorger is dan ook sterker gepositioneerd, de definitie van mantelzorg is uitgebreid, expliciet is opgenomen dat zorg moet worden gedragen voor een jaarlijkse blijk van waardering voor mantelzorgers en dat de maatwerkvoorziening Kortdurend Verblijf (logeren) ingezet dient te worden ter ontlasting van mantelzorgers.

Het bestaande mantelzorgbeleid zoals beschreven in de "Notitie uitvoering mantelzorgbeleid 2013 t/m 2015" is daarom herijkt.

Juli 2015 is door B&W het uitvoeringsplan mantelzorg 2015 – 2018 vastgesteld. Hierin is beschreven hoe de ondersteuning van de mantelzorgers op een manier wordt vormgegeven passend bij de sterkere positionering van de nieuwe mantelzorger in de Wmo 2015 en aansluitend op de wijze waarop de ondersteuning van inwoners vanuit het sociaal team wordt georganiseerd:

bij het realiseren van een passende oplossing wordt gewerkt volgens het principe één huishouden, één plan, één regie. Er wordt integraal gekeken naar hoe een huishouden optimaal wordt ondersteund en versterkt, en de positie en ondersteuning van de mantelzorger wordt daarin expliciet meegenomen. Er wordt naar gestreefd dat de mantelzorger ook altijd bij het gesprek aanwezig is dat de medewerker van het sociaal team met de inwoner voert (mits de zorgvrager dat zelf ook wil) en in het gesprek wordt dan ook gekeken of de mantelzorger de mantelzorg aankan en wat nodig is om te voorkomen dat de mantelzorger overbelast raakt.

Vrijwilligersbeleid

De ondersteuning van vrijwilligers is een belangrijke doelstelling binnen de Wmo. De inzet van vrijwilligers en van vrijwilligersorganisaties is van onschatbare waarde voor de sociale samenhang binnen de samenleving. Vrijwilligers zijn het voorbeeld bij uitstek van de gewenste 'participatiesamenleving' waarin mensen eigen verantwoordelijkheid nemen en elkaar helpen en ondersteunen.

De huidige uitvoeringsnotitie vrijwilligerswerkbeleid 2013 – 2015 is in februari 2013 vastgesteld. Inmiddels is de Kadernota Sociaal Domein (oktober 2015) vastgesteld en is de notitie vrijwilligersbeleid niet meer actueel.

Als gevolg van de transformatie sociaal domein is een begin gemaakt met het anders inrichten van de manier waarop de gemeente het vrijwilligerswerk faciliteert. De algemene voorzieningen bestuurlijk aanbesteed. Er heeft een overdracht plaatsgevonden van de werkzaamheden van Stichting Welzijn Renkum (voormalig Solidez) naar de nieuwe netwerkorganisatie Renkum voor Elkaar. Daarnaast zijn we gestart met 'right to challenge' onder de noemer 'we kunnen het'.

De ondersteuning van vrijwilligers en vrijwilligerswerk zit in de opdracht voor Renkum voor Elkaar. Daarnaast is de gemeente op verschillende vlakken direct of indirect bezig met faciliteren of ondersteunen van vrijwilligers(werk) en vrijwilligersorganisaties. Zoals bijvoorbeeld door middel van de website WeHelpen.nl/renkum die in 2016 de lucht is in gegaan en door middel van subsidies aan organisaties die draaien op de inzet van vrijwilligers zoals de Rechtswinkel.

In 2017 is geïnventariseerd wat er allemaal gebeurt in de gemeente op het gebied van vrijwilligerswerk en is door middel van een enquête onder vrijwilligers en twee panelgesprekken met inwoners die actief zijn als vrijwilliger of binnen een vrijwilligersorganisatie onderzocht hoe het is gesteld met het vrijwilligerswerk in onze gemeente. Waar lopen vrijwilligers tegenaan? Wat zijn de kansen en bedreigingen? En wat kan de gemeente hierin betekenen?

Op basis van de uitkomsten hiervan zullen de prioriteiten voor het vrijwilligersbeleid zullen opnieuw worden geformuleerd (najaar 2017).

Integratie minderheden: vergunninghouders asiel

Om de hogere instroom van statushouders goed op te vangen met beleid voor integratie en participatie heeft het Rijk extra middelen beschikbaar gesteld. Het college heeft in het voorjaar een plan van aanpak statushouders vastgesteld waarmee duidelijk wordt welke acties nodig zijn om de nieuwe inwoners succesvol te laten integreren en participeren. Het gaat om de eerste opvang bij huisvesting, onderwijs en inburgering, gezondheid en toeleiding naar (betaald) werk.

Extra inspanning is nodig om te voorkomen dat deze groep langdurig bijstand afhankelijk wordt. Daarom werken we nauw samen in de regio Food Valley en het werkgeversservicepunt om actief te bemiddelen naar scholing en werk. Ook de sociale integratie vormt een belangrijke basis. Veel inwoners zijn betrokken bij de organisatie van de Taalcafe's in Wolfheze en Renkum. Hier zijn allerlei activiteiten voor statushouders en leren zij veel van de ontmoetingen met andere inwoners. Ook organisaties als Vluchtelingenwerk en Renkum voor Elkaar zijn nauw betrokken bij de doelgroep. De groep statushouders bestaat uit rond de 150 personen die sinds de hogere instroom in 2015 in Renkum zijn komen wonen. Voor 2017 is de taakstelling voor huisvesting statushouders teruggelopen naar 43 personen.

Het streven is om dit najaar de extra huisvesting in het dorp Wolfheze te sluiten en zorgen dat alle statushouders regulier een huurwoning hebben (medio augustus zijn 29 personen geplaatst). Wij willen 20 personen op (voorbereidend) beroepsonderwijs laten starten en 10 personen aan (betaald) werk helpen. De contacten met WSP en lokale werkgevers verlopen wat dit betreft goed. Vooruitlopend op de wijziging van de Wet Inburgering (in werking per 1 oktober 2017) hebben wij een start gemaakt met het organiseren van een programma dat leidt tot de ondertekening van de participatieverklaring. Hier hebben al 42 statushouders aan meegedaan. Zij krijgen informatie via een trainer (en met behulp van tolken) over kernwaarden als vrijheid en democratie, veiligheid, gezondheid en participatie. Statushouders gaan met elkaar in gesprek over deze onderwerpen. Aan het programma hebben ook lokale partijen meegedaan zoals raadsleden, wijkagenten, verpleegkundigen. Vrijwilligers van sportclubs hebben trainingen verzorgd om kennis te maken met verschillende vormen van sport en bewegen met als resultaat dat een aantal statushouders zich hebben aangemeld. Als afronding van het programma heeft burgemeester Schaap met de deelnemers de verklaring ondertekend.

1B. Gezondheid

Activiteiten:

Gezondheid: landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen

De verschuiving van het begrip gezondheid als het afwezig zijn van ziekten naar een bredere opvatting gericht op de mate waarin inwoners zo zelfstandig als mogelijk deelnemen aan de samenleving, positieve gezondheid, heeft inmiddels postgevat, ook internationaal. Vanuit deze nieuwe positieve benadering is het verband duidelijk van het belang van gezondheid binnen het sociaal domein. Deze nieuwe visie op gezondheid geeft ook ruimte voor nieuwe ontwikkelingen voor beleid maar ook voor het individu. Als immers niet meer wordt uitgegaan van wat iemand niet kan, maar van wat wel mogelijk is, openbaren zich nieuwe mogelijkheden die weer bijdragen aan een positief zelfbeeld. Deze positieve benadering heeft daardoor een vliegwiel effect.

Regionale visie publieke gezondheid

De regionale gezondheidsvisie die de 16 gemeenten van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden betreft is door uw raad als kaderstellend voor gezondheid in onze gemeente vastgesteld.

Voor ons gemeentelijk gezondheidsbeleid betekent dit een invlechting in het totale beleid, waardoor er geen aparte nota beleid publieke gezondheid is geformuleerd. Wel wordt een speerpunten notitie opgesteld die de rode draad van gezondheid in onze uitvoering ondersteunt. Deze aanpak past bij een integrale benadering vanuit de gehele gemeente en de samenhang binnen het sociaal domein in het bijzonder. Hierin wordt tevens rekening gehouden met de landelijke speerpunten van beleid inzake de publieke gezondheid.

Wmo

De Wmo 2015 geeft ons meer ruimte om zorg en ondersteuning vanuit het principe één gezin, één plan, één regie gestalte te geven. Wij hebben hiermee een bredere verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van onze inwoners met een beperking. Hierin richten wij ons zoveel als mogelijk op het stimuleren en faciliteren van zelfredzaamheid. Dat betekent dat al onze inwoners wanneer dat nodig is van onze (ingekochte) dienstverlening en producten gebruik kunnen maken voor de intensiteit en de duur die daarbij past (maatwerk). In het kader van transformatie trekken we nadrukkelijker op met de zorgverzekeraar en we zoeken ook nauwe samenwerking met huisartsen en wijkverpleegkundigen. Ook zoeken wij naar nieuwe producten die beter passen bij de vraag

vanuit onze inwoners en uiteindelijk efficiënter zijn. Dit betekent tevens het loslaten van lijstjes en dogma's die vanuit transformatie doeleinden alleen belemmerend zijn en niet werken.

Jeugdhulp

Deze decentralisatie gaat gepaard met een stevige taakstelling vanuit het rijk. Om hierin te kunnen voorzien is het noodzakelijk de knoppen in beeld te hebben waaraan kan worden gedraaid zodat de taakstelling kan worden behaald onder behoud van kwaliteit van hulp en ondersteuning. Dat doen wij vanuit de inhoud waardoor de nadruk ligt op transformatie en substitutie, naast het versterken van het preventieve veld door de inzet van (semi) algemeen toegankelijke voorzieningen.

Versterking van het preventieve veld: Dit doen wij in samenwerking met alle partners die rondom jeugd staan (netwerk) waaronder de GGD (consultatiebureau), kinderdagopvang (waaronder peuterspeelzaalwerk) en het onderwijs. Dit betreft regionale zowel als lokale inzet van onder andere samen starten, integrale vroeghulp, verzorging. Speciale aandacht wordt gevraagd voor vroegsignaleren door onze partners, ook of met name met betrekking tot armoede.

De aanpak is vanuit een integrale benadering waarin alle beleidsvelden met elkaar zijn verbonden. Het netwerk op zich is niet nieuw, maar de versterking van de verbindingen tussen de netwerkpartners is meer gericht op samenwerken, 'aan de bak blijven' ook al is een jeugdige even uit beeld en niet op volgtijdelijk inzet plegen. Dit is met name van belang voor succesvol afschalen, bijvoorbeeld een jongere kan succesvol weer naar huis en blijft vanuit die context begeleid worden. In het netwerk van huisartsen, de GGD, onderwijs en het sociaal team leidt dit tot de inzet van een gedragswetenschapper, die de jeugdige en het gezin korte begeleiding kan geven en heel gericht kan verwijzen indien nodig. Uit praktijkvoorbeelden blijkt dat hierdoor minder snel wordt doorverwezen naar de specialistische GGZ en dat lichte problematiek wordt opgelost. Dit is voordelig voor alle betrokkenen.

In de uitvoering wordt door het sociaal team op basis van de specifieke situatie van het kind en zijn gezin maatwerk geleverd op basis van de verbindingen tussen (gezondheids)zorg, onderwijs, werk en inkomen (dus ook armoede beleid), sport en veiligheid.

Voorzieningen jeugd: Voor de leeftijd 0- 4 jaar wordt het kind gevolgd door het consultatiebureau dat in nauwe samenwerking staat met het Sociaal Team. In regionaal verband wordt gewerkt aan vernieuwing van het basistakenpakket.

De verbinding (speciaal) basis onderwijs met jeugdhulp (5-12 jaar) wordt vormgegeven door middel van de inzet van de GGD en het Sociaal Team. De jeugdverpleegkundige en de jeugdarts zijn aangesloten op de zorgteams van de scholen, evenals het sociaal team. Daardoor kunnen zorg en ondersteuning langs korte lijnen worden geregeld. Ook de gedragswetenschapper is aangesloten op het netwerk.

De verbinding voortgezet (speciaal) onderwijs wordt lokaal op dezelfde wijze vormgegeven als binnen het basisonderwijs. Voor de jeugdigen die buiten onze gemeente het onderwijs volgen is de leerplicht consultant de verbindende schakel als lokaal binnen een gezin ondersteuning nodig is.

In het kader van Renkum autisme vriendelijke gemeente wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met kinderopvang en peuterspeelzaal (voorschool) en het onderwijs. Hierbij richten we ons op kennisoverdracht, vroegsignalering en passende ondersteuning in een breder verband dan alleen gericht op autisme. Hierbij krijgt ook de implementatie van de methodiek Wrap Around Care de aandacht.

Pleegzorg: Soms kunnen kinderen uit het oogpunt van veiligheid niet thuis blijven wonen en zijn zij op pleegzorgvormen aangewezen. Omdat uit onderzoek duidelijk is dat het voor kinderen heel nadelig is om hen uit hun gezinssetting te halen, daardoor lopen zij jaren (ontwikkel) achterstand op en lopen tegen hechtingsproblemen aan die hun ontwikkeling zwaar belemmeren, zal de uitvoering erop gericht zijn om pleegzorgvormen in te zetten als alle andere vormen van ondersteuning geen soelaas bieden voor het gezin. Veiligheid staat hierin voorop. Onder die andere vormen van zorg vallen bijvoorbeeld hulp bij het huishouden, begeleiding een plaats in de kinderopvang. Daarnaast gaan wij ons ook richten op goede arrangementen voor 18+ die uit pleegzorg komen, zodat er een goed en veilig verloop is van jeugdzorg naar Wmo en de jongeren niet tussen wal en schip raken. Hieronder valt ook het verkennen van de mogelijkheden om pleegzorg binnen een gezin langer te laten plaatsvinden en het stimuleren van gezinshuizen. Voorts ligt hier ook een verbinding met wonen die verkend moet worden, met name vormen van beschermd wonen voor LVB jongeren.

Aansluiting onderwijs, jeugdhulp en arbeidsmarkt voor kwetsbare jeugdigen wordt vormgegeven via een integrale aanpak vanuit de samenwerkende partners is dit veld. En ook hier geldt dat er aandacht is voor 18+ jeugdigen zodat zij niet tussen wal en schip raken.

Jeugdbescherming: Dwang en drang in jeugdzorg. Via inkoop worden afspraken gemaakt met gecertificeerde instellingen (GI). Met de GI's (waaronder Jeugdbescherming Gelderland, William Schrikker Groep, het Leger des Heils en Veilig Verder) worden afspraken gemaakt als het gaat om dwangtrajecten (via een OTS). Daarnaast kan ook gekozen worden voor een vrijwillige plaatsing. De inzet is om zoveel mogelijk dwang te voorkomen. Daarnaast werken deze gecertificeerde instellingen ook aan kortere trajecten. Hierin zal samenwerking worden gezocht met het sociaal team zodat een jeugdige goed begeleid wordt vanuit de (vrijwillig) gesloten setting naar de gemeente waar hij gaat wonen.

Verder wordt er regionaal gewerkt aan de transformatie van Beter Beschermd, overleg over de jeugdige, naar de Beschermingstafel: overleg met de jeugdige. Hierin wordt gezocht naar meer transparantie, de dialoog en betere afstemming waardoor het effect van een (dreigende) maatregel verbetert in de zin van perspectief voor de jeugdige, minder terugval meer kans op normalisering.

1C. Sport

Activiteiten:

Uitwerken ambities geactualiseerde Sportnota

Er wordt invulling en uitvoering gegeven aan de ambities uit de kadernota 'Sportief verbinden', waarbij rekening wordt gehouden met de aanbevelingen uit de tussenevaluatie van de sportnota door NOC*NSF. Het Sport & Bewegteam, bestaande uit buurt(sport)coaches wordt ingezet om invulling te geven aan een aantal van deze ambities op basis van een sport- en beweegprogramma. Hierbij wordt sport als middel ingezet om doelstellingen te realiseren in het sociaal domein zoals gezondheid leefbaarheid en participatie. Dit gebeurt in samenwerking met inwoners, sportverenigingen, sportscholen, huisartsen, fysiotherapeuten, scholen, welzijnsinstellingen en instellingen voor maatschappelijke opvang. Het sport- en beweegprogramma wordt volgens planning uitgevoerd.

Aan de verzelfstandigingstrajecten op sportpark De Bilderberg en Wilhelmina wordt uitwerking gegeven. Dit gebeurt in samenwerking met de verenigingen die gebruik maken van de parken. Voor de parken die al verzelfstandigd zijn is blijvende aandacht over de voortgang. We proberen nog dit jaar met de verenigingen tot afspraken te komen ten aanzien van de verzelfstandiging. Met

de kernpartners op het sportpark De Bilderberg is overleg gestart voor de mogelijkheid van een subsidieaanvraag bij de provincie voor de regeling 'Vitale Sportparken'.

1D. Educatie

Activiteiten:

Volwaardige bibliotheek in Renkum en Oosterbeek

Renkum en Oosterbeek behouden een volwaardige bibliotheek. De gemeente Renkum zet in op een openbare bibliotheek die bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van inwoners. De gemeente vraagt de bibliotheek in te zetten op bevorderen van informatie- en digitale vaardigheden; lezen en schrijven; taal als basis voor maatschappelijke participatie; werk en inkomen; educatie; e-overheid; de bibliotheek als neutrale, onafhankelijke, veilige ontmoetingsplek.

We streven ernaar om in 2017 de bibliotheek op school ingevoerd te hebben op alle basisscholen.

Volwassenen educatie

Komende jaren verandert het inkoopbeleid voor educatie. Geleidelijk wordt de verplichte winkelnering bij de ROC's los gelaten en mogen we ook bij andere aanbieders vormen van taal- en rekenonderwijs inkopen. De rijksmiddelen worden regionaal ingezet (via contactgemeente Arnhem) op basis van een regionaal educatief programma. In 2017 maken we meer verbinding tussen het onderwijs- en het arbeidsmarktbeleid.

Educatie en aanpak laaggeletterdheid

In 2017 is in samenwerking met de met de Alliantie én de stichting Lezen & Schrijven het Taalhuis ontwikkelt, binnen het Rijksactieprogramma Tel mee met Taal. In juni 2017 is het Taalhuis geopend. Daarmee is aanwezig aanbod van formeel (ROC), non-formeel (bibliotheek) en informeel aanbod (welzijnsorganisaties en Vluchtelingenwerk) op elkaar afgestemd. In deze samenwerking kan voor iedere inwoner die zijn/ haar (digi)taalvaardigheid wil vergroten maatwerk worden geboden.

Integratie minderheden: taal en participatie

Bij de uitvoering van de Participatiewet wordt extra gelet op basisvaardigheden zoals beheersing van de Nederlandse taal (Wet Taaleis). Uitkeringsgerechtigden zijn verplicht om aan hun taalcompetenties te werken als dit nodig is voor participatie. In het persoonlijk werkplan worden afspraken gemaakt om van het lokaal educatie aanbod gebruik te maken. Maatregelen en handhaving waren tot nog toe niet nodig.

Naast het algemeen aanbod van educatie bieden we maatwerk om sneller aan het werk te kunnen (bijvoorbeeld training taal op de werkvloer).

Met de vorming van het Taalhuis zijn er meer mogelijkheden voor mensen met een achterstand in taal/ reken- en digitale vaardigheden.

Ook de inwonersinitiatief dragen bij aan het bevorderen taalbeheersing van anderstalige. In Wolfheze en Renkum zijn wekelijks bijeenkomsten in een taalcafe. In Doorwerth en in Oosterbeek zijn/ worden gespreksgroepen opgestart.

Aansluiting van jeugdhulp op het onderwijs

In de eerste helft van 2017 is er een stevigere verbinding gemaakt tussen het sociaal team en de scholen voor basisonderwijs. Hiermee is de verbinding gemaakt tussen jeugdhulp en onderwijs zodat indien nodig snel de juiste hulp kan worden ingezet. De GGD (gezondheidszorg) is eveneens op de multidisciplinaire casus overleggen van het onderwijs aangesloten.

De extra inzet van de jeugdarts in het lokale voortgezet onderwijs is met name gericht op het vroegtijdig signaleren van sociaal emotionele problemen zodat de jeugdige hierop passend wordt geadviseerd. Deze inzet heeft (mede) tot doel om voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

De inzet van de gedragswetenschappers jeugd als verbinding tussen huisartsen, sociaal team, onderwijs en GGD is met ingang van januari 2017 gestart. Deze inzet betreft kortdurende begeleiding en advies en heeft tot doel de huisartsen hierin te ontlasten en te zorgen voor kortere lijnen, verkorten van eventuele wachttijden door hun directe inzet. Het eerste kwartaal van 2017 is succesvol met 44 doorverwijzingen vanuit de huisartsen waarvan slechts 8 doorverwijzingen naar specialistische hulp, 13 naar basis hulp en overig door de gedragswetenschappers zelf of de inzet van het sociaal team. Van de 9 praktijken doen 8 praktijken mee. Omdat het een nieuwe samenwerking betreft is het van belang aandacht aan de bewustwording van deze inzet te blijven schenken. Daarnaast zijn er kinderziekten die om een oplossing vragen in de technische sfeer.

Afspraken inzake de inzet van jeugdhulp in combinatie met passend onderwijs (grijs gebied) zijn maatwerkafspraken, omdat iedere situatie anders is, de vraag anders ligt en de oplossing van de inzet samen gevonden moet worden.

Om jongeren die dreigen uit te vallen te stimuleren aan het onderwijs te blijven deelnemen om hun startkwalificatie te behalen wordt inzet gepleegd door het team '2Gethere'.

Dyslexiezorg

Op grond van de Jeugdwet is de gemeente ook verantwoordelijk voor het bieden van dyslexiezorg. In 2017 maken we gebruik van deze vorm van zorg.

Lokale educatie agenda (LEA)

De samenwerking tussen de gemeente en het onderwijs is verankerd in de LEA. De LEA kent drie tafels: 2-5 jaar, 5-14 jaar en het besturen overleg. Het doel van het LEA-overleg is een sluitende onderwijs/ zorgstructuur. Het LEA-overleg is een hulpmiddel om de integraliteit tussen onderwijs, zorg en welzijn te borgen. Daarnaast is het ook het platform van overleg over de uitvoering van wettelijke taken.

In de eerste helft van 2017 is gewerkt aan het continueren aansluiting jeugdbeleid en passend onderwijs. Hiervoor heeft de stichting Passend Wijs richtlijnen opgesteld.

Ook is de pilot voor begaafdenonderwijs uitgevoerd met een positief resultaat.

Onderwijsachterstanden

In de eerste helft van 2017 is ingezet op kennisverrijking en netwerkstructuur kinderopvang en basisonderwijs met name voor die groepen waar sprake is van een afstand tot het onderwijs. De samenwerking met het consultatiebureau blijft intensief.

In september 2017 is de monitor VVE (vroeg- en voorschoolse educatie) afgerond en is een monitor uitgevoerd over de aansluiting van de VVE in de kinderopvang en het basisonderwijs.

Peuterspeelzaalwerk en harmonisatie

In 2017 zijn de landelijke ontwikkelingen in het kader van de voortgaande harmonisatie worden gevolgd. Dat betekent in 2017 een verruiming van de nadere regel voor deelname aan PSZwerk voor peuters waarvan de ouders geen beroep kunnen doen op de kinderopvangtoeslag. Deze regeling bestaat al. In iedere dorpskern is plaats geregeld bij één aanbieder. Ouders die geen aanspraak kunnen maken op kinderopvangtoeslag kunnen gebruik maken van een door ons gesubsidieerde peuterplaats. Door het aanpassen van de regeling kunnen alle aanbieders peuterplaatsen bieden en hebben ouders meer keus.

In de eerste helft van 2017 is de harmonisatie van de laatste PSZplaats (die nog niet met kinderdagverblijven is geharmoniseerd) gestimuleerd, ook omdat vanaf 1 januari 2018 alle PSZ

moeten voldoen aan alle eisen uit de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen. Dit heeft gevolgen voor de inzet van gekwalificeerd personeel in plaats van assistenten en stagiaires).

Cultuureducatie

In de eerste helft van 2017 hebben we gewerkt aan de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen in de gemeente voor een brede verankering van cultuur binnen het reguliere onderwijs. Dit heeft geresulteerd in een cultuureducatieprogramma 2017-2019 waarbij de vraag van het onderwijs leidend is. Alle scholen (voor basis- voortgezet en speciaal onderwijs) in de gemeente Renkum hebben een cultuureducatieprogramma dat is afgestemd op hun school curriculum. De scholen en de gemeente dragen samen de financiële lasten van dit programma.

Voor de ondersteuning van de scholen en culturele organisaties zetten we middelen in voor een cultuurcoach.

1E. Minima

Activiteiten:

- Het binnen het sociaal domein integraal uitvoeren van een activerend minimabeleid. Het accent ligt daarbij op maatschappelijke participatie met bijzondere aandacht voor gezinnen met kinderen.
- Adviseren en ondersteunen van inwoners, met dreigende schuldensituaties, bij het maken van vervolgstappen om hun financiële situatie te verbeteren.
- De schuldhulpverlening is de schakel die volgt op preventie van schulden en schulddienstverlening (informatie en advies) en bestaat uit de activiteiten: schuldregelen, instellen moratorium, schuldsanering, inkomensbeheer, budgetcoaching en hulp bij het aanvragen van een WSNP verklaring.
- Wij behouden de regie over de schuldhulpverlening door middel van casemanagement vanuit de gemeente.
- De zwaarte van de ondersteuning wordt afgestemd op de situatie en de mogelijkheden van de inwoners zelf.

Armoedebestrijding kinderen

De extra door het rijk toegevoegde middelen voor armoedebestrijding voor kinderen tot 18 jaar zijn daar specifiek voor bedoeld. Over de aanpak om tot een voorstel te komen om deze middelen te gaan besteden, bent u in de raadsbrief "Evaluatie Gelrepas en besteding kindbudget" van 21 februari 2017 geïnformeerd. Vooruitlopend op het voorstel is, in samenspraak met Stichting Leergeld, een bedrag ter beschikking gesteld voor een OV-vergoeding voor jongeren uit gezinnen met een laag inkomen. De resterende invulling van het kindbudget volgt na de zomer in het voorstel inzet extra middelen voor kinderen in armoede.

Schulddienstverlening

Het geldende schulddienstverleningsplan is herijkt. In het nieuwe Beleidsplan Integrale Schulddienstverlening Gemeente Renkum 2017-2020 gaan wij door op de lijn die in het eerdere plan en onze Kadernota Sociaal Domein is ingezet (*Raadsbesluit voorzien op 27 september 2017*). Wij versterken onze inzet op preventie en vroegsignalering. Daarnaast continueren wij schuldregelen en nazorg.

1F. Inkomensvoorziening

Activiteiten:

Inkomensverstrekking

Maandelijks betaalbaar stellen van uitkeringen op grond van wettelijke voorschriften in Participatiewet, Bbz2004, Ioaw en Ioaz.

Bijzondere bijstand

Wij verstrekken, op aanvraag, individuele bijzondere bijstand in extra noodzakelijke kosten van het bestaan.

Inwoners met een laag inkomen tot 120% van de toepasselijke bijstandsnorm kunnen deelnemen aan de Collectieve zorgverzekering voor minima (CZM). Deze categoriale regeling maakt onderdeel uit van de bijzondere bijstand. In 2017 is restitutie van het verschuldigde eigen risico voor geen enkel pakket meeverzekerd. Deze lijn wordt voortgezet in 2018 (Discussienota financiële ondersteuning chronisch zieken en gehandicapten in de gemeente Renkum, besproken in de 'cie Inwoners d.d. 6 juni 2017). De voorziening CZM heeft een relatie met de Meerkostenregeling Wmo. Wij willen hiermee bereiken dat deze op elkaar afgestemde voorzieningen bijdragen aan het vergroten van de maatschappelijke participatie van chronisch zieken en gehandicapten met een laag inkomen.

Arbeidsmarktondersteuning

De gemeente biedt inwoners arbeidsmarktondersteuning als belangrijk onderdeel van de integrale dienstverlening vanuit het Sociaal team. Hiervoor is in 2015 het Uitvoeringsplan Participatiewet onderdeel arbeidsmarktondersteuning 2015- 2018 opgesteld. In 2017 geven wij verder uitvoering aan dit plan waarbij wij de prioritering wat aan het verleggen zijn:

- Focus en maatwerk; doelgroepenaanpak met consultants met verschillende aandachtsvelden en specialismen. Extra aandacht voor de groep kansrijken.
- streng aan de poort van het sociaal team; inzet op het voorkomen van bijstandsafhankelijkheid
- Actieve ondersteuning aan het begin van de bijstandsperiode
- stimuleren van deeltijd arbeid

Tot 1 september zijn er:

- 51 inwoners niet meer bijstandsafhankelijk omdat zij betaald werk hebben gevonden;
- 5 inwoners gestart als zelfstandige waardoor zij niet meer bijstandsafhankelijk zijn/ na de zelfstandigenregeling niet meer bijstandsafhankelijk zijn;
- 3 inwoners gestart met een opleiding waardoor hij/zij niet meer bijstandsafhankelijk is

Activerend werk

Activerend werk in Renkum heeft tot doel dat inwoners zich op (vrijwilligers-/ werk)plekken kunnen ontwikkelen op de participatieladder en een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de samenleving. Wij bevinden ons nu volop in de implementatiefase; de nieuwe uitgangspunten en werkwijze wordt steeds beter bekend. Lokaal en regionaal werken verschillende aanbieders hier aan mee. Vanuit de verschillende disciplines binnen het Sociaal team hebben de eerste inwoners Activerend werk aangeboden gekregen als meest passende traject voor ontwikkeling en participatie. Dit wordt verder uitgebreid.

Werkgeversdienstverlening

Het lokaal koppelen van economisch beleid aan werkgelegenheid en in het bijzonder voor mensen met een arbeidsbeperking, is in 2017 een belangrijke prioriteit. Op lokaal en regionaal niveau

informereren wij ondernemers over de mogelijkheden en de meerwaarde die het in dienst nemen van mensen met een arbeidsbeperking kan bieden. Werkgeversservicepunt (WSP) FoodValley heeft een belangrijke rol. In het eerste half jaar heeft het WSP 27 Renkumse inwoners geplaatst op een vacature. Dat waren 8 mensen met een WW-uitkering, 8 mensen met een bijstandsuitkering en 11 mensen vanuit andere regelingen. Dit is in verhouding tot het Renkumse aandeel in de arbeidsmarktregio positief.

In juni jl. was de goedbezochte Renkumse bijeenkomst voor ondernemers waar opnieuw veel aandacht was voor sociaal ondernemerschap en het belang ervan voor onze gemeenschap. Vanuit deze bijeenkomst zijn er weer contacten gelegd.

Liquidatie Permar

In 2017 vindt de afbouw van de Gemeenschappelijk regeling Permar WS plaats. Het bestuur van Permar geeft uitvoering aan de liquidatie van Permar volgens het opgestelde liquidatieplan.

De liquidatie verloopt volgens plan. Het is pand is verkocht. Maandelijks worden de liquidatiekosten gemonitord. De grote detacheringen (Blueview en Asito Schoonmaak) zijn overgenomen door externe partijen. Meubel volgt naar alle waarschijnlijkheid. De detacheringsvergoedingen staan wel onderdruk wat resulteert in een lagere netto toegevoegde waarde, opbrengst. De liquidatiemonitor van juni 2017 loopt in lijn met de begrote liquidatiekosten.

De totale kosten van de liquidatie worden begroot op € 8.848.000. Renkum draagt hierin ca. 12,1% € 1.071.000 bij.

Lokale opbouw Wsw

Met de liquidatie van de GR Permar in het vooruitzicht is het plan van aanpak opgesteld voor de uitvoering van de werkzaamheden en de werkgeversrol van de 125 Wsw-medewerkers in Renkum. De Wsw-medewerkers zijn in principe in dienst bij de gemeente (eigen cao). Zij kunnen nooit (formeel) in dienst zijn bij iets anders dan een gemeente of een gemeenschappelijke regeling. Uitgangspunt bij de opbouw is het behoud van werk en bestaande groeps- en individuele detacheringen voort te zetten.

Augustus 2017 staan de contouren voor de uitvoering van de Wsw Renkum. Er is zicht op de medewerkers die door de gemeente overgenomen gaan worden en de werkprocessen zijn uitgeschreven. Onderzocht wordt in hoeverre samenwerking met gemeente Wageningen op dit onderdeel een toegevoegde waarde heeft. Ook wordt ter voorbereiding op de komst van de Wsw medewerkers het WSP versterkt met een accountmanager.

Beschutte werkplekken en vangnetwerkplekken worden ingekocht via het perceel Activerend werk waardoor er geen extra aanbesteding nodig is. Betrokken organisaties zijn geïnformeerd en er wordt een lokale poule van werkplekken opgebouwd. Met de Wsw-medewerkers die een beschutte werkplek nodig hebben is kennis gemaakt en er zijn plaatsingsprofielen opgesteld. Om alle vragen van medewerkers in deze onzekere tijd te beantwoorden is er een spreekuur bij de Permar.

In samenwerking met team Beheer openbare ruimte is er een businessplan gemaakt voor de inzet van de Wsw-medewerkers die tot 2018 in opdracht in het gemeentelijk groen werkzaam zijn. Zij komen, zoals alle andere Renkumse Wsw-medewerkers, in 2018 rechtstreeks in dienst bij de gemeente. In het plan staat hoe het onderhoudsteam vorm krijgt, hoe de financiering is opgebouwd en wat er nog nodig is voor de verdere inrichting. Voor de aansturing van het onderhoudsteam wordt een uitvoerder van Permar overgenomen.

De backoffice (salarisbetaling enz.) wordt na alle waarschijnlijkheid ondergebracht bij het participatiebedrijf dat de gemeente Ede aan het inrichten is.

1G. Maatwerkvoorzieningen

Activiteiten:

Verwerving en contractering Wmo en Jeugdhulp

Verwerving van maatwerkvoorzieningen wordt zoveel als mogelijk regionaal georganiseerd met behoud van lokale aanvullende producten. Zowel binnen de regionale verwerving als de aanvullende lokale verwerving is aandacht voor innovatie en transformatie. We gaan Hulp bij het Huishouden transformeren naar Ondersteuning Thuis en zetten in op verwerving via het regionale Interactief Aankoop Systeem (I.A.S.), waarbij lokaal beleid geborgd is.

De zeer specialistische jeugdhulp wordt landelijk door de VNG ingekocht.

Een aantal specialistische functies worden bovenregionaal (op provinciaal niveau) verworven binnen de G7. Vanaf 2018 worden deze regionaal ingekocht.

Uitfaseren DBC's

Het gebruik van DBC's (diagnose behandel combinaties) is vanaf 2018 niet meer toegestaan. Daarvoor in de plaats komen net zoals voor overige producten jeugdhulp producten en codes en worden er regionaal tarieven afgesproken. De aanbesteding start vanaf eind september zodat de zorg bij alle gemeenten kan worden ingeregeld en aanbieders ook voldoende zicht hebben op de gevolgen van het beëindigen van DBC's. Landelijk wordt er rekening mee gehouden dat aanbieders en/of gemeenten de deadline niet halen. Als dat het geval is moet per regio de wijziging zijn ingeregeld op 1 april, dan wel op 1 juli 2018.

Verordening en beleid Wmo

Met ingang van 1 juni 2017 is het Landelijke Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 gewijzigd. Er is een nieuw artikel 5.4 toegevoegd aan het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 dat tot doel heeft dat een gemeente een reële prijs betaalt voor een Wmo dienst, waarmee de aanbieder kan voldoen aan de gemeentelijke eisen van kwaliteit en continuïteit van deze dienst en de arbeidsrechtelijke verplichtingen aan de beroepskracht die deze dienst verleent aan de cliënt. Wij hebben de verordening in overeenstemming gebracht met deze wijziging.

Hulp bij het Huishouden, Pilot algemene voorzieningen Huishoudelijke Hulp Toelage en Pilot Klantgerichte zorgarrangementen en financiering (opmerking: kopje uitgebreid)

De overeenkomst met de vijf aanbieders van **Hulp bij het Huishouden** is verlengd tot 1 januari 2018, waarbij voortvloeiend uit de aanbestedingsafspraken de tarieven zijn verhoogd. Voor 2018 wordt de Hulp bij het Huishouden in de vorm van Ondersteuning Thuis aanbesteed, waarbij de nieuwe cao afspraken een tariefverhogend effect zullen hebben.

De **Pilot algemene voorziening Huishoudelijke Hulp Toelage** is verlengd tot 1 januari 2018. Vanaf de start tot 1 april 2017 hebben slechts 8 inwoners gebruik gemaakt van deze algemene voorziening. Geconcludeerd kan worden dat voor de Algemene voorziening Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT) onvoldoende vraag is. Wij onderzoeken of er vraag is naar een andere vorm van algemene voorziening Huishoudelijke Hulp.

Wij zijn nog in beroep tegen VWS vanwege het niet-toekennen van de extra HHT-middelen, die konden worden verkregen door middel van de spoedprocedure.

Ook de **Pilot Klantgerichte zorgarrangementen en financiering: Ondersteuning Thuis** heeft een looptijd tot 1 januari 2018. De resultaten na drie maanden zijn veelbelovend: de cliënten zijn over het algemeen tevredener dan bij de start. Ook de zorgaanbieders en onze gemeente zijn tevreden over de voorlopige resultaten. De uitkomst dat het inzetten van één hulpverlener bij samenloop van Hulp bij het Huishouden en lichte Begeleiding individueel goed werkt voor de cliënt én de Ondersteuner Thuis bevestigt onze keuze voor het transformeren van Hulp bij het Huishouden naar Ondersteuning Thuis. De uitkomst dat veel is te winnen wat betreft inhoudelijke afstemming, planning en het overnemen van bepaalde taken tussen Wmo en Zorgverzekeringswet is belangrijke input voor de doorontwikkeling van samenwerking tussen het medisch (Zorgverzekeringswet) en sociaal domein (Wmo). De uitkomst van de pilot zal worden besproken met de zorgverzekeraars.

Begeleiding

Eind 2016 hebben de her-indicaties voor overgangsccliënten, met de maatwerkvoorziening Begeleiding vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, plaatsgevonden. De (financiële) effecten van deze her-indicaties zijn nog niet goed in te schatten.

Persoonsgebonden Budget (PGB): Jeugd en Wmo

Per 1 januari 2017 is het nieuwe integrale PGB beleid voor Jeugd en Wmo van kracht geworden. Belangrijkste kenmerken van het beleid zijn dat het indienen van een Mijn BudgetPlan door de cliënt voorwaarde is voor toegang en dat er onderscheid wordt gemaakt tussen het tarief van een professionele hulpverlener en van een niet-professionele hulpverlener uit het eigen netwerk. Het optimaal inrichten van de toegang - in combinatie met het striktere regime van de Sociale Verzekerings Bank (SVB) - maakt ook dat minder zwaar ingezet hoeft te worden op controle en verantwoording. Op basis van het nieuwe beleid zijn per 1 januari 2017 de uurtarieven Hulp bij het Huishouden verhoogd en de overige tarieven geïndexeerd. Aan de hand van een aantal casussen hebben we het beleid kunnen toetsen met name wat betreft de toepassing van Mijn BudgetPlan en de tariefstelling. Uit deze toetsing komt naar voren dat het beleid voldoet.

Jeugd

Naast de algemene voorzieningen voor jeugd, waaronder jeugdgezondheidszorg, algemeen maatschappelijk werk en jeugd- en jongerenwerk, bestaat de jeugdhulp uit maatwerkvoorzieningen. Deze betreffen Jeugd GGZ (basis en specialistisch) opvoedingsondersteuning, begeleiding en behandeling en diverse vormen van verblijf (waaronder ook gesloten en pleegzorg). Van deze maatwerkvoorzieningen kan gebruik worden gemaakt na verwijzing door het sociaal team of door een arts/ specialist. In geval van interventie door de rechter, bepaalt de rechter de inzet van het maatwerk. Bij de inzet van een maatwerkvoorziening, of een combinatie hiervan, wordt integraal gekeken naar wat nodig is in het systeem van de jeugdige. De interventies worden ingezet op basis van een plan. Inwoners kunnen van de maatwerkvoorziening gebruik maken in de vorm van zorg in natura (ZIN) of zij kunnen verzoeken om een PGB.

Terugdringen maatwerk S-JGGZ: om dit te realiseren wordt verbinding gezocht tussen het sociaal team, de huisarts, de GGD, het onderwijs en lokale praktijken. Binnen deze verbinding kan een kortdurende laagdrempelige interventie worden ingezet.

Op het gebied van jeugdbescherming wordt regionaal gewerkt aan innovatie van de aanpak door het netwerk. Tot het netwerk behoren Veilig Thuis, het Veiligheidshuis, de gecertificeerde instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). Eén van de doelen is om ouders meer te betrekken, praten met in plaats van praten over, als de context dit toelaat. Ook wordt er gestreefd naar meer thuisnabijheid in gevallen van overleg zodat extra reizen, wat voor veel

ouders duur en belastend is, wordt vermeden. Indien ouders en jeugdigen wel naar de RvdK moeten komen, heeft dit ook meer uitstraling.

Op het gebied van preventieve inzet gezondheid worden de buurtsportcoaches ingezet en worden projecten gedraaid. Deze hebben tot doel om beweging te stimuleren en een gezondere levensstijl aan te leren.

Leerlingenvervoer

Het leerlingenvervoer kende ook in het schooljaar 2016-2017 een doorlopend project 'Samen reizen met'... met als doel zo veel mogelijk leerlingen zelfstandig met het openbaar vervoer te laten reizen.

Met de inzet van het project 'Samen Reizen met ...' leveren we tevens een bijdrage aan doelstellingen van de Participatie wet door met name werkzoekenden vallend onder de Participatie wet te werven.

In het laatste kwartaal 2017 vindt een marktverkenning plaats over leerlingenvervoer.

Doelgroepenvervoer

Avan is op 1 september 2016 ingevoerd om voor 19 gemeenten het vraagafhankelijke en routegebonden vervoer uit te voeren. De doelstelling is, dat de bundeling die dat met zich meebrengt moet leiden tot een kostendaling van het vervoer voor de deelnemende gemeenten.

Renkum heeft in 2017 het Wmo-vervoer (vraagafhankelijk) en het instellingenvervoer (dagbesteding Wmo, dagbehandeling en jeugdzorgvervoer) ondergebracht bij Avan. Het leerlingenvervoer en de Zorgtaxi hebben we zelf nog gecontracteerd (lopen beide in 2018 af).

Of er een kostendaling gerealiseerd wordt door vervoersstromen te bundelen, is op dit moment nog niet te zeggen. Er is immers nog onduidelijkheid over de verdeelsleutel van de kosten onder de deelnemende gemeenten.

In Q1 2016 is een onderlinge verdeelsleutel vastgesteld in het bestuur van de BVO DRAN, die op 1 september 2016 is ingegaan. Bij de realisatiecijfers 2016 bleek de vastgestelde verdeelsleutel een ongewenste uitwerking te hebben voor het merendeel van de gemeenten. Het bestuur heeft daarop om een vervroegde evaluatie van de verdeelsleutel gevraagd (niet na 1 jaar, maar na een half jaar). Over een nieuwe verdeelsleutel is nog discussie. Zo ook over het wel of niet doorrekenen van de aangepaste verdeelsleutel in de afrekening over 2016 en de begroting van 2017. Deze is dan ook nog niet vastgesteld. Om die reden is er ook nog geen begroting 2018. In oktober 2017 neemt het bestuur een besluit over deze discussiepunten, waarmee er financieel inzicht komt voor de jaren 2016, 2017, 2018. Voor Renkum zorgt dit voor onzekerheid over de feitelijke afrekening 2016 en de uitgaven 2017. Met de kennis van nu verwachten we desondanks voor 2016 en 2017 binnen de gestelde kaders te blijven.

2 Transformatie Sociaal Domein

Er wordt stevig ingezet op transformatie, substitutie en versterking van het preventie veld om de vanuit het rijk opgelegde bezuinigingsopgave vanuit de inhoud het hoofd te kunnen bieden.

Dit betekent dat de inhoud vormgegeven moet worden, wat de feitelijke transformatie is. Daarbij sturen wij op:

- inzet op versterking eigen kracht inwoners, buurtkracht en samenkracht;
- ontsluiting van het aanbod en innovatie in algemene voorzieningen;
- maatwerk vraaggericht ontwikkelen;
- praktijk ontkokering en efficiency-slagen (in samenspraak met maatschappelijk partners en (zorg)aanbieders).

Om aan deze complexe opgave gericht vorm te geven is een investering vooraf nodig. Hiertoe is het masterplan met het investeringsplan sociaal domein opgesteld en vastgesteld. Veel transformatie-opgaven en bijbehorende budgetten zijn inmiddels onderdeel geworden van specifieke onderdelen binnen programma 1. Voor toekomstige ontwikkelingen die we nog niet hebben geormerkt houden we met dit onderdeel 1.2 ruimte beschikbaar.

02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

2A. Ruimtelijke ontwikkeling

Activiteiten:

- Langere tijd stilliggende woningbouwprojecten komen weer op gang. Doordat we in overleg zijn gegaan met grondeigenaren, bouwbedrijven, woningcorporaties en particuliere initiatiefnemers van bestaande projecten om eventuele belemmeringen weg te nemen. Dit zetten we voort zodat die projecten ook echt gerealiseerd worden.
- Nieuwe (woning)bouwprojecten moeten voldoen aan de actuele eisen op het gebied van stedenbouw, ruimtelijke inpassing, duurzaamheid en wonen (doorlopend). Alle eisen die de gemeente stelt aan nieuwbouwplannen worden contractueel vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Ook bij de diverse controles op het ontwerp wordt hier door de gemeente kritisch naar gekeken.
- Bij nieuwe (woning)bouwprojecten worden omwonenden vroegtijdig betrokken en krijgen waar mogelijk een rol in het opstellen van stedenbouwkundige kaders.
- Onderzoeken mogelijkheden ontwikkelen opbrengst uit eigen grondposities. Bij locaties die vrij komen en ontwikkeld kunnen worden, onderzoeken we hiervoor de mogelijkheden binnen het bestaande beleid en regionale afspraken hierover. Een voorbeeld hiervan is het gebied Groeneweg-Utrechtseweg (v.m. klooster).

Doorwerth Centrum

De in het najaar van 2015 gestarte 2e fase van de gebiedsvisie Centrum Doorwerth is in januari 2017 afgerond met het aanbieden door de kerngroep van het 'masterplan centrum Doorwerth'. Op 31-5-2017 bent u unaniem akkoord gegaan met het geamendeerde voorstel over het masterplan. Daarmee is de fase van uitvoering van de verschillende onderliggende projecten aangebroken. In eerste instantie zal er nu een plan van aanpak opgesteld worden om tot een planning voor de uitvoering van de verschillende onderdelen te komen (najaar 2017). Tegelijk wordt de planologische procedure gestart om de verschillende onderdelen bestemmingsplantechnisch mogelijk te maken (najaar 2017 - zomer 2018). Een belangrijk onderdeel van het plan is de bouw van een nieuwe school in het centrum. Met de schoolbesturen wordt hierover intensief overleg gepleegd.

Renkum Centrum

- Alle resterende onderdelen uit het maatregelenplan zijn ondergebracht in de 'Winkelvisie centrum Renkum' die najaar 2016 is vastgesteld en vanaf 2017 wordt uitgevoerd.
- De gemeente ondersteunt vastgoedeigenaren om hun panden aan het Europaplein te vullen met publieksfuncties en/of zorg/welzijn/cultuurinstellingen. Hiertoe zijn diverse gesprekken gevoerd.
- Er is door de gemeenteraad extra geld (€ 250.000) beschikbaar gesteld om de zijstraten van de Dorpsstraat op te knappen. De aanpassingen aan de inrichting worden in het najaar van 2017 ontworpen, in overleg met belanghebbenden. De werkzaamheden worden in het voorjaar van 2018 uitgevoerd.
- De gemeenteraad heeft daarbij opdracht gegeven om een opbrengst van € 250.000 te realiseren door verkoop/ontwikkeling van gronden in het dorp Renkum. Najaar 2017 maken we hiervoor een plan van aanpak.

2B. Wonen

Activiteiten:

Uitvoeren activiteiten routekaart, zoals die is opgenomen in de Nota Wonen 2014:

- Het continueren van het verhuurdersoverleg. Dit overleg heeft plaats gevonden in april en wordt nogmaals georganiseerd in oktober.
- Regie houden over de huisvestingsopgave in de zorgsector door het hanteren van de beleidsnotities voor Wonen en zorg voor ouderen en de overige doelgroepen. Door onze veranderende verplichtingen vanuit het Sociaal Domein en vanuit de Omgevingswet komen er nieuwe dimensies voor het beleidsonderdeel Volkshuisvesting. Om hierop in te spelen wordt in het najaar een startnotitie opgesteld voor een nieuwe woonvisie.
- In 2016 is besloten om de informatie over projecten, zoals het project energiezuinig en levensloopgeschikt wonen, onder één noemer te zetten. Namelijk onder Bewust Wonen. Met Bewust Wonen willen wij inwoners informeren over verschillende aspecten rondom wonen in de gemeente Renkum. Onderwerpen die daar onder vallen zijn:
  - Langer zelfstandig thuis wonen (valpreventie, kleine huisaanpassingen, tips, etc.);
  - Duurzaam en energiezuinig wonen (o.a. tips en hoe kun je energie besparen?) en water;
  - Veiligheid in en om de woning (inbraakpreventie).

Voor het project is een communicatieplan opgesteld. De communicatiemiddelen zijn onder andere vernieuwd en uitgebreid en de pagina over Bewust Wonen op onze website is aangepast. Daarnaast zijn er meerder projecten in gang gezet en uitgevoerd. Zoals de afkoppel campagne regenwater, innovatieve aanpak (regionaal project) en "Mijn Thuis". Dit alles om de bewoners instrumenten in handen te geven om zo veel mogelijk de regie te hebben en houden over hun eigen leven en woonomgeving.

- Prioriteren en keuzes maken ten aanzien van woningbouwprogramma (d.m.v. stoplichtenmodel) en regionale afstemming hierover. De subregionale afspraken bieden de gemeente de ruimte om het programma, zoals vastgelegd in de Nota Wonen 2014, te realiseren. In 2017 is de regionale woningmarktanalyse afgerond. De nieuwe analyse is aanleiding voor het actualiseren van de regionale woonagenda, waarvan het woningbouwprogramma een onderdeel is. Hiervoor is een regionale procesbegeleider aangesteld. De insteek voor de nieuwe afspraken is in eerste instantie kwalitatief; het samen waarmaken van de kwalitatieve ambities voor de woningbouw en woningvoorraad voor de periode tot 2025. Vanuit kwalitatieve overwegingen wordt ook een onderbouwing voor nader te maken kwantitatieve afspraken op subregionaal niveau gemaakt.
- Bij nieuwbouwinitiatieven hanteren wij de gewenste bouwrichtlijnen uit de Nota Wonen. Omdat de ontwikkelingen met betrekking tot wonen constant in beweging zijn, werken we de gewenste woningbouwrichtlijnen per kern verder uit. Dit proces wordt in het najaar samen opgepakt parallel aan de regionale aanpak.
- In november 2015 zijn prestatieafspraken met Vivare afgesloten. Deze gelden tot 2019. Momenteel wordt gewerkt aan de uitvoering. Door wettelijke veranderingen is Vivare daarnaast verplicht elk jaar een bod uit te brengen. In het bod geeft de corporatie aan wat zij jaarlijks gaan uitvoeren binnen onze gemeente. Aan de hand van het bod worden de prestatieafspraken aangepast.
- Onze gemeente heeft in de eerste helft van 2017 haar taakstelling voor de opvang van statushouders kunnen uitvoeren. Na verwachting lukt dat ook de tweede helft van 2017. De huur van woningen bij Pro persona wordt langzaam afgebouwd. In 2018 hebben wij deze woningen niet meer nodig. De taakstelling blijft onze aandacht houden.

2C. Bestemmingsplannen

Activiteiten:

Tijdig actualiseren van de bestemmingsplannen

Bestemmingsplannen mogen niet ouder zijn dan 10 jaar. De planning van het afgelopen jaar is gehaald. Dat wil zeggen dat het bestemmingsplan 'Wolfheze 2017' ter inzage heeft gelegen en in november ter vaststelling is aangeboden. Daarnaast is het bestemmingsplan 'Veentjesbrug 2017' vastgesteld. Inmiddels is gestart om de gevolgen van de toekomstige Omgevingswet voor de gemeente in kaart te brengen. De rest van het jaar wordt gewerkt aan de voorbereiding voor de herziening van het bestemmingsplan voor het Buitengebied.

Daarnaast zijn bestemmingsplannen gemaakt (en aan u voorgelegd) voor diverse bouwprojecten.

2D. Omgevingsvergunning

Activiteiten:

De bouw-/WABO-taken en de juridische uitvoeringsgerichte APV taken, zijn per 1 oktober 2015 overgedragen aan de ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem). Op basis van ons gemeentelijk beleid worden door de ODRA vergunningen verleend en wordt het toezicht en de handhaving van de wetgeving door hen uitgevoerd. In de organisatie is daarom een regisseur aangesteld die er voor zorgt dat de afstemming soepel verloopt. De ODRA werkt op een aantal vlakken aan het verbeteren van haar dienstverlening.

2E. Mobiliteit

Activiteiten:

- Afstemming met omliggende gemeenten, provincie Gelderland, Prorail en Rijkswaterstaat over plannen van veranderingen in het (spoor)wegennet. Zoals: Onderhoud aan provinciale wegen en kruispunten N225 (2017), N783 (2018) en verkeerslichteninstallaties. Ook het overleg over de kwaliteit (voortgang) van het openbaar vervoer en de aanleg van de snelfietsroute wordt op dit regionale niveau afgestemd. Tevens werken we regionaal samen aan een nieuwe mobiliteitsagenda. De planning is dat deze eind dit jaar aan u wordt voorgelegd.
- Moderniseren van doelgroepenvervoer (zie programma 1).
- Drielse veer versterken: Het bestuur van de Stichting Drielse Veer ziet het als haar voornaamste taak om een betrouwbaar en toekomstbestendig veer te besturen. Ze slagen hier goed in. Bij de provincie Gelderland is een BDU subsidie aangevraagd voor een radar installatie. Hiermee kan nog veiliger worden gevaren.
- Stimuleren van de realisatie van de doortrekking van de bus (nu lijn 352) Arnhem-Wageningen campus-ziekenhuis-Ede. Dit speelt bij meerdere concessies en dus bij (minimaal) twee vervoerbedrijven. Tevens speelt hier de ontwikkeling van bus naar trolleybus, zie volgend punt. De gesprekken hierover tussen de provincie Gelderland en de vervoerbedrijven lopen.
- Renkum trekt momenteel het project Rijnlijn (voorheen Trolley 2.0) waarin wordt onderzocht welke nieuwe kansen en mogelijkheden een doorontwikkeling van de trolleybussen kunnen opleveren. Op de verbinding Arnhem - Wageningen WUR. Hiervoor is in juni 2017 een intentieverklaring met de betrokken partijen ondertekend. Deze partijen zijn: provincie Gelderland, gemeente Wageningen, gemeente Arnhem, Universiteit Wageningen, VNO-NCW, Economic Board Arnhem Nijmegen, Regio Arnhem Nijmegen en gemeente Renkum. Op het

moment dat de voertuigen beschikbaar zijn gaan deze trolleybussen o.a. op lijn 1 als pilot rijden.

- Het doortrekken van de Valleilijn (spoor Amersfoort - Arnhem) zal moeten wachten op een gedeeltelijke aanbesteding van het huidige lijnennet van NS (2020). Hierbij is lobbyen noodzakelijk om de stops in Wolfheze en Oosterbeek te handhaven en zo mogelijk uit te breiden.
- Stimuleren van goede (buurt-) busverbindingen (doorlopend vinger aan de pols bij OV-ontwikkelingen provincie Gelderland).
- Kruispunt N225-Heidesteinlaan is door de provincie Gelderland in 2017 voorzien van een verkeersregelinstantie (gelijk met groot onderhoud aan de N225 tussen de A50 en Wageningen). De gemeente Renkum heeft hieraan mee betaald (zie Investeringskredieten).
- Verbeteren van de oversteek van de spoorweg bij Wolfheze voor langzaam verkeer. De verwachting is dat najaar 2017 met de beschikbare budgetten de spoorwegovergang kan worden verbeterd. Dit project wordt geleid door de provincie Gelderland. Tevens werken we met de provincie Gelderland, gemeente Arnhem en diverse andere partijen aan een lange termijn oplossing (ongelijkvloers).
- De eerste maatregelen in het kader van de Snelfietsroute Arnhem-Wageningen zijn afgerond. Dit betreft werkzaamheden aan de Fonteinallee. Het tweede deel betreft de Benedendorpsweg. Dit wordt in het najaar van 2017 uitgevoerd. Het vervolg wordt gefaseerd uitgevoerd en uiteindelijk zal het geheel in 2018 worden afgerond.
- Permanente verkeerseducatie uitvoeren om de verkeersveiligheid van m.n. kwetsbare verkeersdeelnemers te verhogen zoals bij schoolgaande kinderen (Verkeersexamen VVN), ouderen (opfriscursus VEIS) ten) en jonge automobilisten (project Ik rij beter, deelname mogelijk bij andere regio gemeenten). Ook is er weer aandacht voor de fietsverlichting, de BOB acties en nieuw dit jaar is de actie Op weg ben ik Offline.
- Verbeteren van de veiligheid voor verkeer en aanwonenden en oversteekbaarheid bij reconstructies en groot wegenonderhoud van de doorgaande wegen: in 2017 zijn de werkzaamheden bij de rotonde Bennekomseweg door de provincie afgerond. Het verbeteren van de verkeersveiligheid was daarbij een belangrijke aanleiding.
- In 2017 worden op basis van de planning uit het door u vastgestelde MUP nog enkele verkeersmaatregelen uitgevoerd, zoals aanpassingen op de Dalweg, invoeren van 30 km-zone in de Bloemenbuurt Heelsum. Mocht dit in planning niet lukken dan schuift dit door naar 2018. Het uniform aanpassen van de nog aan te pakken 30 km-entrees wordt in 'werk met werk' uitvoerig opgepakt.
- De aanpassing van de Utrechtseweg (dubbel fietspad) tussen de Mariëbergweg en de komgrens Arnhem wordt in het najaar van 2017 gerealiseerd. Arnhem heeft onlangs de bijbehorende fietsoversteek gerealiseerd.
- Verkeersmaatregelen op de Van Borsselenweg worden in het najaar van 2017 gerealiseerd.
- De parkeersituatie rondom het gemeentehuis en het Raadhuisplein is in 2016 in kaart gebracht. In 2017 zijn enkele kleinschalige verbetermaatregelen opgepakt. In het gereserveerde budget in het MUP is nog ruimte om meer verbetermaatregelen uit te voeren (2018).

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

3A. Milieu en duurzaamheid

Activiteiten:

- Het ondersteunen van inwoners of organisaties die concrete duurzame initiatieven willen ontplooiën in onze gemeente (doorlopend). Op dit moment lopen er inwoners initiatieven voor het verduurzamen van de appartementencomplexen Koningsberg/Reigersberg en voor een waterkrachtcentrale bij de stuw van Driel.
- In overleg met Vivare de prestatieafspraken op het gebied van duurzaamheid verder uitwerken. In 2017 bekijken we samen met Vivare en Buurtcomité Nieuwland, de mogelijkheden die er zijn voor een pilot zonne-energieproject bij appartementen van Vivare.
- Buurtbewoners stimuleren/ verleiden om gezamenlijk hun huis te verduurzamen en levensloopbestendig te maken. Het project bewust wonen is van start en verwacht wordt dat de eerste communicatie hierover eind dit jaar zal plaats vinden.
- Met inwoners en organisaties blijven zoeken naar goede mogelijkheden om evenementen te verduurzamen. In 2017 is dit niet verder opgepakt.
- Zorgen dat er door middel van Natuur- en Milieueducatie (NME) een bijdrage wordt geleverd aan het bereiken van onze beleidsdoelen op het gebied van milieu en duurzaamheid. In 2016 zijn hiervoor prestatieafspraken gemaakt. Deze zullen in 2017 worden geëvalueerd. Begin 2017 zijn de prestatieafspraken besproken. Er was toen geen aanleiding om de afspraken tussentijds aan te passen. Wel is besproken hoe NME in 2017 zou worden ingevuld.
- De ODRA gaat zich de komende jaren verder richten op energiebesparing door bedrijven. In het werkprogramma 2017 hebben we dan ook extra aandacht gevraagd voor dit onderwerp. Samen met de ODRA zijn we op dit moment bezig met een project voor het verduurzamen van het bedrijventerrein Schaapsdrift.
- Het realiseren en inrichten van (4) laadlocaties en het zoveel mogelijk faciliteren van Smart-charging op de openbare laadpalen voor en door ElaadNL. Via de concessie zijn er in de gemeente 9 laadlocaties bijgekomen. In het totaal hebben we nu 14 laadlocaties in de openbare ruimte gerealiseerd. De openbare laadpalen voor en door ElaadNL zijn Smart-charging ready. Dat wil zeggen dat door slimme aanpassingen in de hard- en software van de laadpalen, het in de toekomst mogelijk is om bijvoorbeeld de auto te laden op het moment dat de stroom het goedkoopst is en de belasting op het elektriciteitsnet het laagst is.

3B. Energie en klimaat

Activiteiten:

Routekaart Renkum klimaatneutraal 2040

In 2017 is de Routekaart vastgesteld. Wij werken aan verschillende acties uit het uitvoeringsprogramma, die gericht zijn op de doelstelling om als gemeente klimaatneutraal te worden.

Gemeentelijke organisatie klimaatneutraal

Uitvoeren van het plan van aanpak in het kader van de CO₂ Prestatieladder.

Project E-bus 2020 (trolley 2.0)

Als gemeente nemen we in de periode 2016-2019, samen met de gemeente Arnhem, deel aan het Interreg-project E-bus 2020. Wij participeren in dit project dat bijdraagt aan emissieloos openbaar

vervoer. De Trolley 2.0, nu omgedoopt tot Rijnlijn, is een van de projecten uit dit regionale project.

Zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed

Het (begeleiden van het) laten leggen van zonnepanelen op (een deel van) het dak van het nieuwe MFC Doelum door energiecoöperatie Vallei Energie voor het opwekken van duurzame energie voor omwonenden/leden van de coöperatie.

Duurzaamheidsleningen

Bij het energieloket krijgen inwoners en bedrijven informatie over tal van (landelijke) stimuleringsregelingen. Daarnaast stimuleren wij maatschappelijke organisaties om gebruik te maken van de gemeentelijke duurzaamheidslening (voor hen is geen landelijke regeling). Met deze lening zijn al succesvol 5 aanvragen verstrekt. De meest recente van 55.000 Euro in september en twee aanvragen zijn in behandeling.

Innovatie bedrijven

Het stimuleren van duurzame ideeën bij bedrijven. Met name Parenco voor het onderzoek naar geothermie en Parenco en Schut voor hun onderzoek naar biomaterialen (bermgrass verwerken tot karton). We spreken met hen zowel bestuurlijk als ambtelijk regelmatig over o.a. hun duurzaamheidsambities.

3C. Bos en landschap

Activiteiten:

LandschapBasisPlan 2017 (LBP; voorheen Landschaps Ontwikkelings Plan/ LOP)

- Het LandschapBasisPlan 2017 is vastgesteld.
- Uitvoeren van projecten vanuit LOP 2005 en LBP 2017, met aandacht voor de nieuwe thema's als klimaat, biodiversiteit, inzet vrijwilligers.
- Per 1 januari 2017 is de Nieuwe Natuurwet in werking getreden. Voor uitvoerende medewerkers wordt een training georganiseerd waarin zij leren de wet natuurbescherming toe te passen tijdens hun werkzaamheden. Hierbij kunnen zij verschillende beschermde soorten herkennen. Ten behoeve van deze training wordt een soortengids samengesteld dat ook fungeert als handboek bij uitvoering van (groen)werkzaamheden.
- Faciliteren van de proef "bloemrijke bermen tegen eikenprocessierupsen" van de Vlinderstichting. Proef loopt door in 2018.

Bevorderen en ondersteunen van initiatieven op het gebied van natuur, landschap en biodiversiteit (volgens LBP 2017 en LOP 2005)

- Oprichten van klompenpad Oosterbeek en Nederrijnpad (oplevering in 2017 of 2018).
- Faciliteren van het opzetten van een Hoogstambrigade en een Duizendknoopbrigade.

Bosbeleidsplan

De actualisatie van het bosbeleidsplan wordt in oktober 2017 ter besluitvorming aan u aangeboden.

Bestrijding Japanse Duizendknoop

- De proef van NVWA & Probos (2014-2017) wordt dit jaar afgerond.
- Voortzetten van de proef met begrazing door varkens. Er zijn dit jaar meer varkens ingezet.
- Faciliteren van de Duizendknoopbrigade door het ophalen van afval.

3D. Water en riolering

Meerjarenuitvoeringsprogramma Riolering (MUP-R)

In 2017 wordt uitvoering gegeven aan:

- De uitvoering van een deel van de projecten dat in 2016 opgestart is;
- De voorbereidingen van diverse projecten (vervangen/ relinen en BRP maatregelen), waarvan de uitvoering in 2018 plaatsvindt, zijn gestart;
- De publiekscampagne rond afkoppelen is in 2017 opgestart;
- Dagelijks beheer en onderhoud wordt uitgevoerd conform planning;
- Bij het opstellen van het rioleringsplan **Water Stroomt** zijn omissies in de registratie van het rioolstelsel gevonden. De gegevens worden op orde gebracht.

Samenwerken met de waterpartners

- Samenwerking met de waterpartners vindt doorlopend plaats in het Platform Water en in de zuiveringskring.
- In de zuiveringskring R2W2 zijn samenwerkingsacties beschreven, die gericht zijn op het beter leren kennen van elkaars organisatie en rioolsysteem. Acties beschreven in het jaarplan 2017 worden uitgevoerd.

Klimaatadaptatie (wateroverlast, hittestress, droogte, veiligheid)

- Het volgen van de landelijke ontwikkelingen op het gebied van klimaatadaptatie en de bruikbare onderdelen hiervan toepassen in gemeente Renkum.
- Het inzichtelijk maken van al getroffen klimaatadaptatieve maatregelen zodat deze als input kunnen worden gebruikt voor nieuwe (integrale) projecten.
- Samen met partners vanuit het Platform Water wordt gewerkt aan de opzet en uitvoering van een onderzoeksvoorstel om te komen tot een afwegingskader voor maatregelen tegen wateroverlast. Uitgangspunt is dat partners vanuit het onderwijs en ondernemers hierbij betrokken worden.

Integratie van milieu-, natuur- en klimaatbeleid

Afstemming met lopende trajecten op het gebied van integratie van milieu-, natuur- en klimaatbeleid met het omgevingsrecht (Bestuurs Akkoord Water 2014-2018).

3E. Afvalverwijdering en -verwerking

Activiteiten:

Uitvoering afvalbeleidsplan 'Grondstoffen zijn nodig, restafval is onnodig'

Uitgevoerde onderdelen van het Afvalbeleidsplan zijn:

- Verlaging van de ophaalfrequentie van restafval voor grondgebonden woningen.
- Instellen van een financiële prikkel voor restafval.
- Instellen van een financiële prikkel voor het ophalen van grof huishoudelijk afval.
- Meer handhaving op bijplaatsingen en dumpingen.
- Monitoren van de verschillende afvalstromen en waar nodig daar op anticiperen.
- Monitoren van de hoeveelheid afval in prullenbakken in de openbare ruimte. Als gevolg hiervan is op een aantal locaties inworpverkleiners op de openbare prullenbakken aangebracht. Hierdoor kunnen er geen zakken met huisvuil meer in.
- Inzetten van 'Schone buurt coaches' ter bevordering van de kennis van afvalscheiding.
- Met ingang van september 2017 is de ophaalfrequentie van PMD-afval verhoogd van één in de twee weken naar één per week.

04 Veiligheid

4A. Integraal veiligheidsbeleid

Voortgang activiteiten:

Integraal veiligheidsplan (IVP)

In 2017 is gewerkt aan een nieuw IVP (2018-2021). In november worden de prioriteiten en het IVP door de Raad vastgesteld.

Ondermijning

Voor de zomerperiode is een bewustwordingsbijeenkomst gehouden voor de gehele gemeentelijke organisatie in samenwerking met het RIEC. In navolging daarvan zijn gesprekken geweest met o.a. de afdeling ROM om de bestaande signalen die er te bespreken en te bepalen of een Bibob onderzoek effectief en rechtmatig is. In ieder geval wordt gewerkt aan verbreding van het Bibob beleid waar ook de aan- en verkoop van gronden en gebouwen wordt meegenomen waarbij de gemeente is betrokken en het afgeven van vergunningen c.q. medewerking wordt verleend aan het ontwikkelen van vastgoed in de gemeente. Binnen het aanstaande IVP wordt voorgesteld om meer prioriteit te gaan geven aan het onderwerp ondermijnende criminaliteit. Het nog op te stellen ondermijningsbeeld door het RIEC moet hierin leidend worden. Uitgangspunt moet zijn om als gemeente bewust te zijn van ondermijnende criminaliteit en dat we als gemeente hier actief aan kunnen mee werken. Voldoende voorzorgsmaatregelen treffen is daarin leidend naast het actief delen van signalen en oppakken van deze signalen.

Brandweer, crisisbeheersing en evenementen

De brandweer, onderdeel van de veiligheidsregio Gelderland Midden (VGGM), heeft ingezet op basis van de wettelijke kaders die er zijn en is afgesproken met de VGGM. De prestatiegegevens op het gebied van brandveiligheid zijn primair gekoppeld aan advisering en toezicht/controlé. Adviseringen zijn moeilijk vooraf te plannen, aangezien deze vooral aanbodgericht zijn. Het toezicht wordt uitgevoerd op basis van een jaarlijks controleplan. Daarbij is van belang dat niet alle objecten jaarlijks gecontroleerd hoeven te worden, sommige objecten kennen een lagere controlefrequentie (1 keer per 2 jaar). De opkomsttijden van de brandweer voor Renkum worden meegenomen in de veiligheidsanalyse voor het IVP.

Dit jaar is er een interactieve bijeenkomst geweest met de VGGM over de veiligheid rondom evenementen. Dit heeft direct geleid tot aanpassingen voor de organisatie rondom de Airborne Wandeltocht die daarbij aanwezig waren. Alles rondom de organisatie en vergunningverlening rondom de Airborne wandeltocht wordt nog geëvalueerd. Ook is het de bedoeling in het najaar een vervolgbijeenkomst te houden in het kader van veiligheid, en in het verlengde daarvan vergunningverlening, rondom evenementen. Dit is dan breder dan de Airborne wandeltocht.

De GBT oefening die gepland stond in juni is niet doorgegaan in verband met de burgemeesterswisseling. Deze wordt nog dit najaar georganiseerd in de gemeente of doorgeschoven naar 2018. In ieder geval wordt er ingezet op een effectieve en flexibele crisisorganisatie dat past binnen de regionale samenwerking van de VGGM en toepasbaar is voor de gemeente Renkum.

High impact crimes (HIC delicten)

Ten aanzien van de high impact crimes, waar in het geval van de gemeente Renkum vooral woninginbraken leidend zijn, is buurtpreventie in de vorm van social media en whatsappgroepen

steeds actueler. Daar wordt in Renkum ook op geïnvesteerd en zijn diverse WhatsApp buurtpreventieborden geplaatst. Hoe dit verder vorm gegeven kan worden en winst kan opleveren moet nader onderzocht gaan worden. Als de inbraakcijfers erom vragen kunnen er intensievere maatregelen getroffen worden. Dit is momenteel niet aan de orde en laten de politiecijsers juist een dalende trend zien op nagenoeg alle gebieden.

Aanpak overlastgevende panden

In het kader van drugsoverlast heeft de burgemeester bestuursdwang vanuit de wet Damocles toegepast en een pand in Oosterbeek voor bepaalde tijd gesloten.

Vanuit zorg en veiligheid zijn verschillende overlastgevende panden in kaart gebracht. Hier zijn doorgaans kwetsbare doelgroepen woonachtig die kampen met alcohol-, drugs- en persoonlijkheidsproblematiek wat tot overlast en verstoring van de openbare orde en veiligheid leidt. In samenwerking met de politie, woningbouwvereniging, GGZ, het veiligheidshuis en eventueel aanwezige zorgaanbieders (WMO begeleiding) is geïnvesteerd op het reduceren van deze overlast middels het MDO zorg en veiligheid, het voeren van gesprekken met zorgaanbieders en GGZ. In een van deze gevallen is ook buurtbemiddeling ingezet.

Zorg en Veiligheid

Met de decentralisatie van de jeugdhulp naar gemeenten is er een extra dimensie toegevoegd waarin de gemeente de regievoerder en verbindende factor is. Het veiligheidsdomein veranderd, het is nu mede in zorg verbonden. Dit heeft ook effect op de afdeling Veiligheid voor de gemeente Renkum.

In 2017 is ingezet op betere verbinding van zorg en veiligheid. Regie voeren, een goede informatie-uitwisseling en ketensamenwerking in domeinoverstijgende netwerken vormen hiervoor de basis. Deze nieuwe samenwerking van zorg en veiligheid op de afdeling Openbare orde, veiligheid en zorg (OOVZ) heeft geleid tot inzicht in en inventarisatie van alle (nieuwe) veiligheid en zorg gerelateerde onderwerpen.

Er is gewerkt aan de beschrijving van verschillende werkprocessen, er is input gegeven voor de aanpassing van beleid op verschillende beleidsvelden en uitvoering gegeven aan de implementatie van een brede integrale aanpak van de onderwerpen en (extra) taken met raakvlak zorg en veiligheid binnen dit nieuwe veiligheidsdomein. Ook heeft dit geresulteerd in integratie van het sociaal domein (zorg en veiligheid) in het integraal veiligheidsplan.

Het versterken en verbinden van zorg en veiligheid is gericht op het reduceren van de veiligheidsrisico's. Met name op het verbeteren van de woon- en leefsituatie van inwoners, het voorkomen van overlast voor de omgeving en het voorkomen van recidive.

Jeugd en Veiligheid

De verantwoordelijkheid voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling valt onder de gemeente. Lokaal en regionaal wordt gewerkt aan de afspraken die voortkomen uit de regionale visie en doelstellingen rond huiselijk geweld en kindermishandeling. In de regionale visie worden aanwijzingen voor de inbedding van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de lokale uitvoering van het sociale domein gegeven.

Vanuit jeugd en veiligheid zijn het maken van een veiligheidsinschatting en een veiligheidsplan een van de belangrijkste taken van de coaches en jeugdconsulenten geworden. Indien een jeugdige in een onveilige of risicovolle situatie zit, heeft de gemeente de verantwoordelijkheid daar wat aan te doen. Als regievoerder op de uitvoering van de wet Meldcode is een start gemaakt met de formatie van een nieuwe regiegroep (breed in de gemeentelijke organisatie) van getrainde

aandachtfunctionarissen Huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook zijn er verschillende informatiebijeenkomsten georganiseerd en is een plan van aanpak opgesteld waarbij de Meldcode opnieuw is vastgesteld.

Jeugdbescherming

In 2017 heeft de afdeling Veiligheid deelgenomen aan een werkgroep waarbij samenwerking en afstemming met gecertificeerde instellingen (GI) centraal staat. Niet alleen is Veilig thuis (VT) vanaf 1 april 2017 niet meer bij de Jeugdbescherming onderbracht, ook is er een nieuwe aanbieder; Jeugd Veilig Verder (JVV).

Er is gewerkt aan een gezamenlijk visiedocument, waarin een regionaal gedragen visie en doelstelling omschreven wordt omtrent de veiligheid en bescherming van jeugd. Met als doel de verbinding tussen GI's en uitvoering (sociaal team) te verbeteren en tevens om betere afstemming van beleid en uitvoering binnen de gemeenten te bewerkstelligen.

Dit heeft geresulteerd in drie regionale bijeenkomsten in 2017, waar de gemeente Renkum bij alle bijeenkomsten medeorganisator is geweest en waarbij ook zorgaanbieders, coaches, leerplicht en jeugdconsulenten zijn uitgenodigd en aangesloten van alle respectievelijke gemeenten. De vierde regiobijeenkomst vindt in Q4 plaats.

Er is tevens geïnvesteerd op intensieve samenwerking met de respectievelijke GI's en vanuit veiligheid zijn kennismakingen en themabijeenkomsten geïnitieerd met de coaches ten behoeve van een betere lokale samenwerking met de vier GI's.

Jeugdoverlast

De integrale aanpak van jeugdgroepen is in 2017 gecontinueerd en uitgebreid tot een nieuwe, bredere overlegstructuur jeugd (inclusief scholen, leerplicht, jeugdbescherming). Er is een start gemaakt met de Implementatie van de Groepsscan, ter vervanging van de Shortlist methodiek (samenwerkingsgerichte analyse). Er is veel inzet geweest vanuit zorg en veiligheid in samenwerking met de coaches en externe netwerkpartners om de overlast te doorbreken. De burgemeester heeft met zorg en veiligheid een bijeenkomst georganiseerd voor de ouders van- en overlast gevende jeugd. Ook heeft de burgemeester bestuursrechtelijke maatregelen moeten treffen, onder andere zijn twee gebiedsverboden uitgereikt. Er is vanuit Veiligheid een kader opgesteld voor de preventie en repressieve aanpak voor overlast gevende jeugd.

Personen met verward gedrag

Vanuit zorg en veiligheid is in 2017 voornamelijk geïnvesteerd in het opbouwen van een stevig netwerk en goede samenwerking met de belangrijkste netwerkpartners (politie, OM, Veiligheidshuis, GGZ, zorgaanbieders) omtrent deze doelgroep. Er wordt gezamenlijk uitvoering gegeven aan vernieuwde samenwerkingsafspraken ten behoeve van een sluitende aanpak met netwerkpartners en inzicht verschaft in de aard en omvang van deze doelgroep.

Personen met verward gedrag waarbij sprake is van een justitieel kader worden besproken in het Veiligheidshuis. Voor de personen met overlast gevend en/of verward gedrag zonder justitieel kader, is een nieuwe, bredere overlegstructuur (MDO zorg en veiligheid) gevormd. Hierbij stemmen de gemeente, (zorg en veiligheid en coach) politie en de woningbouwvereniging af. De nadruk ligt op preventie en vroegtijdig ingrijpen en samenwerking om escalaties te voorkomen. Dit overleg laat nu al zijn meerwaarde zien in de afname van grote escalaties op casuïstiek niveau en de korte lijnen op operationeel niveau. Dit wordt vertaald in een gemeentelijk plan van aanpak personen met verward gedrag, gericht op het (vroegtijdig) signaleren van complexe problematiek en een keten overstijgende aanpak voor de complexe gevallen.

Regionaal wordt aangesloten bij de netwerkoverleggen personen met verward gedrag. Vanuit het Actieprogramma van ZonMw worden 18 projecten uitgevoerd in de regio Oost Nederland. Medio Q4 worden de eerste uitkomsten van de verschillende pilots bekend gemaakt. Naar aanleiding daarvan zal de gemeente Renkum verder inventariseren wat nodig is voor de aanpak van personen met verward gedrag en dit meenemen in een plan van aanpak voor dit onderwerp voor 2018.

Wonen en zorg

Vanuit de afdeling veiligheid wordt zowel intern als extern afstemming gezocht met interne en externe partners omtrent het onderwerp wonen. Hierbij ligt de focus op het reduceren van overlastsituaties van het plaatsen van kwetsbare doelgroep in een reguliere woonwijk. Ook is geïnvesteerd in een intensievere samenwerking met verschillende bestaande (beschermd) woonvormen en zijn er met name voor notoire overlastgevers en personen met verward gedrag, korte lijnen omtrent het plaatsingsbeleid.

Ook zijn er intern afspraken gemaakt met de afdeling ROM dat de afdeling veiligheid in het kader van vergunningen van nieuwe woonzorg vormen (vaak PGB) bij het aanvraagproces betrokken wordt om de veiligheidsaspecten en risico's inzichtelijk te hebben voordat een vergunning verstrekt wordt op basis van geen bezwaren omtrent het bestemmingsplan. Dit geldt ook voor het onderwerp Statushouders, indien er sprake bleek van veiligheidsrisico's vanwege huisvesting in kwetsbare wijken of het willen openen van een woonvorm voor alleenstaande minderjarige asielzoekers.

4B. Toezicht en handhaving

Evaluatie activiteiten 2017

- Er wordt een gericht maatschappelijk netwerk opgebouwd met stakeholders, zoals belangenorganisaties, doelgroepen, burgerplatforms en bedrijven.
- Er is een gedegen regie over en samenwerking met de overige handhavingpartners VGGM (GGD en Brandweer) en ODRA, alsmede samenwerkingen met overige (bestuurs- en/of strafrechtelijke) organen. Bij ODRA zijn naast de milieutaken in 2015 ook de overige WABO-taken ondergebracht ter uitvoering.
- Toezicht en sanctionering vindt transparant plaats op:
  - a. de activiteiten zoals benoemd in de WABO (o.m. bouw- en sloopwerkzaamheden, brandveiligheid, milieu-inrichtingen, planologische gebruik in overeenstemming met het bestemmingsplan, monumenten, APV).Het onderzoek uitgevoerd door de rekenkamercommissie geeft aan dat voor toezicht meer capaciteit zou moeten zijn om goed uitvoering te geven aan het beleid. Vooral de toezicht-capaciteit op de APV is erg klein (1 fte, belegd bij 1 persoon) en Drank & Horeca (200 uur op jaarbasis en niet belegd) daardoor kwetsbaar. Zeker gezien ontwikkelingen waarbij toezicht essentieel is voor een goed resultaat:
  - nieuwe inrichting evenementenproces vanuit veiligheidsperspectief;
  - bezuiniging bij politie waardoor verschuiving van taken van wijkagent naar BOA.Er wordt creatief nagedacht over hoe deze kwetsbaarheid te ondervangen binnen bestaand budget. Tijdens grote evenementen zoals de Airborne Wandeltocht of de Herdenkingen worden extra toezichthouders ingehuurd via een commercieel bureau. Uiteraard brengt dit extra kosten met zich mee. Deze extra kosten zijn niet meegenomen in de begroting.;

b. kinderopvang, zoals bedoeld in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (hierna: Wkvp, kinderopvang of Wet kinderopvang).

Op dit moment heeft de gemeente Renkum de hoogst haalbare status (de A-status). De verwachting is dat - gezien de resultaten van het huidige jaarverslag - deze status opnieuw zal worden toegekend;

c. de openbare orde en (verkeers-)veiligheid, waaronder de APV (voor zover hier een gemeentelijke bevoegdheid aanwezig is);

d. de overige bijzondere regelgeving ten aanzien van de fysieke leefomgeving, zoals o.m. de Drank- en horecawet, Wegenwet en de Winkeltijdenwet. Toezicht op de Drank- en horecawet is niet belegd en de beschikbare capaciteit is erg klein (200 uur op jaarbasis).

Bibob beleid is herzien

- Beleid(s)plan opstellen preventie en handhaving jeugd, alcohol en drugs (in samenhang met het toezicht- en handhavingsbeleid)
- In dit plan zal worden beschreven wat er in de gemeente Renkum gedaan wordt aan preventie en handhaving van alcohol en drugs, onder meer aan jongeren onder de 18 jaar
- We blijven ondertussen uitvoering geven aan het handhavingsplan drank- en horecawet
- Het huidige toezicht- en handhavingsbeleid wordt geactualiseerd

Toezichthouderfunctie Wmo: calamiteiten en kwaliteit

Eind 2015 is het calamiteitentoezicht ingericht en heeft onze gemeente - evenals meerdere gemeenten in de Regio Arnhem - de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) als toezichthouder aangewezen. In juli 2016 is ook het kwaliteitstoezicht belegd bij de VGGM. We willen een vorm van signaal- en risicogestuurd kwaliteitstoezicht afnemen. In mei 2017 is besloten de toezichthoudend ambtenaar WMO kwaliteitstoezicht te positioneren bij OOVZ. In september 2017 is binnen de gemeente een handhavend ambtenaar WMO kwaliteitstoezicht benoemd. Benoeming heeft plaatsgevonden binnen de bestaande formatie.

4C. Huiselijk geweld, kindermishandeling, discriminatie en pesten

Evaluatie activiteiten 2017:

Vanaf april 2017 is Veilig thuis (VT) gepositioneerd binnen de VGGM. VT is een advies- en meldpunt waar vanuit triage plaatsvindt na meldingen van zorg in het kader van huiselijk geweld of kindermishandeling. Aan de hand van de analyse van de melding wordt een casus doorgeleid voor onderzoek of een crisis interventie, indien nodig wordt tegelijkertijd een aanmelding bij de weegploeg van het Veiligheidshuis gedaan, waardoor een integrale aanpak tot stand komt.

Casussen die niet in aanmerking komen voor nader onderzoek worden 'afgeschaald' naar de gemeente waar zij worden opgepakt door het sociaal team (coaches). In 2017 is door VT besloten om vanaf 1 januari 2018 een nieuw, verbeterd triagemodel te hanteren.

In 2017 is de manager van VT aangesloten bij de integrale aanpak van de weglopers van de J.P. Heije te Oosterbeek. Eind 2017 zullen de samenwerkingsafspraken opnieuw vastgesteld worden, rekening houdend met de recentelijke ontwikkelingen binnen VT.

Hierbij worden in elk geval de volgende onderwerpen besproken; afstemming tussen VT en het sociaal team bij afschaling en consultering, veiligheidsinschatting door het sociaal team, het maken van een veiligheidsplan door het sociaal team, de inzet van het participerende consult door VT, het

borgen van direct inzetbare adequate hulp in crisissituaties, samenwerking en afstemming met de Gecertificeerde instellingen (GI), afspraken omtrent het tijdelijk huisverbod, implementatie van het nieuwe triagemodel met bijbehorende consequenties voor het sociaal team, de aanscherping van de meldcode vanaf 1 januari 2018 en het gebruik van een nieuw (enkel) formulier van zorgmeldingen vanuit de politie, die tevens 1 januari 2018 van kracht gaat.

Meldpunt discriminatie en pesten

Wij stellen inwoners, wanneer zij er niet zelf uitkomen, in de gelegenheid om onafhankelijk melding te doen van ongelijke behandeling (discriminatie) en pestgedrag. Veel klachten hebben te maken met ongelijke behandeling op de arbeidsmarkt en problemen in de buurt.

Klachten komen terecht bij het regionaal Meldpunt Discriminatie en Pesten (voorheen ADV Artikel 1). Halfweg 2017 zien we geen toe- of afname van het aantal meldingen. Met het bureau is afgesproken om dit najaar extra voorlichting in te zetten voor medewerkers van het sociaal team en netwerkpartners.

05 Openbare ruimte

5A. Groenonderhoud

Activiteiten:

Groenonderhoud

- Uitvoering volgens planning.
- De evaluatie van het groenbeheerplan over de onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte wordt u in het vierde kwartaal van 2017 aangeboden.

Groenstructuurplan 'Structuur in het groen, slim verbinden'

Uitvoering geven aan het Groenstructuurplan 2017-2027.

Inzet groepen vrijwilligers

Door het faciliteren van groepen vrijwilligers de beeldkwaliteit opplussen. Vrijwilligers zijn actief in: park Hartenstein, park Bato'swijk, Rosandegaard en kinderboerderij.

5B. Wegen, straten en pleinen

Activiteiten:

Groot onderhoud

Aan de hand van de weginspectie uit oktober 2016 is begin 2017 de planning voor het wegonderhoud in 2017-2018 afgerond. Het wegonderhoud 2017-2018 wordt op basis van de planning uitgevoerd waarbij het beschikbare budget leidend is.

Beleidsplan

In 2018 wordt een nieuw Integraal Beheerplan Openbare Ruimte opgesteld dat aan u ter vaststelling wordt voorgelegd. Basis voor het onderdeel Wegen in dit plan vormen:

- De uitkomsten van de weginspectie in 2016;
- Het uitgevoerde wegonderhoud;
- De na-inspectie door onze beheerders.

5B. Openbare Verlichting

Activiteiten:

Slimme meters

Vanaf 2017 zijn nagenoeg alle kasten voorzien van een slimme meter. Door het tweemaandelijks afname-overzicht wordt het stroomverbruik beter inzichtelijk.

Nieuw beleidsplan/ Onderhoud en vervanging openbare verlichting

- Het onderhoud en de vervanging van armaturen is voor langere tijd aanbesteed. Uitvoering vindt plaats vanaf 2018.
- In 2018 wordt een nieuw Integraal Beheerplan Openbare Ruimte opgesteld waarvan Openbare Verlichting een onderdeel van uitmaakt.

06 Economie & Cultuur

6A. Ondernemen en bedrijvigheid

Activiteiten:

- In 2017 is actiever de samenwerking gezocht met het bedrijfsleven. Met de winkeliers c.q. ondernemersverenigingen is periodiek overleg, voor het najaar 2017 wordt een overleg gepland met alle (winkeliers)ondernemersverenigingen, de portefeuillehouder en de bedrijvencontactfunctionaris.
- De samenwerking tussen Economische Zaken en Sociale zaken is geïntensiveerd in 2017.
- Met een dubbel aantal aanmeldingen ten opzichte van 2016, ruim 150, was de bedrijvenbijeenkomst 9 juni 2017 een groot succes. In het najaar wordt de dag van de ondernemer georganiseerd waarbij zich een nieuwe netwerkgelegenheid voordoet voor lokale ondernemers en de gemeente.
- De kadernota economie is in juni 2017 vastgesteld. Door de afwezigheid van een beleidsmedewerker economie is nog niet met de uitvoering van alle actiepunten begonnen. Wij stellen voor hiervoor budget ter beschikking te stellen in de begroting 2018.
- In de regionale samenwerking wordt de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, ondernemers en overheid (tripel helix) gestimuleerd en gefaciliteerd. Ook werken we samen aan het RPW en aan een gezamenlijke visie.
- Met het beschikbaar gestelde uitvoeringsbudget wordt op dit moment een plan gemaakt voor fysieke aanpassingen in Renkum Centrum. Daarnaast wordt er gekeken hoe we in het najaar van 2017 uitvoering kunnen geven aan overige acties uit het actieprogramma.
- De Winkelvisie Oosterbeek wordt afgerond in het najaar van 2017. Aan het einde van 2017 wordt waar mogelijk een start gemaakt met de hieruit voortkomende maatregelen.
- In maart 2017 is de verordening op reclamebelasting vastgesteld, waarmee de ondernemersvereniging een vast bedrag aan inkomsten binnenkrijgt om te investeren in de lokale economie.
- Samen met ondernemers actief beleid voeren om het aantal overbodige regels en bureaucratie te verminderen. Dit is niet opgepakt door beperkte capaciteit.
- Het helpen van mensen, al dan niet met een arbeidshandicap, aan werk door dit actief onder de aandacht te brengen bij bedrijven bij bedrijfsbezoeken.
- De subsidie voor gevelverbetering op bedrijventerreinen Schaapsdrift en Cardanuslaan loopt tot aan het najaar van 2017. Tot nu toe zijn er 5 aanvragen toegekend. Een aantal aanvragen zijn op dit moment nog in behandeling.
- Het project Klingelbeekseweg heeft vertraging opgelopen doordat de ontwikkelende partij is gestopt met dit project en door interne personele wisseling van projectleider. Koppeling met de Hes West blijkt een kans die de nieuwe projectleider inmiddels heeft opgepakt. Er zijn diverse (bestuurlijke) gesprekken gevoerd met een aantal nieuwe potentiële private projectontwikkelaars en de gemeente Arnhem. De koper (ontwikkelaar) van Hes West heeft ook de Hes Oost (Arnhems) gekocht en is geïnteresseerd om één visie te ontwikkelen voor beide gebieden en Klingelbeekseweg.
- Voor het herinrichten van het bedrijventerrein Cardanuslaan is het bestek in voorbereiding en wordt nader overlegd met de betrokken ondernemers. De planning is aanbesteding en start van de werkzaamheden in het vierde kwartaal van 2017. Oplevering staat gepland in het eerste kwartaal van 2018.
- De herstructurering van het bedrijventerrein Schaapsdrift is vrijwel voltooid. Recent is, met steun van de gemeente, door de parkmanagementorganisatie een traject gestart gericht op het verduurzamen van het terrein. In 2017 is het bestuur bedrijventerrein Schaapsdrift in

adviserende zin op weg geholpen. Met een subsidie is bijgedragen aan het doen van een energiescan op het bedrijventerrein.

- In september 2017 is het nieuwe bestemmingsplan voor het bedrijventerrein Veentjesbrug vastgesteld. Het verwerven van de percelen op Veentjesbrug is nog steeds in studie en hangt samen met de ontwikkelingen op de Klingelbeekseweg.
- Voor project "Herstructurering bedrijventerreinen" als geheel geldt dat overleg met de provincie Gelderland wordt gevoerd over verlenging van de subsidietermijn en koppeling met de Hes. De oorspronkelijke termijn van 4 jaar loopt in maart 2018 af.

6B. Recreatie en toerisme

Activiteiten:

- Op het vlak van wandelroutes wordt gewerkt aan de realisatie van een nieuw klompenpad aan langs de Neder-Rijn. Deze route wordt verbonden met een struinroute door de uiterwaarden aan de overzijde van de rivier (gemeente Overbetuwe). Het blijkt om verschillende redenen lastig om medewerking te krijgen van alle grondeigenaren. De uitvoerende organisatie is Landschapsbeheer Gelderland.
- De gemeente blijft - waar dat financieel mogelijk is - initiatieven op het vlak van routebrochures steunen daar waar zij een goede aanvulling vormen. In 2017 hebben zich op dat vlak nog geen initiatieven aangediend.
- De samenwerking met de regiogemeenten op de Veluwe in het fietsknooppuntensysteem wordt voortgezet. In 2017 is de bewegwijzering waar nodig vernieuwd en zijn nieuwe knooppuntborden geplaatst. Verder is de nadere invulling van de taken van het gerealiseerde Routebureau nog onderwerp van overleg.
- De gemeente initieert en ondersteunt waar mogelijk initiatieven afkomstig van de toeristisch/recreatieve sector, gekoppeld aan de thema's Airborne, bevrijdingstoerisme, landgoederen en kunst & cultuur. Doel is daarmee het aantal recreanten en toeristen dat de gemeente bezoekt te laten stijgen. Voor de periode 2018-'21 sluit de gemeente nog dit jaar een nieuwe samenwerkingsovereenkomst af met het RBT-Kan.
- Waar mogelijk laat de gemeente toeristische producten ontwikkelen die op aantrekkelijke wijze dwarsverbanden leggen tussen de verschillende thema's, waardoor het aantal recreanten en toeristen dat de gemeente bezoekt toeneemt. Een goed voorbeeld daarvan is de samenwerking met de Stichting Beken en Sprengen rondom het herstel van het waterfiltergebouw in Heveadorp. Door daar een attractief informatiepaneel te plaatsen wordt de relatie van dit object met de verdwenen modelboerderij Huis ter Aa uit de doeken gedaan. De bedoeling is het gebouw over te dragen aan Gelderse Landschap en kastelen.

6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

Activiteiten

Cultuurhistorie en erfgoed

- Papiergeschiedenis: om het verhaal over het vervaardigen van papier in Renkum levend te houden ondersteunen we initiatieven voor het verbeteren van de zichtbaarheid/ beleefbaarheid van de cultuurhistorische resten van de Renkumse papiergeschiedenis. Datzelfde geldt voor en de ontwikkeling van een papiermuseum in Renkum.
- De belevingswaarde van cultuurhistorie vergroten. De beide kasteellocaties van Grunsfoort (Renkum) en Rosande (Oosterbeek) en de restanten van de muren van het middeleeuwse Renkumse Klooster zijn daarbij in beeld.

- Belevingswaarde landgoederen & buitenplaatsen: dit komt aan bod als onderdeel van het uitvoeringsprogramma van de Visie Landgoederen & Buitenplaatsen. Binnen de discipline Toerisme is dit een speerpunt waarbij Renkum samenwerkt met de andere gemeenten aan de Veluwezoom Zuid (Wageningen t/m Brummen). Dit krijgt in 2018 zijn beslag waarbij deze gemeenten hun keuze maken van de Landgoederen & Buitenplaatsen die een impuls krijgen voor marketing ten behoeve van het binnenlands toerisme. Het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen verzorgt de internationale marketing van locaties zoals kasteel Doorwerth en Middachten.

Kunstenaarsgemeente

In mei 2017 is de Cultuurvisie 2017-2020 en het uitvoeringsplan vastgesteld. Daarin is het belangrijkste speerpunt het vergroten van de bekendheid van de gemeente Renkum als kunstenaarsgemeente. Het college heeft de "Motie Cultuurvisie 2017-2020 Verbinden initiatieven Centrum voor landschap, kunst en cultuur : Nogmaals een poging te doen op het verbinden en laten samengaan van beide initiatieven en indien dit niet mogelijk is een keuze te maken voor het beste en meest haalbare initiatief met inachtneming van de gestelde" overgenomen.

Onlangs hebben wij een gesprek geïnitieerd met de betrokken partijen. Tijdens dat gesprek zijn er wat openingen gevonden om met elkaar een tweede gesprek aan te gaan, zodat beide initiatieven elkaar niet in elkaars vaarwater zitten. Dit tweede gesprek is gepland medio oktober.

In de eerste helft van 2017 hebben we gezocht naar mogelijkheden om het atelier van Marius van Beek te behouden voor de gemeente Renkum. De inventarisatie van de gemeentelijke collectie opgebouwd uit werk van de BKR regeling en vroegere aankopen is in de afrondende fase.

Airborne

Het is belangrijk om nieuwe wegen in te slaan en ruimte geven voor het bereiken van een nieuw en meer divers publiek door vernieuwing in aanbod, samenwerking en afstemming binnen het Airborne aanbod. Met het aanstellen van een manager Airborneregio is er door alle betrokkenen gewerkt aan een gezamenlijke uitstraling. De opdracht is het initiëren en ondersteunen van samenhang in promotie en marketingcommunicatie verbeteren.

Het Airbornemuseum als kenniscentrum "spin in het web" van de Airbornegeschiedenis heeft een Masterplan ontwikkeld. Hiermee wordt ook de landgoedfunctie van het gebouw in oude luister hersteld. Deze ontwikkeling ondersteunen wij van harte. Bij de behandeling van het Meerjarenbeleidsplan is een motie aangenomen om tegemoet te komen aan het verzoek van het Airbornemuseum om in 2019 €50.000 co-financiering Masterplan ter beschikking te stellen.

Met de Politiesportvereniging Renkum hebben wij een convenant gesloten over blijvende gezamenlijke inzet voor de AirborneWandeltocht.

07 Inwoner, bestuur & organisatie

7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie

Activiteiten:

Besturingsfilosofie

In 2014 is de nota besturingsfilosofie afgerond en door de Raad vastgesteld. De nota geeft richting via een drietal routes: a) Verschuiving van verantwoordelijkheden; b) Het vergroten van bestuurskracht (zie doelstelling 2 onder 7A); c) Het vergroten van maatschappelijke en politieke betrokkenheid (burgerparticipatie).

Verschuiving van verantwoordelijkheden

Het vormgeven aan een cultuuromslag is een continu proces. Raadsleden, college, ambtenaren en adviesraden gaan actief op zoek naar ideeën en initiatieven van inwoners. Ze denken mee en zoeken verbindingen tussen verschillende initiatieven en beleidsterreinen. Hierdoor kunnen initiatieven worden versterkt. Daarbij wordt de taak- en rolverdeling tussen inwoners en gemeente expliciet vastgelegd aan het begin van een samenwerkingsproces. Overdragen van taken aan inwoners. De gemeente ondersteunt deze transitie actief als dat nodig is. Bovendien is het de gemeente die het algemeen belang moet blijven waarborgen.

Bij de huidige taken van de gemeente en nieuwe taken die zich aandienen wordt per aandachtsgebied afgewogen of de taak door de gemeente, de markt of de samenleving moet worden uitgevoerd.

Inwonerparticipatie

Het vergroten van maatschappelijke en politieke betrokkenheid (inwonerparticipatie) doen we langs een aantal sporen. Een daarvan is herziening van de huidige adviesstructuur binnen het Sociaal Domein. In 2017 hebben gemeente en adviesraden discussie gevoerd over de gewenste toekomstige inwoner- en cliëntenparticipatie in het sociaal domein. Op basis van de geformuleerde uitgangspunten wordt momenteel gesproken over de mogelijkheid om de adviesraden Wmo en Participatiewet samen te laten gaan in een Adviesraad Sociaal Domein. Het doel is om hier in 2017 een besluit in te nemen en in 2018 in werking te laten treden.

Subsidie inwonerinitiatieven

Op deze regeling is sinds de introductie regelmatig een beroep gedaan. Wij willen initiatieven die zonder een gemeentelijke bijdrage niet van de grond komen een steuntje in de rug geven, lees; het laatste zetje om toch doorgang te vinden.

De gedachte achter de regeling is het versterken van het saamhorigheidsgevoel in buurt of wijk of om de kwaliteit van het openbare gebied te helpen verbeteren door het treffen van voorzieningen. Buurtbarbecues, straatfeesten e.d. zijn van subsidiëring uitgesloten.

Voorbeelden van bijdragen de afgelopen jaren: ondersteunen van planvorming door inwoners (4 landgoederen op de helling), het aanleggen en onderhouden van een strook grond met rododendrons, de aanleg van beachvolleybalvelden, het treffen van extra voorzieningen op de passantenhaven in Heveadorp en het herinrichten en vervolgens bijhouden van een boomgaard, incl. het gebruik maken van de oogst. Altijd moet sprake zijn van een behoorlijke eigen bijdrage. De subsidie geldt niet als vervanging van de reguliere budgetten, die door bezuinigingen niet altijd meer toereikend zijn.

Bij maatschappelijke opgaven waar een ruimtelijke component aan de orde is wordt de lijn van meer ruimte geven aan betrokken burgers doorgetrokken. Burgerplanvorming wordt gestimuleerd.

Ruimte geven aan betrokken burgers, veelal omwonenden, gebeurt in veel projecten, op verschillende manieren.

Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

In de commissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Welstandscommissie) zit sinds 2014 een burgerlid.

Beleidsstukken en uitvoering

Ook bij het opstellen van beleidsstukken en uitvoering van het beleid worden inwoners of betreffende organisaties betrokken. Zoals bij het project Doorwerth centrum, Renkum Centrum, landgoederenvisie, landschapsbeleidsplan, groenstructuurplan etc.

Intergemeentelijke samenwerking op bedrijfsvoering

Na het definitieve besluit tot oprichting van de bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie (de intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie van de gemeenten Renkum, Rheden en Arnhem) begin 2017, zijn op 1 juli 2017 de taken, budgetten en medewerkers daadwerkelijk overgegaan naar deze intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie van de gemeenten Renkum, Rheden en Arnhem. Het gaat concreet om de uitvoeringstaken behorende bij: inkoop en aanbesteding, facilitaire zaken en frontoffice, documentaire informatievoorziening, personeels- en salarisadministratie, financiële administratie, verzekeringen, belastingen, basisregistraties, en secretariaat. Door de samenwerking met Arnhem en Rheden op bedrijfsvoeringstaken vergroten wij onze bestuurskracht.

G12: MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Het voornemen om de regionale samenwerking te formaliseren is in april 2017 gerealiseerd. Er is een zogenaamd modulaire gemeenschappelijke regeling getroffen. Daarin is in de regeling de module Inkoop van het sociaal domein opgenomen.

Er wordt gewerkt aan het toevoegen van twee nieuwe modules: de module Onderwijs en de modules Werkgevers service punt (WSP).

Daarvoor moet de regeling gewijzigd worden. Om de regeling zelf niet te complex te maken wordt gewerkt aan het toevoegen van de modules aan de regeling in de vorm van bijlage.

De kosten die iedere module met zich meebrengt worden door de deelnemers aan de module betaald. Binnen een module kunnen submodules zijn (onderwijs bijvoorbeeld) waarbij de deelnemers aan de module alleen die kosten dragen van de submodules waaraan zij deelnemen.

Onze gemeente is niet aangesloten op het WSP van de regio Centraal Gelderland en zal dan ook geen deelnemer zijn in die module.

Wij zijn momenteel wel deelnemer aan de Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken (GRO) die zal worden ontbonden en die als module aan de MGR wordt toegevoegd.

Deze module kent drie submodules te weten Leerplicht, VSV en RMC. Aan Leerplicht doen wij in het GRO niet mee, en zullen ook in de module Onderwijszaken daaraan niet deelnemen. De overige twee submodules zijn contactgemeente (Arnhem) taken, waaraan wij nu binnen het GRO deelnemen en willen participeren in die submodules. De kosten hiervan liggen bij de contactgemeente. Daardoor blijven de kosten beperkt tot de inzet die wij nu ook hebben voor het GRO, te weten die van secretariële ondersteuning.

OP deze manier wordt voorkomen dat gemeenten betalen voor diensten die zij niet ontvangen.

Het bestuur van de MGR kan bestuurscommissies inrichten. De bestuurscommissies krijgen dan ook een adviserende rol op de begroting van hun module, door een ontwerp deelbegroting aan het DB aan te bieden die dan onderdeel wordt van de MGR ontwerp begroting.

De ontwerp begroting 2018 is eerst op 14 september jl. door het AB besproken en komt voor zienswijze naar uw raad.

Stadsregio

Met het verdwijnen van de Stadsregio Arnhem Nijmegen (momenteel nog in liquidatie), is eind 2015 een nieuw regionaal samenwerkingsverband opgericht: het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Regio Arnhem Nijmegen. In het voorjaar van 2017 is de samenwerking geëvalueerd en uit de evaluatie is gebleken dat de samenwerking in de basis voldoet aan de wensen en verwachtingen van de partnerngemeenten en stakeholders, maar dat er behoefte is aan het formuleren van een gezamenlijke visie over wat de regiogemeenten aan elkaar bindt. Het GO is bedoeld voor het afstemmen van beleid op de domeinen wonen, mobiliteit, duurzaamheid en economische ontwikkeling. Iedere gemeente neemt zelfstandig haar besluiten op deze domeinen.

Nota Intergemeentelijk Werken Georganiseerd

Bij de verkenningen tot samenwerking is de Nota Intergemeentelijk Werken Georganiseerd het uitgangspunt van handelen. Via deze route en procedure gaan wij met de raad in gesprek en vragen wij een besluit van de raad voor een verdere stap in het samenwerkingsproces. Als voor een samenwerking een gemeenschappelijk regeling tot het besluit behoort wordt gekeken naar bestuurlijke grip, de organisatievorm en een exitstrategie.

7B. Organisatieontwikkeling

Activiteiten:

Van programma naar uitgangspunten dienstverlening

Om de gemeentelijke dienstverlening aan te passen aan de eisen van deze tijd hadden we tot 2016 een Programma Dienstverlening. Vanaf 2016 continueren we deze activiteiten vanuit de lijn waarbij de oorspronkelijke uitgangspunten leidend blijven.

Deze uitgangspunten zijn:

1. Het realiseren van één ingang voor contacten, die eerstelijns klantvragen voor 80% in het eerste contact, direct goed afhandelt.
2. Het uitbreiden en optimaliseren van de 'één bron'-gedachte: één bron voor alle gemeentelijke productinformatie.
3. Verbeteren van de (dienstverlenings-) processen en kwaliteitsborging.
4. Aandacht richten op gewenste cultuurveranderingen die bovengenoemde doelen ondersteunen.

Organisatiebreed worden initiatieven ontplooid om de dienstverlening te verbeteren. Dit betreft deels activiteiten met een hoge impact op de dienstverlening en de gehele organisatie. Het effect is vaak van invloed op meerdere teams. Voorbeelden hiervan zijn digitaal zaakgericht werken, toptaken website, digitale afhandeling van producten en het creëren van één fysieke ingang met inbegrip van de verbouwing centrale hal. Specifieke ontwikkelingen worden bij de desbetreffende producten vermeld.

Zie verder onder 7C Servicepunt voor de ontwikkelingen rond dienstverlening.

Ontwikkeling Personeel & Organisatie

- Per 1 juli 2017 zijn diverse uitvoeringstaken op het gebied van bedrijfsvoering ondergebracht bij De Connectie. Per die datum zijn 31 medewerkers uit dienst gegaan bij de gemeente Renkum en in dienst getreden bij De Connectie.
- Een gezonde organisatie is blijvend in beweging. Het realiseren van personele mobiliteit, zowel intern als extern blijft hierdoor een speerpunt. Financieel kan dit knellen met nieuwe taken, wensen, ambities en andere factoren die de personeelskosten opdrijven. We blijven kritisch op het invullen van de hoogst noodzakelijke bezetting.

- Met ingang van 1 januari 2017 is het Individueel Keuze Budget (IKB) ingevoerd. Dit budget biedt meer keuzevrijheid aan medewerkers bij de uitbetaling van een deel van het jaarsalaris.
- De consequenties van het zijn van een regiegemeente voor personeel en organisatie (zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin) vragen om meer rollen als opdrachtgever, vraagmanagers en regievoerders. Om goed te kunnen sturen op de partijen waarmee wij verbonden zijn in de uitvoering van onze taken. Deze rollen en werkwijzen worden uitgewerkt in het koersplan en de organisatieontwikkeling.

7C. Servicepunt

Activiteiten:

Uitbreiden online diensten (digitale producten)

Op dit moment zijn er 15 e-diensten die online aangevraagd of gemeld kunnen worden. Hiervan is er één die door middel van een link naar de ODRA wordt doorgeleid. Er zijn 4 meldingsmogelijkheden via een app en 9 gemeentelijke producten die online aangevraagd kunnen worden.

We voegen de balies van het Sociaal Loket en het Servicepunt samen in de centrale hal

Door uw besluit eerst een visie (op huisvesting) van de gemeentelijke organisatie te ontwikkelen voordat u akkoord wil gaan met de benodigde investering voor de verbouwing en renovatie van het gemeentehuis, is de samenvoeging van beide balies vooralsnog niet aan de orde. Hierdoor blijft het klantcontact op het huidige niveau en kunnen slechts beperkt ontwikkelingen in werkprocessen en klantcontacten worden doorgevoerd.

Zodra groen licht komt op de verbouwing en renovatie wordt dit project weer opgestart.

Opstellen plan van aanpak (online) dienstverlening

In het najaar starten wij met het opstellen van een plan van aanpak om onze (online)dienstverlening verder te ontwikkelen.

Aansluiting bij de behoeften van onze inwoners staat daarbij centraal. Daarnaast willen wij ook aansluiten bij de twee verplichte programma's van de rijksoverheid, te weten Digitaal 2017 en Digitale Agenda 2020.

In het plan van aanpak zal o.a. gekeken worden naar de optimalisatie van de verschillende kanalen, online, telefonie en balie. Ook zal gekeken worden naar servicenormen en klanttevredenheidsonderzoeken. Wij zullen een concreet plan van aanpak uitwerken waarbij aandacht is voor prioritering, samenhang, randvoorwaarden en effecten.

7D. ICT

Activiteiten:

Informatie Beveiliging

Verplichte invoering van de Baseline Informatiehuishouding om een betere grip en sturing te krijgen op de beveiligingsaspecten van het informatiebeheer. Informatiebeveiliging is een belangrijk onderdeel hiervan. Het informatiebeleidsplan zal als basis dienen voor het verdere informatiebeheer en de informatiebeveiliging binnen de gemeente Renkum. Vanuit de rijksoverheid zal de gemeente hierop doorlopend jaarlijks ge-audit worden (2015-2018).

Het herschrijven van het informatiebeleidsplan zal in het najaar van 2017 plaatsvinden.

Samenwerking

Om de samenwerking binnen De Connectie op het gebied van applicaties, informatie en ICT omgeving vorm te geven is ICT De Connectie opgezet, als onderdeel van De Connectie (de intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie).

Taken zijn "as-is" overgegaan. We blijven de verdere ontwikkelingen binnen De Connectie volgen.

Basisregistraties

De afgelopen jaren zijn reeds verschillende basisadministraties met succes geïmplementeerd. Deze lijn wordt verder gevolgd. Door het realiseren van digitale koppelingen en normaliseren van informatie t.b.v. Basisregistraties wordt dit verder vorm gegeven (2015-2018). Met de start van De Connectie wordt het beheer van de Basisregistraties in de loop van 2017 overgedragen aan De Connectie.

Digitalisering

- Het accent komt de komende jaren te liggen op het verder uitbouwen van het zaaksysteem. Daarnaast implementeren we E-diensten die efficiënt zijn en bij de huidige tijd passen, zowel voor burgers en bedrijven als voor beheer.
- In 2017-2018 wordt het zaaksysteem overgezet naar de systemen van De Connectie.
- De koppelingen tussen het Zaaksysteem en de backoffice applicaties gaan eind 2017 gerealiseerd worden. We zijn hierbij afhankelijk van een nieuwere versie van het Zaaksysteem.

7E. Belastingen

Activiteiten:

Wijziging systematiek heffing afvalstoffenheffing

Met ingang van 2017 is de systematiek van de heffing van afvalstoffenheffing in lijn met het in 2016 vastgestelde Afvalbeleidsplan 2016-2020 ingevoerd.

Reclamebelasting

Op initiatief van de ondernemers in Oosterbeek is in de raad van februari 2017 besloten tot invoering van een reclamebelasting. De opbrengst van deze heffing komt ten gunste van het winkelgebied in Oosterbeek. De aanslagen reclamebelasting 2017 zijn begin juli opgelegd.

Onderzoek AirBnB activiteiten betrekken in heffen toeristenbelasting

Uit onderzoek is gebleken dat de overnachting in AirBnB faciliteiten zich buiten het gezichtsveld van de gemeenten afspeelt. De AirBnB organisatie is onbereikbaar en via de website is geen bruikbare informatie verkrijgbaar. Dit is een probleem waar alle gemeenten tegenaan lopen. Daardoor is het niet mogelijk om deze overnachtingen efficiënt in de heffing te betrekken.

7F. Vastgoed

Activiteiten:

- Verzelfstandiging van sportaccommodaties: dit is opgenomen bij product 1c 'Sport' onder de activiteit 'ambities sportnota'.
- Realisatie MFC Doelum: In 2016 is gestart met de bouw van het nieuwe MFC Doelum. De bouw heeft vertraging waardoor de oplevering is verschoven. De tennisbanen zijn gereed bij de oplevering van het gebouw. Aansluitend vindt de realisatie van de overige buitenruimte (inclusief kunstgrasveld korfbal) plaats, nadat de bestaande accommodaties gesloopt zijn.

- Integraal Huisvestings Plan (IHP) onderwijs: op basis van het geactualiseerd IHP wordt uitvoering gegeven aan de ambities uit dat IHP. Dit houdt voor de nieuwbouw in Renkum/ Heelsum in dat het ontwerp in oktober 2017 is afgerond. Eind 2017 wordt een aanvullend krediet gevraagd voor de nieuwbouw, waar na positieve besluitvorming kan worden overgegaan tot gunning van de realisatie. Oplevering staat gepland in zomer 2019. Voor de nieuwbouw in Doorwerth zijn de voorbereidingen om te komen tot een kredietaanvraag bezig. Begin 2018 wordt hiervoor een verzoek gedaan.
- Renovatie gemeentelijke gebouwen: in mei 2017 heeft u ingestemd met de renovatie van twee gymzalen en de sporthal in Doorwerth. In hetzelfde voorstel was ook de renovatie van het gemeentehuis opgenomen, daarvoor heeft u geen akkoord gegeven.
- Het raadsvoorstel voor de brandweerposten Oosterbeek en Wolfheze is akkoord bevonden. De voorbereidende werkzaamheden en benodigde onderzoeken lopen. In 2017 wordt de Uitbreiding/ renovatie van de brandweerpost Oosterbeek aanbesteed. Voor de brandweerpost Wolfheze worden de uitgangspunten eerst verder onderzocht.

7G. Bestuur en organisatie

Activiteiten:

Besturingsfilosofie

Zowel in het college, als bij uw raad en in de organisatie is het beeld eenduidig dat de besturingsfilosofie een vervolg moet krijgen. Er dient een vertaling gemaakt te worden op de diverse rollen die we te vervullen hebben.

Voor de organisatie betekent dit een uitwerking van diverse (nieuwe) rollen in het koersplan, zodat medewerkers kunnen handelen op de onderwerpen "behartigen en beïnvloeden".

Tijdens de heidag op 1 september hebben raad, college en MT met elkaar gedeeld wat daarvoor nodig is. Een voorstel voor een nieuwe manier van vergaderen, met inbreng van inwoners en bedrijven, was daarvan een onderdeel. Het college en de organisatie werkt nu aan een koersbepaling en informatie naar de fracties zodat in de aanloop van het Meerjarenbeleidplan 2018 keuzes kunnen worden gemaakt in aansluiting op onze besturingsfilosofie en de koers van de organisatie.

Bijstelling lopende begroting

In dit hoofdstuk zijn de financiële bijstellingen van de lopende (meerjaren)begroting weergegeven. Daarbij komen allereerst de mutaties per programma en de wijzigingen binnen de Algemene dekkingsmiddelen aan de orde. Het totaal van de bijstellingen is weergegeven in de volgende tabel.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	14	35	22	-3	-3
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	67	-116	-66	-66	-66
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid		-16	-8	-5	-20
04 Veiligheid	69	94	92	91	89
05 Openbare ruimte		-38	-25		
06 Economie & Cultuur	-15	-15	-15	-15	-15
07 Inwoner, bestuur & organisatie	-186	-175	-174	-172	-170
00 Algemene dekkingsmiddelen	-136	178	103	29	-65
Overhead	-11	-3	-4	-5	-5
Onvoorzien	110	50			
Totaal	-88	-6	-75	-147	-255
Financiering	118	220	277	345	267
Totaal bijstelling	31	215	202	198	12

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

NB: De bijstellingen zijn het gevolg van het gevoerde beleid en de projecten zoals benoemd in het masterplan sociaal domein. De besparingen in 2017 zijn voldoende om de taakstelling voor 2017 zoals gemeld in 'investeringsplan sociaal domein' in te vullen. Die besparingen zijn grotendeels structureel van aard waardoor de resterende taakstelling na 2017 fors verlaagd wordt. De komende jaren zal de focus onverkort liggen in het realiseren van de taakstelling met inachtnaam van adequate zorg voor onze inwoners.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
1A. Algemene voorzieningen	103	89	76	51	51
1B. Gezondheid		27	27	27	27
1D. Educatie		-3	-3	-3	-3
1F. Inkomensvoorziening	100			-18	71
1G. Maatwerkvoorzieningen	1.711	1.200	1.125	1.050	1.050
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	-1.900	-1.278	-1.203	-1.110	-1.199
Totaal	14	35	22	-3	-3

Hieronder volgt een toelichting per product.

1A. Algemene voorzieningen	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Inloopvoorziening GGZ	50				
Invulling taakstelling kinderboerderij huurperiode 2 jaar	14	38	25		
Mantelzorgondersteuning	39	51	51	51	51
Netwerkorganisatie	100				
Saldo van baten en lasten	203	89	76	51	51
Mutatie reserve					
Netwerkorganisatie	-100				
Totaal resultaat	103	89	76	51	51

Inloopvoorziening GGZ

Binnen de Wmo 2015 is er geen specifieke geldstroom of specifiek kader voor inloopfunctie GGZ. De middelen inloopfunctie GGZ die in de AWBZ werden uitgegeven zijn zonder korting overgeheveld naar de Wmo 2015.

Het is aan gemeenten om te kiezen welke voorzieningen zij willen bieden en waar zij hun middelen voor inzetten. De Wmo 2015 verplicht om ondersteuning aan mensen met GGZ-problemen goed te regelen.

Binnen deze middelen zijn twee geldstromen te onderscheiden.

1. De middelen inloopfunctie GGZ die deel uitmaken van de integratie-uitkering sociaal domein. Binnen het totaalbudget is voor een gemeente niet exact herleidbaar welk gedeelte samenhangt met de inloopfunctie GGZ. Vanaf 2016 zijn deze middelen over alle gemeenten verdeeld op basis van het objectief verdeelmodel Wmo 2015.

2. Het deel van het AWBZ-budget dat binnen de inlooph functie GGZ specifiek wordt ingezet voor opvang- instellingen is overgedragen aan de centrumgemeenten. Hierbij moet worden gedacht aan inloopvoorzieningen die louter zijn gericht op dak- en thuislozen.

Uit het budget inloopvoorziening bekostigen wij de stichting Talent voor het bieden van een inloopvoorziening ggz, het inloophuis in Heelsum (huize Klein heideveld) voor een bedrag van 37.000 euro per jaar, en in 2017 is er ook nog het dorpssteunpunt van het Schild uit betaald.

Het begrote budget voor inloopvoorziening ggz is nu geraamd op ruim een ton. Dit kan naar beneden worden bijgesteld met 50.000 euro. Daarmee resteert nog voldoende budget om te besteden aan de ggz-problematiek. In de bekostiging van de genoemde voorzieningen zal ook worden gekeken naar de samenhang met de inspanningen van de andere zorgaanbieders die zich op hetzelfde terrein begeven, met name Siza en RIBW. Ook wordt in de afweging meegenomen welke rol de algemene voorzieningen binnen Renkum voor elkaar hierin kunnen spelen.

Invulling taakstelling kinderboerderij

Vanaf september 2017 tot en met augustus 2019 is er een pilot gestart door Klein Mariëndaal waarbij de beheerder van de kinderboerderij 2 jaar wordt betaald via het Sociaal Domein. Zie verder product 5A Groenonderhoud vanwege de overheveling van de taakstelling die aanvankelijk daar lag, maar bij college besluit op het SD is komen te rusten voor de periode zoals genoemd.

Mantelzorgondersteuning

De gemeente zet in op mantelzorg en zet diverse communicatiemiddelen in om onder de inwoners bekend te maken dat men gebruik kan maken van het mantelzorgcompliment.

Het aantal complimenten dat in 2017 tot nu toe is toegekend duidt erop dat een vergelijkbare hoeveelheid complimenten als in 2016 zal worden verstrekt. Dit aantal is minder dan was voorzien toen de gemeente de verantwoordelijkheid voor het verstrekken van het compliment overnam van de sociale verzekeringsbank in 2015.

Daarnaast speelt mee dat de mantelzorgondersteuning vanaf 2016 wordt geregeld vanuit het sociaal team. In het gesprek dat met inwoners wordt gevoerd wordt ook bekeken of ondersteuning van de mantelzorger nodig is. Het budget voor mantelzorgondersteuning is daardoor voor een deel opgegaan in het algemene budget dat binnen het sociaal domein beschikbaar is voor ondersteuning van inwoners vanuit het sociaal team. Dat betekent niet dat er minder budget voor mantelzorg is, maar wel dat het niet meer als apart budget binnen de totale uitvoeringskosten herkenbaar is.

In dat kader kan er een gedeelte van het gehele budget voor mantelzorgondersteuning vrijvallen om de taakstelling in het sociaal domein gedeeltelijk in te vullen.

Netwerkorganisatie

In de begroting is rekening gehouden met een budget van € 1.114.000 voor de netwerkorganisatie Renkum voor elkaar.

Van begin af aan is daarbinnen rekening gehouden met een flexibel budget voor extra kosten voor de netwerkorganisatie (stelpost). Ook is een budget ingeruimd voor Right to challenge.

De extra middelen zijn in 2017 vooralsnog niet aangewend. De verwachting is dat dit budget eind 2017 niet helemaal besteed zal zijn.

2017 heeft in het teken gestaan van opstart en het organiseren van de netwerkorganisatie. Nu dit steeds beter vorm krijgt komt er meer aandacht voor aanvullende initiatieven ook in het kader van right to challenge.

Van het budget voor de netwerkorganisatie kan in 2017 incidenteel 100.000 euro vrij vallen om deze reden. Ook met deze bijstelling is er nog ruimte om flexibel budget te besteden aan nieuw beleid, zoals bijvoorbeeld het project vertrouwenspersoon, aanvullend op de vastgelegde contractuele afspraken.

1B. Gezondheid	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Beëindiging subsidierelaties		27	27	27	27
Totaal resultaat	0	27	27	27	27

Beëindiging subsidierelaties

Op 22/08/17 heeft het college besloten om de subsidie aan Indigo Gelderland voor collectieve preventie GGZ en de subsidie voor de stichting welzijn ouderen Arnhem te beëindigen voor het project buddyzorg Gelderland.

Deze vorm van financiering sluit niet meer goed aan op de wijze van verwerving en contracteren die de gemeente binnen de transformatie van het sociaal domein beoogt. Najaar 2017 wordt bekeken of er mogelijkheden zijn om deze diensten in 2018 via contractering in te kopen, afgestemd op de vraag vanuit inwoners zoals die wordt geconstateerd door het sociaal team, en rekening houdend met de opdracht die Renkum voor Elkaar heeft op het gebied van algemene voorzieningen (voorkomen overlap).

1D. Educatie	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Actualisatie taakstelling asielinstroom	100		-100		
Actualisatie taakstelling asielinstroom inkomst	-100		100		
Septembercirculaire 2017		-3	-3	-3	-3
Totaal resultaat	0	-3	-3	-3	-3

Actualisatie taakstelling asielinstroom

Gelet op de prognose asiel voor 2017 komen de activiteiten en uitgaven later in de tijd als verwacht. Op basis van de vraag en na onderzoek kan dit najaar worden gestart met de participatie-training van statushouders die in 2018 en deels ook in 2019 doorlopen. Het voordeel in 2017 betekent een nadeel voor het budget in 2019.

Septembercirculaire 2017

Vanaf 2018 is er € 2,5 miljoen toegevoegd aan het gemeentefonds voor de tegemoetkoming aan de meerkosten die het toezicht op kwaliteitseisen (zoals pedagogisch beleid en veiligheid) met zich mee brengt. Het gaat om een structurele verhoging van het budget van ca. € 3.000 (nadeel op product 1D. Educatie; het voordeel is te vinden op product 0A. Algemene uitkering; per saldo neutraal).

1E. Minima	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Armoedebestrijding kinderen	35	-35			
Saldo van baten en lasten	35	-35	0	0	0
Mutatie reserve					
Armoedebestrijding kinderen	-35	35			
Totaal resultaat	0	0			

Armoedebestrijding kinderen

Per 1 januari 2017 heeft het kabinet structureel €100 miljoen beschikbaar gesteld voor het terugdringen van armoede onder kinderen, waarvan € 124.000 voor de gemeente Renkum. Het doel van de extra middelen is om alle kinderen de kans te geven mee te doen. De middelen zijn volledig bedoeld om kinderen (0-18 jaar) uit gezinnen met een laag besteedbaar inkomen, die door geldgebrek niet mee kunnen doen, te ondersteunen met voorzieningen in *natura*. De extra middelen dienen als aanvullende impuls bovenop de reeds bestaande financiële middelen. Het Rijk zal in 2018 en 2021 toetsen of het gemeentelijk beleid ertoe heeft geleid dat (nagenoeg) alle kinderen in armoede worden bereikt.

De invulling van ons kindbudget volgt na de zomer in het voorstel "Kansen voor alle kinderen". Vooruitlopend hierop is in samenspraak met Stichting Leergeld een bedrag ter beschikking gesteld voor een OV-vergoeding voor jongeren met gezinnen met een laag inkomen. Van de € 124.000 is nu € 22.000 beschikbaar gesteld. Omdat 2017 voor een groot deel in het teken heeft gestaan van beleidsvoorbereiding zullen de uitgaven voor de uitvoering van activiteiten in 2017, voor een deel pas in 2018 plaatsvinden. Als gevolg hiervan verwachten wij in 2017 een incidenteel voordeel van € 35.000 en in 2018 een incidenteel nadeel van € 35.000.

1F. Inkomensvoorziening	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Arbeidsmarktondersteuning	100				
Inkomensvoorzieningen	-760				
Vangnetregeling	760				
Septembercirculaire 2017				-18	71
Totaal resultaat	100	0	0	-18	71

Arbeidsmarktondersteuning

Verwacht wordt een overschot van € 100.000 op het budget Re-integratie. In het overschot is een bedrag van € 25.345 voor 2017 opgenomen dat is toegevoegd aan het budget Re-integratie op basis van de Meicirculaire 2017.

Het uitvoeringsteam heeft na de bestandsanalyse begin 2017 een wat aangepaste lijn ingezet. Dit geven wij eind 2017 en 2018 een extra impuls door het uitvoeren van het Actieplan als onderdeel van de aanvraag Vangnetuitkering. Wij verwachten dat de uitgaven in 2018 extra zullen toenemen waardoor we dan wel het beschikbare budget benutten.

Inkomensvoorzieningen/ vangnetregeling

Door een toename van het aantal bijstandsgerechtigden verwachten wij € 760.000 hogere bijstandslasten dan geraamd. Ten opzichte van de rijksbijdrage ontstaat een tekort van € 1.862.000.

Op grond van de Vangnetregeling worden budgetoverschrijdingen die het eigen risico van 8,75% van de door het rijk toegekende budget overschrijden, volledig gecompenseerd. Voor 2017 betekent dit dat wij risicodragend zijn voor een bedrag van € 636.000. Voor de overige € 1.226.000 zal een beroep worden gedaan op de Vangnetregeling. Vanuit de najaarsnota 2016 was hiervoor al € 466.000 begroot, waardoor de verwachte Vangnetuitkering € 760.000 hoger uitvalt dan begroot. Zoals in de voorjaarsnota al is aangekondigd verloopt de mutatie op dit taakveld budgettair neutraal omdat de extra uitgaven worden opgevangen door de extra

Vangnetuitkering. Dit alles onder de voorwaarde dat ons beroep op de Vangnetregeling 2017 wordt gehonoreerd.

Omschrijving	2017		
	Begroot	Prognose NJN	Mutatie
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Kosten inkomensvoorziening	8.373	9.133	-760
Rijksbijdrage inkomensvoorziening	-7.271	-7.271	0
Tekort	1.102	1.862	-760
Aanvullende rijksbijdrage inkomensvoorziening	-466	-1.226	+760
Eigen risico = saldo ten laste van begroting	-636	-636	0

Septembercirculaire

Zie toelichting bij product 1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO.

1G. Maatwerkvoorzieningen	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Afwikkeling PGB 2016	87				
Begeleiding zorg in natura	100				
Beschermd wonen LVB	64				
Huishoudelijke hulp toelage	40				
Jeugd ZiN	800	800	800	800	800
Meerkostenregeling	250	150	75		
PGB begeleiding en jeugd	200	200	200	200	200
Uitvoeringskosten sociaal team	20				
Vervoersvoorzieningen	100				
Woonvoorziening	50	50	50	50	50
Totaal resultaat	1.711	1.200	1.125	1.050	1.050

Afwikkeling PGB 2016

Na afwikkeling met de SVB over 2016 resteert een bedrag van € 87.000.

Begeleiding ZiN

Eind 2016 hebben de her-indicaties voor overgangsccliënten, met de maatwerkvoorziening Begeleiding vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, plaatsgevonden. De financiële effecten van deze her-indicaties zijn nog niet goed in te schatten. We verwachten bij de Jaarrekening 2017 wel een financieel voordeel te kunnen inboeken, hierop vooruitlopend is het budget in 2017 incidenteel verlaagd met € 100.000.

Beschermd wonen LVB

In 2017 hebben wij een budget ontvangen van € 134.000 per jaar voor de LVB 18+ doelgroep binnen beschermd wonen. Dit budget is vanuit de rijksoverheid op basis van een inschatting van de grootte van de doelgroep verstrekt. Wij geven in regionale samenwerking vorm aan beleid hiertoe.

De verwachting is dat wij in 2017 maximaal de helft van het verkregen budget zullen uitgeven ten behoeve van deze doelgroep.

Huishoudelijke Hulp Toelage

Vanuit de HHT-middelen wordt de Pilot Algemene voorziening Huishoudelijke Hulp Toelage en de Pilot Klantgerichte zorgarrangementen en financiering: Ondersteuning Thuis bekostigd. Hiervoor zijn respectievelijk € 20.000 en € 55.000 begroot. Aangezien van de Algemene voorziening Huishoudelijke Hulp Toelage minimaal gebruik wordt gemaakt kan het budget met € 10.000 verlaagd worden. De personele inzet voor de pilot Klantgerichte zorgarrangementen en financiering wordt vanuit de reguliere formatie van de deelnemende zorgaanbieders en de gemeente gerealiseerd. Het zorgarrangement leidt bovendien niet tot meer inzet van zorg. Hierdoor kan het budget met € 30.000 verlaagd worden. We hebben nog wel kosten ten gevolge van de beroepszaak tegen VWS.

Jeugd ZiN

De belasting van het budget zorg in natura jeugd laat vanaf 2015 een onderuitputting zien. Dat beeld blijft ook in 2017 bestaan op basis van het extrapoleren van de huidige verplichtingen. De afgelopen twee jaar hebben een aanzienlijk restant budget bij de jaarrekening laten zien. Omdat wij een vergelijkbare conclusie verwachten over 2017 achten wij het haalbaar om het budget structureel te verlagen met € 800.000.

Meerkostenregeling

In 2017 is de nieuwe meerkostenregeling in werking getreden. De aanvraag voor de tegemoetkoming meerkosten kan worden gedaan door ingezetenen van de gemeente Renkum met een inkomen tussen de 120% en 150% van de toepasselijke bijstandsnorm, die het gehele eigen risicobedrag voor de zorgverzekering hebben betaald dat voor dat betreffende jaar wettelijk is vastgesteld. De aanvraag hiertoe dient te worden ingediend voor het einde van het kalenderjaar dat volgt op het kalenderjaar waarin de kosten zijn gemaakt. Dit betekent dat wij in 2017 niet alle aanvragen hiertoe zullen ontvangen en budgettair zullen afhandelen. Wij voorzien dat wij in 2017 € 50.000 zullen uitgeven op deze begrotingspost. Wij voorzien dat de aanvragen van 2017 in 2018 zullen leiden tot een uitgave van € 150.000 op deze begrotingspost. In 2019 verwachten wij, door verdere bekendheid van de regeling en het nawerkende effect van afhandeling, € 225.000 uit te geven. Vanaf 2020 verwachten wij dat wij het begrootte bedrag van € 300.000 in zijn volledigheid aan deze regeling zullen besteden.

PGB: Begeleiding Wmo en Jeugdhulp

Voor PGB Begeleiding Wmo is voor 2016 € 670.000 begroot. De werkelijke bestedingen komen - evenals in 2015 lager uit - en wel op € 510.000. De PGB's, behalve de Hulp bij het Huishouden, zijn voor 2017 geïndexeerd met 1,54%. Uitgaande van de werkelijke bestedingen over 2016 en indexatie, zou voor 2017 en daarna een budget nodig zijn van € 520.000. Het begrote bedrag voor PGB Begeleiding Wmo kan structureel verlaagd worden naar € 520.000. Bij PGB jeugd zien we eenzelfde beeld en denken we € 50.000 structureel voordeel te behalen.

Uitvoeringskosten sociaal team (medische indicatie)

Onder de uitvoeringskosten van het sociaal team worden hier de kosten betreffende medisch advies verstaan. Het doel van dit advies is het vaststellen of er een medische indicatie bestaat voor een voorziening. Er wordt dan een uitspraak gedaan over de medische noodzaak van de voorziening. In 2017 heeft het sociaal team een minder groot beroep dan begroot gedaan op het betrekken van medisch advies waardoor we verwachten incidenteel € 20.000 over te houden.

De mogelijkheid op inzet andersoortige expertise, bijvoorbeeld door een psychiater, wordt onderzocht.

Vervoersvoorzieningen

In 2017 voorzien wij op basis van de, tot op heden, werkelijk gedane uitgaven € 100.000 minder uit te geven aan vervoersvoorzieningen. Deze lagere uitgave is een resultante van de gunstige aanbesteding hulpmiddelen in 2015.

Woonvoorzieningen

In 2017 voorzien wij op basis van de, tot op heden, werkelijk gedane uitgaven € 50.000 minder uit te geven aan woonvoorzieningen. Deze lagere uitgave is een resultante van de gunstige aanbestedingen trapliften (2012) en hulpmiddelen (2015) Wij voorzien dat deze minder gedane uitgave een structureel karakter draagt, waardoor wij structureel een bedrag van € 50.000 op deze begrotingspost in mindering brengen. Dit bedrag komt structureel ten gunste van de taakstelling.

	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
<i>Eerder toegelicht</i>					
1A Dekking kinderboerderij	14	38	25		
1A Mantelzorgondersteuning	39	51	51	51	51
1A Inloopvoorziening GGZ	50				
1A Netwerkorganisatie	100				
1B Beëindiging subsidierelaties		27	27	27	27
1D Mutatie asielinstroom	0		0		
1E Armoedebestrijding kinderen	35	-35			
1F Arbeidsmarktondersteuning	100				
1F Inkomensvoorzieningen	-760				
1F Vangnetregeling	760				
1G Afwikkeling PGB 2016	87				
1G Begeleiding zorg in natura	100				
1G Beschermd wonen LVB	64				
1G Huishoudelijke hulp toelage	40				
1G Jeugd ZiN	800	800	800	800	800
1G Meerkostenregeling	250	150	75		
1G PGB begeleiding en jeugd	200	200	200	200	200
1G Uitvoeringskosten zorgloket	20				
1G Vervoersvoorzieningen	100				
1G Woonvoorziening	50	50	50	50	50
<i>Nog toe te lichten (zie onder)</i>					
1 Vrijval stelpost IU SD jeugd	371	371	371	371	371
1 Vrijval stelpost IU SD Wmo	82	105	105	105	105
Saldo mutaties (voordeel)	2.502	1.757	1.704	1.604	1.604
1 Invulling taakstellingen SD	-1.803	-1.754	-1.679	-1.604	-1.604

	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
1A Storting in de reserve SD	-100				
1E Storting/uitname res. SD	-35	35			
1 Storting in de reserve SD	-550				
Saldo programma 1	14	38	25	0	0

NB; er zijn ook wijzigingen van de septembercirculaire 2017 opgenomen; deze zijn budgetneutraal verwerkt met de aanname dat deze in 2021 (daling inkomst) worden gehaald.

1F Inkomensvoorziening				-18	71
1 Integratie-uitkering SD/WMO				18	-71
1D Educatie (inkomst op Pr. 0)		-3	-3	-3	-3
Saldo na septembercirculaire	14	35	22	-3	-3

Vrijval stelpost IU SD jeugd en Wmo

We denken uit de stelposten voor jeugd en Wmo een structureel bedrag vrij te kunnen laten vallen.

Septembercirculaire

De septembercirculaire 2017 vertoont een daling van de integratie-uitkering sociaal domein en WMO. Deze daling is als volgt:

	2017	2018	2019	2020	2021
Jeugd	-3	-36	-18	-23	-17
WMO nieuw	-10	-66	-76	-108	-77
WMO oud (huishoudelijk hulp)	9	9	9	9	9
Arbeidsparticipatie					-88
WSW				18	18
Totaal	-4	-93	-85	-104	-155

Hieronder wordt de belangrijkste mutaties in de integratie-uitkering Sociaal domein genoemd

- Per 2018 zullen vier voorzieningen ten behoeve van gemeenten vanuit het Ministerie van VWS gefinancierd worden. Het gaat om de kindertelefoon, vertrouwenswerk jeugd, de anonieme hulplijn (in de Wmo het 'anoniem luisterend oor' genoemd) en de doventolk voorziening. De staatssecretaris van VWS heeft besloten de financiering van deze voorzieningen van gemeenten over te nemen zodat voor het jaar 2018 gegarandeerd is dat deze voorzieningen beschikbaar zijn. Omdat gemeenten deze taken niet meer hoeven uit te voeren leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van de integratie-uitkering Sociaal domein. Voor het totaal van deze taken gaat het voor het onderdeel Wmo om een structurele uitname van € 15 miljoen vanaf 2018. Voor het onderdeel Jeugd gaat het om een structurele uitname vanaf 2018 van € 11,3 miljoen.
- In het bestuurlijk overleg van 28 augustus 2017 tussen de VNG en het Ministerie van VWS is afgesproken een deel van de middelen van de regeling zorginfrastructuur, te weten € 27,8 miljoen structureel vanaf 2018, te reserveren voor de gemeenten. Voor 2018 wordt het budget via de integratie-uitkering Sociaal domein beschikbaar gesteld aan gemeenten om aan de vraag naar afbouw dan wel (een vorm van) continuering van bestaande projecten te kunnen voldoen. Het Ministerie van VWS gaat voor de periode van 2019 en verder met alle betrokkenen in overleg om te bezien hoe een nieuwe brede innovatieregeling vanaf 2019 kan worden vormgegeven.

- Voor de uitvoeringskosten van pgb trekkingsrechten door de Sociale Verzekeringsbank (SVB) is bestuurlijk overeen gekomen om voor 2017 een bedrag van € 6,4 miljoen aanvullend (op de uitname van € 35,1 miljoen in de meicirculaire 2016) uit de integratie-uitkering Sociaal domein uit te nemen. Dit is € 4,3 miljoen uit onderdeel Wmo en € 2,1 miljoen uit het onderdeel Jeugd. Deze uitname houdt verband met hogere uitvoeringskosten door een stijging van het aantal zorgovereenkomsten van het gemeentelijk domein en reorganisatiekosten. Voor de uitvoeringskosten van de SVB voor 2018 is overeengekomen om op basis van de conceptbegroting 2018 een bedrag van € 35,6 miljoen uit de integratie-uitkering Sociaal domein te nemen, waarvan € 23,7 miljoen uit het onderdeel Wmo en € 11,9 miljoen uit het onderdeel Jeugd.
- Met de wet stroomlijning loonkostensubsidie Participatiewet is tevens de al bestaande, tijdelijke no-riskpolis voor de gemeentelijke doelgroep banenafpraak en voor beschermt werk met ingang van 1 januari 2021 structureel gemaakt. Hiermee verschuift de verantwoordelijkheid voor de no-riskpolis voor deze doelgroepen van gemeenten naar het Rijk. De hiermee gepaard gaande extra kosten voor het Rijk worden gecompenseerd door een verlaging van het macrobudget Participatiewetuitkeringen en een verlaging van de integratie-uitkering Sociaal domein. Hiervoor is door SZW een rekenregel opgesteld welke is afgestemd met VNG, UWV en BZK. Kern van de rekenregel is om eerst de geraamde uitgaven no-riskpolis voor de gemeentelijke doelgroep in het voorjaar van 2021 te actualiseren aan de hand van de realisaties en op basis daarvan vervolgens de verlaging van de integratie-uitkering Sociaal domein en het macrobudget Participatiewet uitkeringen vast te stellen voor 2021 en volgende jaren. Dit wordt om de vijf jaar herhaald. In 2026 zal dus een nieuwe herijking van de raming plaatsvinden voor de volgende periode.
- Het macrobudget voor de uitvoering van de Wsw is naar boven bijgesteld. Het betreft een technische correctie vanwege een eerdere onjuistheid in de extrapolatie van het budget vanaf 2020.

Bij jeugd en WMO zijn de mutaties van de septembercirculaire opgevangen binnen de stelpost binnen dit product.

Bij arbeidsparticipatie en WSW zijn deze mutaties verwerkt binnen product 1F inkomensvoorziening.

02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
2A. Ruimtelijke ontwikkeling	50	-50			
2C. Bestemmingsplannen	17				
2D. Omgevingsvergunning		-66	-66	-66	-66
Totaal	67	-116	-66	-66	-66

Hieronder volgt een toelichting per product.

2A. Ruimtelijke ontwikkeling	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Centrum Renkum	50	-50			
Totaal resultaat	50	-50	0	0	0

Centrum Renkum

De gemeenteraad heeft in een amendement € 250.000 beschikbaar gesteld om de zijstraten van de Dorpsstraat op te knappen. De aanpassingen aan de inrichting worden in het najaar van 2017 ontworpen, in overleg met belanghebbenden. Begroot was dat in 2017 € 75.000 zou worden uitgegeven, maar er is nu nog niet zoveel geld nodig (alleen voorbereidingskosten). Daarom hoeft in 2017 € 50.000 minder uit de buffer te worden genomen. Het bedrag voor 2018 wordt met € 50.000 verhoogd, waardoor het totaal gelijk blijft en de maatregelen in 2018 ook daadwerkelijk uitgevoerd kunnen worden.

2C. Bestemmingsplannen	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Bestemmingsplannen	17				
Totaal resultaat	17	0	0	0	0

Bestemmingsplannen

Door het verschuiven van de planning van enkele bestemmingsplannen en door zelf (nog) meer werk te verrichten (waardoor minder kosten nodig zijn voor externe bureaus) zijn de uitgegeven kosten voor het opstellen van de bestemmingsplannen in 2017 lager uitgevallen. Te weten een besparing van € 17.000.

2D. Omgevingsvergunning	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
L&P ODRA		-10	-10	-10	-10
Natuurbeschermingswet		-56	-56	-56	-56
Totaal resultaat	0	-66	-66	-66	-66

Loon- en prijsstijging ODRA

De prijzen zijn gestegen als gevolg van wettelijk bepaalde sociale lasten en ABP. De stijging van de lonen en prijzen wordt betaald uit de stelpost loon- en prijsstijging (zie product 0C. Overige algemene dekkingsmiddelen).

ODRA/Natuurbeschermingswet

Vanaf 1 januari 2017 is de nieuwe natuurbeschermingswet in werking getreden. Door het inwerking treden van deze wet worden gemeenten verantwoordelijk voor het onderdeel natuur in de omgevingsvergunning en voor het toezicht en handhaving hierop. Hoewel gemeenten eerder ook al een loketfunctie hadden voor natuur werd daar in praktijk weinig invulling aan gegeven. Door de nieuwe natuurbeschermingswet en de ambitie van de provincie Gelderland om de taken voortaan geheel volgens de wet uit te voeren, lijkt het voor gemeenten en omgevingsdienst nu een natuurlijk moment om de bescherming van de natuur goed te borgen. Dit houdt onder andere in dat bij alle aanvragen om een omgevingsvergunning en meldingen wordt beoordeeld of het aspect natuur een rol speelt. Aan de hand van cijfers die gebaseerd zijn op het advies "implementatie Wet natuurbescherming in Gelderland" van februari 2017, is in de begroting van de ODRA voor 2018 hiervoor een bedrag van € 56.000 opgenomen. Bij deze schatting is uitgegaan van de "ambitieuze variant" waarbij dus bij iedere ingekomen aanvraag gekeken wordt naar het aspect natuur. Als de gemeente zou kiezen voor het uitvoeren van deze taken conform een "lichtere variant", worden de kosten voor de werkzaamheden door de ODRA geraamd op € 49.500. Momenteel wordt deze lichtere variant door de Omgevingsdienst Rivierenland en de provincie verder uitgewerkt. Voor het uitvoeren van deze lichte variant is het wel noodzakelijk dat de gemeente zelf ecologisch beleid heeft vastgesteld en dit ook regelmatig actualiseert. De kosten voor een (inhuur) ecologisch beleidsmedewerker komen nog boven op de kosten voor de uitvoering door de ODRA. Omdat het momenteel nog onzeker is of er ook daadwerkelijk een lichte variant mogelijk wordt en omdat we als gemeente zelf geen ecologisch beleidsmedewerker in dienst hebben wordt voorgesteld om voor 2018 in te stemmen met het budget de uitvoering conform de voorgestelde (zwaardere) variant. Hiermee voeren wij onze wettelijke taak op een goede wijze uit. In tegenstelling tot hetgeen in het Meerjarenbeleidsplan 2017-2021 aangegeven is, is het toch onzeker of dit bedrag met de bouwleges kan worden vereffend.

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
3C. Bos en landschap		-16	-8	-5	-20
Totaal		-16	-8	-5	-20

Hieronder volgt een toelichting per product.

3C. Bos en landschap	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Houtverkoop		-16	-8	-5	-20
Totaal resultaat	0	-16	-8	-5	-20

Houtverkoop

De laatste jaren zijn de inkomsten houtverkoop naar boven bijgesteld aan de hand van de gemiddelde marktprijzen tot € 36.000/ jaar. Op grond van de prognoses (houtvoorraad bossen en gemiddelde marktprijzen) uit het Bosbeleidsplan zijn de komende jaren de inkomsten lager (gemiddeld € 23.740). Deze bijgestelde houtinkomsten zijn in deze najaarsnota verwerkt.

3D. Water en riolering	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
GRP	-269	91	-22	-17	-14
Mutatie voorziening GRP	269	-91	22	17	14
Totaal resultaat	0	0	0	0	0

GRP

- Door nieuwe medewerkers bij de groep Riolering en Water worden bewustere keuzes gemaakt ten aanzien van het dagelijkse beheer en onderhoud.
- Dit leidt tot een efficiëntere inzet van middelen. Het opstellen van een nieuw rioolinspectieplan is hier een voorbeeld van.
- Het inspecteren van de riolen in de uiterwaarden wordt in 2017 in plaats van 2018 uitgevoerd (€ 120.000).
- Deze transportriolen zijn van groot belang voor het borgen van de werking van het totale rioolstelsel.
- Inzicht is verkregen in de werking van het rioolstelsel nabij de Bokkedijk te Renkum. Deze onderzoekskosten zijn hoger uitgevallen dan bij het opstellen van het vGRP ingeschat (€ 50.000). Een groot deel van de projecten is in voorbereiding. De uitvoering van deze projecten vindt in 2017 en in 2018 plaats.
- Het dagelijks beheer en onderhoud, waaronder klachten en meldingen verloopt volgens planning.

3E. Afvalverwijdering en - verwerking	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Extra dividend ACV 2016	29				
Mutatie voorziening Afvalstoffenheffing	-29				
Totaal resultaat	0	0	0	0	0

Extra dividend ACV 2016/ mutatie voorziening Afvalstoffenheffing

De ACV keert over het resultaat van 2016 een extra dividend uit van € 29.000, bovenop het standaard dividend (6%) van € 51.210 over het geïnvesteerde vermogen (€ 853.501). Conform de systematiek van de voorgaande jaren komt dit bedrag ten gunste van het product Afvalverwerking- en verwijdering en vervolgens in de voorziening Afvalstoffenheffing.

04 Veiligheid

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
4A. Integraal veiligheidsbeleid	69	94	92	91	89
Totaal	69	94	92	91	89

Hieronder volgt een toelichting per product.

4A. Integraal veiligheidsbeleid	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Brandweer Doorwerth	69	94	92	91	89
Totaal resultaat	69	94	92	91	89

Brandweer Doorwerth

In verband met de overdracht van de brandweerkazerne Doorwerth van VGGM naar de gemeente zal het gedeelte voor de brandweerkazerne in de bijdrage aan VGGM verdwijnen.

Hiertegenover staat dat deze lasten bij product 7F. Vastgoed terug komen.

05 Openbare ruimte

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
5A. Groenonderhoud		-38	-25		
Totaal		-38	-25		

Hieronder volgt een toelichting per product.

5A. Groenonderhoud	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Invulling taakstelling kinderboerderij huurperiode 2 jaar		-38	-25		
Totaal resultaat	0	-38	-25	0	0

Invulling taakstelling kinderboerderij huurperiode 2 jaar

- De openstaande taakstelling wordt ingevuld met de overdracht van de Kinderboerderij naar Hoeve Klein Mariëndaal.
- Tot die tijd wordt de taakstelling incidenteel ingevuld vanuit het Sociaal Domein (zie tevens 1A. Algemene voorzieningen).
- Per saldo is de taakstelling volledig ingevuld:

	2017	2018	2019	2020	2021
5A. Groenonderhoud		-38	-25		
1A. Algemene voorzieningen		38	25		
Saldo		0	0		

5B. Wegen, straten en pleinen

Groot onderhoud wegen

Momenteel worden de te treffen maatregelen in beeld gebracht. Er wordt gewerkt aan een Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2018 waarin de onderdelen riool, verkeer, groen, wegen en openbare verlichting worden ondergebracht. Uitgangspunt is 'werk met werk' maken. Totdat het integrale plan in werking treedt zijn de beschikbare budgetten leidend.

06 Economie & Cultuur

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
6B. Recreatie en toerisme	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal	-15	-15	-15	-15	-15

Hieronder volgt een toelichting per product.

6B. Recreatie en toerisme	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Schoonmaakkosten Airbornewandeltocht	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal resultaat	-15	-15	-15	-15	-15

Schoonmaakkosten Airbornewandeltocht

Bij het vastgestelde covenant met de organisator van de Airborne Wandeltocht (PSV) is overeengekomen dat wij zorgen voor de reiniging van het wandeltraject. Dit betekent dat vooraf afvalbakken worden geplaatst. Na afloop worden de afvalbakken geleegd en verwijderd en wordt het traject van de wandeltocht schoongemaakt. In de begrote € 15.000 zijn alle kosten opgenomen inclusief kosten voor de inhuur van de veegwagen.

07 Inwoner, bestuur & organisatie

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
7E. Belastingen	-31				
7F. Vastgoed	-104	-94	-92	-91	-89
7G. Bestuur en organisatie	-51	-81	-82	-81	-81
Totaal	-186	-175	-174	-172	-170

Hieronder volgt een toelichting per product.

7E. Belastingen	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Toeristenbelasting	-31				
Totaal resultaat	-31	0	0	0	0

Toeristenbelasting

Het resultaat op de toeristenbelasting is ontstaan naar aanleiding van de definitieve administratieve afwikkeling van het faillissement van het Golden Tulip hotel te Doorwerth.

Ten laste van het failliet verklaarde Golden Tulip hotel is nog een vordering van € 31.000 ontstaan over het belastingjaar 2015.

7F. Vastgoed	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Beleidsnotitie Gemeentelijke accommodaties		-35			
Brandweer Doorwerth	-69	-94	-92	-91	-89
Invulling taalstelling vastgoed	-79				
Lekkage brandweer Doorwerth	-35				
Onderzoeken gemeentelijke gebouwen	-13	-25			
Verkoop restgrond	79				
Saldo van baten en lasten	-117	-154	-92	-91	-89
Mutatie reserve					
Beleidsnotitie Gemeentelijke accommodaties	0	35			
Onderzoeken gemeentelijke gebouwen	13	25			
Totaal resultaat	-104	-94	-92	-91	-89

Beleidsnotitie Gemeentelijke accommodaties

In 2018 wordt de beleidsnotitie Gemeentelijke accommodaties herzien. Ook wordt opnieuw het kernareaal vastgesteld. Ook wordt voor de gebouwen uit het kernareaal een duurzame meerjarenonderhoudsplan opgesteld (DMJOP) en een keuring op de elektrische installaties (NEN3140 keuring). De kosten voor deze onderzoeken is geraamd op € 35.000 en de dekking voor deze kosten komt uit de reserve onderhoud gebouwen.

Brandweer Doorwerth

Zoals in 2013 is afgesproken is de brandweerpost Doorwerth weer aangekocht. Om fiscale redenen was het toen gunstig dat de brandweerpost werd overgedragen aan de VGGM. Nu dit is vervallen is deze kazerne weer aan de gemeente overgedragen. Dit is in augustus afgewikkeld tegen de boekwaarde van € 1,26 miljoen. Hierdoor nemen de lasten (afschrijving en rente) binnen vastgoed toe. De bijdrage aan VGGM neemt met hetzelfde bedrag af (zie produkt 4A Integraal veiligheidsbeleid).

Invulling taalstelling vastgoed/ verkoop restgrond

In 2017 zullen meer opbrengsten voortvloeien uit incidentele grondverkopen, hierdoor ontstaat een voordeel van € 79.000. Met deze opbrengst wordt de taakstelling vastgoed voor 2017 ingevuld.

Lekkage brandweerpost Doorwerth

Bij de brandweerpost Doorwerth zijn diverse lekkages geweest. De lekkages zijn het gevolg van niet juist aangebrachte dakbedekking. Deze dakbedekking is nieuw aangebracht, destijds met de nieuwbouw/ verbouwing. Een voorstel voor een herstelplan en kostenindicatie is in gang gezet. Op basis van de eerste inschattingen zullen de kosten ongeveer € 35.000 bedragen. Voor de herstelkosten wordt de post onvoorzien aangesproken (zie tevens het onderdeel Stelpost onvoorzien).

Onderzoeken gemeentelijke gebouwen

Jaarlijks worden door vragen vanuit de beleidsafdelingen of door andere omstandigheden verschillende onderzoeken uitgevoerd aan de gemeentelijke gebouwen. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- constructief onderzoek
- asbestinventarisatie
- onderzoeken t.b.v. verduurzamen van het vastgoed
- akoestisch onderzoek
- enz.

Ook in 2017 zijn diverse onderzoeken uitgevoerd. Het budget hiervoor in 2017 is niet toereikend geweest. Voor 2017 is extra budget nodig van € 13.000.

Voor 2018 willen wij een budget opnemen voor onderzoeken aan gemeentelijke gebouwen voor € 25.000.

De dekking voor deze kosten komt uit de reserve onderhoud gebouwen.

7G. Bestuur en organisatie	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Contributie VNG		-2	-2	-2	-2
Taakstelling p-budget niet haalbaar	-69	-41	-41	-41	-41
VNG		-44	-39	-38	-38
Wachtgeld burgemeester	46	6			
Ziektevervangings griffie	-28				
Totaal resultaat	-51	-81	-82	-81	-81

Contributie VNG

Op basis van de gemaakte afspraken en het besluit in de algemene ledenvergadering van de VNG van 14 juni jl. wordt de contributie voor 2018 verhoogd met 4,06%. Voor Renkum komt dit neer op een bijdrage van € 43.742. Dit ligt €1.700 hoger dan de bijdrage over 2017.

Taakstelling p-budget niet haalbaar

In het meerjarenbeleidsplan 2017 hebben we aangegeven welke nieuwe taken we op ons af zien komen, en wat nodig is om deze taken te realiseren. In het koersplan voor de organisatie geven we aan welke organisatie we willen zijn en wat er nodig is om daar te komen. Vervolgens blijkt dat we voor een forse uitdaging staan. Wanneer we bestaande taken blijven uitvoeren op de huidige manier, is er onvoldoende ruimte om de nieuwe taken op te kunnen pakken. Dit vraagt om nadere uitwerking en keuzes. Gezien deze uitdagingen gaan we er van uit dat deze taakstelling niet in te vullen is.

VNG

De gemeenten werken op een aantal punten nauw samen om de uitvoering van publieksdiensten te stroomlijnen en de toegankelijkheid ervan te vergroten. Bijvoorbeeld in het kader van de Digitale Agenda 2020. De financiering van dergelijke gezamenlijke gemeentelijke activiteiten verliep tot en met 2017 door een rechtstreekse uitname uit het Gemeentefonds door de VNG (na goedkeuring ervan door de Algemene Ledenvergadering van de VNG). Met ingang van 2018 wordt de financieringsroute aangepast. De middelen voor de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten, in totaal € 43,223 miljoen excl. btw (ofwel € 2,532 per inwoner), worden vanaf dat moment niet meer door de VNG direct uitgenomen uit het Gemeentefonds, maar naar rato van het inwonertal bij alle gemeenten gefactureerd door de VNG, die de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten organiseert en uitvoert. Voor gemeente Renkum bedraagt de bijdrage € 79.473.

Daartoe heeft de ALV VNG besloten het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering in het leven te roepen. De nettobijdrage van de gemeenten aan het fonds GGU in 2018 is even groot als de totale uitname door de VNG (incl. KING) in 2017. Jaarlijks legt de VNG aan alle gemeenten verantwoording af over de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten in de ALV.

Tegenover deze bijdrage van € 79.473 is er deels dekking vanuit de Algemene uitkering van ca. € 41.000 (zie tevens raadsbrief Meicirculaire 2017).

Wachtgeld voormalig burgemeester

In verband met de waarneming van de burgemeesterspost bij de gemeente Lossler, ontvangt de voormalig burgemeester van de gemeente Renkum neveninkomsten per half mei 2017. Deze neveninkomsten worden, met uitzondering van de zogenaamde bijverdienmarge, op de wachtgelduitkering in mindering gebracht. De bijverdienmarge is het verschil tussen de laatstgenoten bezoldiging als burgemeester van Renkum en 70% daarvan.

De waarneming duurt naar verwachting tot 1 februari 2018. Door de neveninkomsten wordt voorzien dat de kosten aan wachtgeld over 2017 € 46.000 lager zullen zijn dan begroot en in 2018 € 6.000.

Ziektevervanging griffie

Op 22 maart 2017 heeft de plaatsvervangend raadsgriffier zich ziek gemeld. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid over de mogelijke datum van herstel. Gezien de taken die de komende tijd op de griffie afkomen (o.a. uitwerken nieuw vergaderstelsel, voorbereiden gemeenteraadsverkiezingen) is ervoor gekozen voor drie dagen per week tot eind december vervanging te regelen. De kosten hiervan bedragen € 28.000.

00 Algemene dekkingsmiddelen

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
0A. Algemene uitkering	-84	164	70	53	34
0B. Belastingen	-156				
0C. Overige algemene dekkingsmiddelen	104	14	33	-24	-100
Totaal	-136	178	103	29	-65

Hieronder volgt een toelichting per product.

0A. Algemene uitkering	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
OZB	62				
Septembercirculaire 2017	-146	164	70	53	34
Totaal resultaat	-84	164	70	53	34

OZB

Als gevolg van een lagere WOZ-waarde over de belastingjaren 2015 en 2016 neemt de algemene uitkering toe met een bedrag van € 61.500.

Septembercirculaire

De septembercirculaire is een beleidsarme circulaire. Er zijn alleen technische aanpassingen verwerkt zoals het accres, de BTW-compensatiefonds en mutaties in aantallen van de maatstaven.

Het reële accres toont voor 2017 een nadeel en voor 2018 een voordeel. Voor de jaren daarop neemt het nadeel weer toe (zie onderstaand overzicht).

Als gevolg van uitgaven van 2017 voor het BTW-compensatiefonds neemt de ruimte tot het beschikbare plafond af. Hierdoor ontstaat een nadeel voor 2017. Omdat het plafond vanaf 2018 toeneemt door accres en taakmutaties is dit nadeel incidenteel. Hierbij wordt er geen rekening mee gehouden dat de uitgaven uit de BTW-compensatiefonds kunnen toenemen. Vanaf 2020 neemt de ruimte zelfs toe waardoor weer een voordeel ontstaat.

Daarnaast zijn er nog mutaties in de aantallen die voor de eerste jaren voordelen opleveren (zie onderstaand overzicht).

De overige mutatie bestaan uit een structurele taakmutatie van € 3.000 vanaf 2018 en het prijseffect van het accres. Deze laatste wordt gemuteerd op de stelpost loon- en prijsontwikkeling.

In onderstaand tabel worden de bovengenoemde mutaties per jaar weergegeven.

	2017	2018	2019	2020	2021
Reële accres	-113	95	0	-38	-95
BTW-compensatiefonds	-95			19	19
Aantallen maatstaven	42	66	86	31	-6
Overig	0	3	- 16	41	116
Totaal	-146	164	70	53	34

OB. Belastingen	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Hondenbelasting	-18				
OZB	-208				
Toeristenbelasting	70				
Totaal resultaat	-156	0	0	0	0

Hondenbelasting

In april 2017 is een controle op het bezit van honden uitgevoerd, omdat de opbrengst hondenbelasting achter bleef bij de ramingen. Hoewel de controle 100 nieuwe aangiften heeft opgeleverd, kan de geraamde opbrengst niet gerealiseerd worden voor het jaar 2017. Het nadeel is € 18.000.

OZB

Over oude jaren is er een nadeel van in totaal € 208.000. Dit nadeel is voor € 125.000 het resultaat van de afhandeling van de WOZ-bezwaren over meerdere jaren van Parenco. Het overige nadeel van € 83.000 is afkomstig uit het belastingjaar 2015 en 2016. De totale WOZ-waarde van het belastingjaren 2015 en 2016 blijken lager te zijn dan geraamd. De lagere WOZ-waarde heeft overigens een hogere algemene uitkering als gevolg van € 61.500. Met De afdeling Belastingen van De Connectie zal gewerkt worden aan het verbeteren van de opbrengstprognoses.

In paragraaf 2 Weerstandsvormogen en risicovermogen van de jaarrekening en begroting was het aanhangige WOZ-bezwaar van Parenco opgenomen. Wij stellen voor om het nadelige resultaat van € 125.000 incidenteel te dekken uit de post onvoorzien (zie tevens het onderdeel Stelpost onvoorzien).

Toeristenbelasting

Het resultaat op de toeristenbelasting is ontstaan door een groter aantal overnachtingen in hotels. Ten laste van het failliet verklaarde Golden Tulip hotel is nog een vordering van € 31.000 ontstaan over het belastingjaar 2015. Vanwege dit faillissement is deze vordering oninbaar geleden. Ten aanzien van de nieuwe uitbater van het hotel wordt een aanslag opgelegd over de periode dat deze uitbater actief was in het jaar 2015. Dit geeft een opbrengst van € 39.000.

In de voorziening belastingdebiteuren is een extra storting gedaan om de oninbare vordering op te kunnen vangen.

OC. Overige algemene dekkingsmiddelen	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Aanspraak stelpost loon- en prijsontwikkeling		14	14	14	14
Aanvulling stelpost loon- en prijscomp tot € 0	-4				
Stadsregio	108				
Septembercirculaire 2017			19	-38	-114
Totaal resultaat	104	14	33	-24	-100

Aanspraken stelpost loon- & prijscompensatie

Ter compensatie van gestegen lonen/ prijzen is de stelpost loon- & prijscompensatie als volgt ingezet:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
2D. ODRA loon en prijs		10	10	10	10
Overhead: indexatie archief		4	4	4	4
Totaal		14	14	14	14

Aanvulling stelpost loon- en prijsontwikkeling

De aanspraken uit de stelpost is in 2017 hoger dan het beschikbare budget. Dit betekent dat de stelpost weer aangevuld moet worden naar 0.

Septembercirculaire

Voor een toelichting wordt verwezen naar product 0A. Algemene uitkering.

Stadsregio

In 2017 is het eigen vermogen van de Stadsregio uitgekeerd omdat de Stadsregio in liquidatie is. De uitkering is gebaseerd op het aantal inwoners van de deelnemende gemeenten.

Overhead

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
Overhead	-11	-3	-4	-5	-5
Totaal	-11	-3	-4	-5	-5

Hieronder volgt een toelichting per product.

Overhead	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Indexatie archief	-4	-4	-4	-4	-4
Invulling taakstelling ICT	-100	-100	-100	-100	-100
Renovatie ruimte jeugdwerk (kelder gemeentehuis)	-1	4	4	4	4
Vervanging discussiesysteem raadszaal	-6	-2	-3	-4	-4
Saldo van baten en lasten	-111	-103	-104	-105	-105
Mutatie reserve					
Invulling taakstelling ICT	100	100	100	100	100
Totaal resultaat	-11	-3	-4	-5	-5

Indexatie archief

De bijstelling is het gevolg van indexering bijdrage Gelders Archief.

Invulling taakstelling ICT

Deze taakstelling vullen we in de periode t/m 2022 in middels een uitname uit de reserve ICT. Nadere informatie vindt u in het onderdeel Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen.

Renovatie ruimte jeugdwerk (kelder gemeentehuis)

Voor de toelichting wordt verwezen naar het onderdeel 'Investeringskredieten', nieuwe investeringen.

Vervanging discussiesysteem raadszaal

Voor de toelichting wordt verwezen naar het onderdeel 'Investeringskredieten', nieuwe investeringen.

Stelpost onvoorzien

Bedrag onvoorzien	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020	Bijstelling 2021
Centrum Renkum	-50	50			
Lekkage brandweer Doorwerth	35				
OZB	125				
Totaal resultaat	110	50	0	0	0

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

Onvoorzien

In lijn met het dualisme is de besteding van de bedragen ten laste van de post onvoorzien gedelegeerd aan het college. Daarbij mag alleen gebruik gemaakt worden van deze post wanneer de betreffende voorstellen onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. In de tussentijdse rapportages en in de jaarrekening rapporteren wij over de aanwending van de post onvoorzien.

In de volgende tabel is een overzicht te vinden van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien in 2017:

Onvoorzien (bedragen x € 1.000)	2017
Regulier beschikbaar	165
Aanspraken onvoorzien	
T/m voorjaarsnota	0
Najaarsnota:	
Lekkage dak Brandweer Doorwerth	35
OZB Parenco	125
Subtotaal	160
Restant	5

Lekkage dak Brandweer Doorwerth

Voor herstel van het dak van de kazerne Doorwerth is ongeveer € 35.000 nodig. Voor verdere toelichting zie product 7F Vastgoed.

OZB Parenco

Het nadeel van de OZB Parenco komt ten laste van de post onvoorzien. Voor verdere toelichting zie algemene dekkingsmiddelen, onderdeel belastingen.

Buffer

De laatste jaren worden wij regelmatig geconfronteerd met aanzienlijke schommelingen in onze begroting als gevolg van externe factoren. Zo zien wij bijvoorbeeld grote mutaties binnen de algemene uitkering van het gemeentefonds, inclusief het sociaal domein en binnen de inkomensvoorziening. Deze risico's zijn ook verwoord in de paragraaf weerstandsvermogen. Om deze risico's te kunnen opvangen, zetten wij diverse bronnen in. Naast de weerstandsreserve, onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien, zijn de positieve begrotingsaldi een van die bronnen. Om te benadrukken dat de positieve begrotingsaldi in feite "beklemd" zijn, en om meer

stabiliteit te realiseren binnen onze begroting, is in de Begroting 2016 besloten om gedurende deze coalitieperiode een buffer op te nemen in de begroting.

In de volgende tabel is een overzicht te vinden van de aanwending van de buffer:

Buffer (bedragen x € 1.000)	2017	2018
Incidenteel beschikbaar	50	350
Inzet buffer		
Centrum Renkum	50	-50
Restant	100	300

Centrum Renkum

Bij de begroting 2017 is een amendement aangenomen voor Centrum Renkum. Hierbij is uitgegaan dat in 2017 € 75.000 wordt uitgegeven en in 2018 € 175.000. Dekking voor 2017 hiervan vindt plaats uit de buffer. Deze buffer wordt in 2018 weer aangevuld.

Verwacht wordt dat de uitgaven voor Centrum Renkum in 2017 maximaal € 25.000 zal bedragen en dat in 2018 de uitgaven € 225.000 is. Hierdoor is in 2017 een lagere dekking (€ 50.000) nodig uit de buffer en is de aanvulling in 2018 dus ook € 50.000 lager.

Kostenverdeling 2018

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg		285	285	285	285
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit		40	40	40	40
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid		12	12	12	12
04 Veiligheid		14	14	14	14
05 Openbare ruimte		-44	-44	-44	-44
06 Economie & Cultuur		-9	-9	-9	-9
07 Inwoner, bestuur & organisatie		28	28	27	26
Overhead		-327	-326	-325	-325
Kostenverdeling 2018		0	0	0	0

Toelichting

Mutaties van de teambudgetten in de begroting worden in de regel op overhead verantwoord. Bij actualisering van de kostenverdeling worden deze mutaties naar de juiste producten verdeeld.

Financiering

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	3	27	26	25	24
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	7	127	124	120	116
05 Openbare ruimte		10	9	9	8
07 Inwoner, bestuur & organisatie	9	196	189	182	174
00 Algemene dekkingsmiddelen	94	-154	-87	-2	-62
Overhead	5	14	15	11	7
Kapitaallasten2018	118	220	277	345	267

De financieringskosten zijn lager als gevolg van de lage rente en lagere externe financieringsbehoefte. Dit levert voor alle jaren voordelen op.

Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen

Inleiding

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Primitieve begroting	3.203	4.615	4.120	6.356	6.425
Bijstelling voorjaarsnota	-1.062	-1.294	-1.282	-1.295	-1.295
Bijstelling najaarsnota	-2.052	-1.938	-1.851	-1.751	-1.751
Nog openstaande taakstelling	89	1.384	988	3.311	3.380

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021	Conclusie
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	2.837	3.535	3.033	5.309	5.379	Geel
Bijstelling voorjaarsnota	240	342	342	342	342	investerings- plan SD
Invulling voorjaarsnota	-1.274	-980	-980	-980	-980	Groen
Invulling najaarsnota	-1.803	-1.754	-1.679	-1.604	-1.604	Groen
Restant	0	1.143	716	3.067	3.137	Geel

Bedreigingen/ risico's

Wij hebben de opdracht binnen het sociaal domein om voor onze inwoners de nodige (maatwerk) voorzieningen beschikbaar te hebben binnen de ons toegekende budgetten. Daarin zijn we geslaagd in 2015 en in 2016. Naar het zich laat aanzien zal dat ook voor 2017 het geval zijn. Hierbij maken wij de keuze om te sturen op versterken, substitutie en transformatie. Wij willen niet sturen op bezuinigen omdat dat een soort van omgekeerde wereld is ten opzichte van de opdracht. De opdracht is behouden maar veranderen.

We krijgen steeds beter in beeld wat we betalen aan de zorg. Op dit moment lopen processen beter, zowel bij ons als bij de zorgleveranciers, het CAK en de SVB. Als dit beeld zich stabiliseert kunnen we met grotere zekerheid een uitspraak doen of we met het nodige aanbod ook binnen de beschikbare middelen kunnen blijven in de komende jaren.

Gepaste voorzichtigheid is geboden omdat bijvoorbeeld het totaalbedrag aan kosten van zorg in natura jeugd over 2016 hoger uitkomt dan het totaal daarvoor gereserveerde bedrag. Dat wordt niet direct zichtbaar omdat in het totaal begrote bedrag ook een deel transitore post kosten 2015 is versleuteld en omdat in de post PGB jeugd in 2015 zowel als 2016 sprake is van onderuitputting. Transparantie van baten en lasten is een noodzaak. Vertaald naar risico betekent dit dat de bedrijfsvoering intern én extern op orde moet zijn zodat er een match (rechtmatigheid en betrouwbaarheid) is tussen facturen en geleverde zorg.

Wat voorts als risico aangemerkt moet worden vanuit de opdracht om binnen de beschikbare middelen het sociaal domein uit te voeren, is de mate waarin wij, buiten onze inzet om, niet in staat zijn verandering te bewerkstelligen. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een toestroom van

pupillen waarop wij geen invloed kunnen uitoefenen, met een rechterlijke maatregel, en waarop compensatie later in tijd plaatsvindt (voogdij maatregel). Dit is de betalingssystematiek vanuit het rijk waarbij de compensatie van deze specifieke kosten eerst 2 jaar later plaatsvindt. Dat kan tot gevolg hebben dat er bijzonder veel spanning op het budget jeugd komt waardoor het ook nodig is om voldoende middelen binnen de reserve sociaal domein te hebben om daarin te kunnen voorzien.

Los van het hierboven genoemde, beïnvloedt het amendement dat is aangenomen bij de begroting 2017 de stand van de reserve Sociaal domein en mogelijke hieruit incidentele invullingen van de taakstellingen. Dit amendement geeft aan dat de vrije algemene reserve in 2017 zal worden aangevuld tot € 8.000.000 ten koste van de reserve Sociaal domein. Feitelijk betekent dit dat eind 2017, het gereserveerde weerstandsvermogen binnen de reserve of een mogelijk vrij inzetbaar reservebestandsdeel misschien niet meer inzetbaar is om incidentele invulling van de taakstellingen in 2018 en verder mogelijk te maken. Uiteindelijk zal dit leiden tot een nadeel op het desbetreffend exploitatiejaar, wat opgevangen moet worden binnen het totale resultaat van dat jaar c.q. weer ten laste van de algemene reserve komt waardoor deze mogelijk weer onder het gewenste niveau van € 8.000.000 komt.

Kansen

Gelijktijdig versterken wij de inzet op het preventieve veld. Om namelijk de uitvoering (nodige (maatwerk)voorzieningen, binnen de beschikbare middelen te kunnen blijven uitvoeren moeten we ertoe in staat zijn om hulp efficiënter in combinatie te kunnen organiseren. Door het preventieve veld te versterken bieden we ook de gelegenheid aan inwoners, jong en oud, om zich te focussen op dat wat hun eigen kracht sterk maakt. Of dat nu huisvesting is voor jongeren zodat zij zich op werk en scholing kunnen richten, of dat het huishoudelijk hulp met een plus is zodat de oudere zelfstandig kan blijven wonen.

Te ondernemen acties

Informatievoorziening (management- en beleidsinformatie kwantitatief): het bedrijfsteam in samenwerking met het beleidsteam en het sociaal team dragen zorg voor de inrichting en invulling van de kwantitatieve en kwalitatieve rapportage.

Kwaliteit financiële management informatie: Het bedrijfsteam zorgt intern voor de inrichting daarvan zodat wij het proces van informatievoorziening goed laten verlopen. Daarnaast worden aanbieders middels de contractering (inkoop) eraan gehouden hetzelfde te doen, zodat berichten matchen.

Transformatie inzichtelijk: Het vastgestelde masterplan sociaal domein is de vertaling van kaderstelling naar uitvoering. Hierin wordt overzichtelijk inzicht gegeven in alle projecten en pilots die gestalte geven aan de transformatie van het sociaal domein. Evenals vormen van substitutie en vormen van nieuw gecombineerde hulp (transformatie) die worden ingezet ter versterking van het preventieve veld.

De samenloop van de inzet (draaien aan alle knoppen) moet leiden tot minder gebruik van dure zorg door substitutie en kortere passende zorg waardoor wij binnen onze budgetten blijven.

Bedreiging hierbij is dat we sturen in projecten op het behalen van doelen op die termijn maar dat het niet te zeggen is of het effect in verlaging duurdere zorg (door preventieve inzet, inzet op vroege signalen, zelfredzaamheid, eigen kracht, eigen netwerken etc.) op deze korte termijn al zo enorm zichtbaar is.

1G. Maatwerkvoorzieningen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021	Conclusie
Doelgroepenvervoer	13	76	132	119	119	
Gerealiseerd	0	0	0	0	0	
Subtotaal	13	76	132	119	119	Geel
Gerealiseerd voor- en najaarsnota	0	0	0	0	0	
Restant	13	76	132	119	119	Geel

Plan van aanpak

Om deze taakstelling te realiseren wordt gewerkt aan het verminderen van het gebruik van het Avan-systeem door onze inwoners. Dit willen we bereiken door bijv. faciliteiten (denk aan dagbesteding) lokaler te organiseren, bij de provincie in te zetten om het lokaler openbaar vervoer (mogelijk anders, maar) beter te organiseren, nog beter te kijken naar wat een inwoner nodig heeft, wat wil zeggen, dat er ondersteund kan worden bij het leren reizen met openbaar vervoer waardoor slecht gedeeltelijk Avan vervoer nodig is.

Voortgang

De effecten van het plan van aanpak zullen pas in de komende jaren inzichtelijk worden.

Knelpunten/ uitdagingen

Er zijn regionale plannen om het gebruik van Avan te verminderen en daarmee de kosten van dit contractvervoer te verlagen. In de plannen zijn veel variabelen en processen lopen niet lineair. Het valt daardoor niet te voorspellen of en in hoeverre de uitvoering van die plannen het noodzakelijke rendement opleveren om te taakstelling te behalen.

05 Openbare ruimte

5A. Groenonderhoud

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021	Conclusie
Gemeentelijke begraafplaatsen en aula's	75	75	75	75	75	
Gerealiseerd	-32	-34	-60	-60	-60	
Subtotaal	43	41	15	15	15	Geel
Gerealiseerd najaarsnota	0	0	0	0	0	
Restant	43	41	15	15	15	Geel

Plan van aanpak

Er is aan een extern bureau opdracht gegeven de bedrijfsvoering van de begraafplaatsen door te lichten. Gelijktijdig wordt hiermee inzicht gegeven of en waar bezuinigingen nog mogelijk zijn. Als onderdeel hiervan wordt ambtelijk gewerkt aan een voorstel om een deel van de taakstelling in te kunnen vullen. Hierbij wordt gekeken of bijvoorbeeld detachering van een voormalig Permar medewerker op de begraafplaatsen mogelijkheden biedt. Hiermee kunnen zowel ambtelijke als marktkosten voor het onderhoud gedrukt worden.

Voortgang

Ambtelijk wordt de uitkomst van het onderzoek verwerkt waarna wij worden geadviseerd of en waar het restant van de taakstelling kan worden behaald.

Knelpunten/ uitdagingen

Met de pensionering van de assistent-beheerder is de formatie op de begraafplaatsen teruggelopen van twee naar één fte. Dit levert een onwenselijke situatie op voor de huidige functionaris maar ook met betrekking tot de kwetsbaarheid van de bedrijfsvoering. De huidige formatie zal moeten worden uitgebreid om de kwetsbaarheid van de bedrijfsvoering op te lossen en om de dienstverlening voor de gebruikers te garanderen. De verwachting is dat de benodigde formatie ergens tussen één en twee fte in zal liggen. Op dit moment ligt de prioriteit met de huidige formatie op het verzorgen van uitvaarten. Normale dienstverlening kan niet meer de hele week worden gegarandeerd op één van de vijf gemeentelijke begraafplaatsen.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021	Conclusie
13. Onderhoud bepaalde parken; kinderboerderij door groepen particulieren	42	42	42	42	42	
Subtotaal	42	42	42	42	42	Geel
Gerealiseerd najaarsnota	0*	-42	-42	-42	-42	Groen
Niet haalbaar in voorjaarsnota	-42*	0	0	0	0	Rood
Restant	0	0	0	0	0	

* Door tijdelijke verhuur is er in 2017 toch invulling van € 14.000 via het sociaal domein. De taakstelling is in de voorjaarsnota als niet haalbaar gemeld. Dat betekent een voordeel van € 14.000 (zie 1A. Algemene voorzieningen).

Inleiding

- Met Hoeve Klein Mariëndaal is overeengekomen dat zij de Kinderboerderij (tijdelijk) huren. Zij starten kleinschalig zowel met de Kinderboerderij als met het uitwerken van de toekomstige plannen. Na een periode van twee jaar wordt beoordeeld of het plan levensvatbaar is voordat er grote investeringen gedaan kunnen worden.
- De kinderboerderij in de nieuwe vorm is met ingang van oktober 2017 gestart.

Invulling taakstelling

- De openstaande taakstelling wordt ingevuld met de overdracht van de Kinderboerderij naar Hoeve Klein Mariëndaal.
- Tot dit tijd wordt de taakstelling incidenteel ingevuld vanuit het Sociaal Domein.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

- De focus van de invulling van de taakstelling ligt op de Kinderboerderij en heeft geen betrekking op het Hertenkamp.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021	Conclusie
Beheer en onderhoud sportterreinen	50	50	50	50	50	
Gerealiseerd	-17	-17	-17	-31	-31	
Subtotaal	33	33	33	19	19	Oranje
Gerealiseerd najaarsnota	0	0	0	0	0	
Restant	33	33	33	19	19	Geel

Voortgang

Invulling van de taakstelling is onderdeel van de gesprekken over de overdracht van beheer en onderhoud van de sportparken Wilhelmina en De Bilderberg naar de sportverenigingen. De onderhandelingen met de sportverenigingen worden hierover gevoerd. We verwachten dat dit ultimo 2017 tot resultaat leidt, waarover wij u dan een voorstel zullen voorleggen.

Te ondernemen acties

- Scheppen van duidelijkheid over afspraken met diverse verenigingen m.b.t. de overdracht van beheer en onderhoud van de sportparken.
- Afspraken maken over de werkzaamheden die team BOR blijft uitvoeren zolang de overdracht niet is geregeld.
- Accepteren dat de invulling van de taakstelling niet haalbaar is zolang overdracht aan verenigingen niet is geregeld.
- Opties onderzoeken voor de herplaatsing van 2 fte.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

- Op dit moment is alleen gekeken naar de buitensportlocaties voor de invulling van de taakstelling. Onderzocht moet worden of en welke bijdrage er vanuit de binnensport kan worden geleverd.
- Een alternatief is de voorziening Onderhoud sportparken helemaal inzetten ten behoeve van deze taakstelling. Dat betekent dat er geen geld meer is voor het begeleiden van de overdracht (bijv. achterstallig onderhoud aanpakken alvorens over te dragen). De kans dat de overdracht om die reden niet plaatsvindt of op zijn minst erg wordt bemoeilijkt is dan groot. Geen overdracht is sowieso niet invullen van taakstelling op dit gebied.

07 Inwoner, bestuur & organisatie

7D. ICT

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Conclusie
ICT	100	100	100	100	100	100	
Subtotaal	100	100	100	100	100	100	Geel
Gerealiseerd najaarsnota	100	100	100	100	100	100	Groen
Restant	0	0	0	0	0	0	

Voortgang

Binnen ICT De Connectie werken wij samen met Arnhem en Rheden op het gebied van applicaties, informatie en ICT omgeving. Het ICT budget dat betrekking heeft op deze taken is overgedragen aan De Connectie. Met ingang van 2023 leidt dit tot een besparing waarmee de taakstelling structureel kan worden ingevuld.

De activiteiten met betrekking tot de in stand houding en ontwikkeling van de informatievoorziening die achterblijft bij de gemeente, zijn opnieuw gepland en geprioriteerd met een bescheiden ambitieniveau. De reserve ICT is de achterliggende jaren toegenomen, ook doordat investeringen met het oog op de samenwerking zijn uitgesteld. Op basis hiervan concluderen wij dat de taakstelling t/m 2022 kan worden ingevuld binnen het huidige budget.

Bedreigingen/ risico's

De investering die nodig is voor het regionaal harmoniseren en standaardiseren van de ICT omgevingsvoorziening kan hoger zijn dan de bedragen die hiervoor gereserveerd zijn voor vervangingsinvesteringen en transitiekosten.

Door de verscherping van de wettelijke taken op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming is een aanpassing van de organisatie van dit taakveld nodig.

Kansen

Door de regionale samenwerking wordt meer onderlinge kennis en kunde uitgewisseld waardoor projectvoorbereiding en projectuitvoering efficiënter kan plaatsvinden.

Te ondernemen acties

N.v.t.

7F. Vastgoed

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021	Conclusie
Gemeentelijk vastgoed	90	90	90	90	90	
Gerealiseerd	-11					
Subtotaal	79	90	90	90	90	Oranje
Gerealiseerd najaarsnota	79	0	0	0	0	Groen
Restant	0	90	90	90	90	Oranje

De beschrijving van deze taakstelling is verruimd naar 'gemeentelijk vastgoed' in plaats van 'onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed'. In feite betreft het alle kosten die met de gemeentelijke objecten te maken hebben, waaronder klein en groot onderhoud, verzekeringen, gas, water en elektra, interne uren, kapitaallasten.

Bedreigingen/ risico's

In de begroting was € 100.000 opgenomen als taakstelling op de onderhoudskosten van het gemeentelijk vastgoed. Door verkopen van gemeentelijk vastgoed kan € 10.000 worden bespaard op de onderhoudskosten. Resteert dus nog € 90.000 structureel. In 2013 is bepaald welke panden en objecten niet langer behoren tot het kernareaal. Deze niet-kernareaal objecten en panden worden alleen nog minimaal onderhouden. Verkoop van deze niet-kernareaal panden levert dus qua onderhoudskosten niet veel op.

Kansen

Incidentele baten: Een in 2015 toegepaste manier om deze taakstelling in te vullen is het gebruiken van de verkoopopbrengst voor deze taakstelling. Dit is echter voor steeds minder niet-kernareaal panden mogelijk, omdat de verkoopopbrengst al toegerekend is naar een specifiek doel, zoals het MFC.

Structurele kosten/ baten: Voor een groot aantal panden geldt dat deze de gemeente geld kosten. De kosten voor rente en afschrijving, nutsvoorzieningen en verzekeringen zijn groter dan de baten, zoals huur. Voor enkele panden geldt dat de huurinkomsten groter zijn (doordat het onderhoud minimaal wordt uitgevoerd).

In de komende jaren ontstaan mogelijkheden door verkoop/ontwikkeling van het klooster, de Talsmalaan 1, Groeneweg 12-14 e.d.

Te ondernemen acties

De verkoop van gronden heeft dit jaar € 79.000 meer opgeleverd dan de begrote € 44.000. Deze extra inkomsten worden voor € 79.000 gebruikt om de taakstelling vastgoed voor 2017 in te vullen.

Evt. nadere toelichting/ opmerkingen

Uit bovenstaande blijkt dat voor de jaren 2018 en verder deze taakstelling nog moet worden ingevuld. Onderstaande acties zullen worden uitgevoerd om deze taakstelling in te vullen:

- Dit voorjaar is u een voorstel gedaan met daarin de vastgoedstrategie voor de te renoveren gemeentelijke panden. Voorziene exploitatie en beheervoordelen zijn daarbij ingezet om de renovatiekosten te dekken. Dit levert dus geen bijdrage aan deze taakstelling.
- In 2018 staat de vernieuwing van het meerjaren onderhoudsplan (MJOP) gepland. Dan wordt dus het onderhouds- en beheerplan voor alle gemeentelijke pand herijkt.

- In 2017/2018 zullen naar verwachting de panden het Klooster en Groeneweg 12-14 verkocht worden. Dit heeft uiteraard een eenmalig gunstig effect door de verkoopopbrengst. En hierdoor vervallen de (hoge) rentelasten en andere kosten die de gemeente jaarlijks moet maken voor deze panden. Overigens Groeneweg 14 staat voor bijna € 30.000 inkomsten in de begroting! Netto levert verkoop van deze 3 panden ca. € 50.000 structureel op.
- In 2018 zal door de aan te stellen vastgoedmanager bekeken worden of/onder welke voorwaarden het gunstig is om (het beheer en onderhoud van) de sporthal Doorwerth uit te besteden of over te dragen.
- Tevens zal bekeken worden of en hoe het verminderen van het aantal gemeentelijke panden effect heeft op de formatie. Overigens voor een juist beeld: de gymzaal W. van Arnhemweg en de Poort van Doorwerth zijn afgelopen jaar toegevoegd aan het gemeentelijk vastgoed.

7G. Bestuur en organisatie

Personeel volgt budget/ aanvullende efficiencytaakstelling

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Conclusie
Oorspronkelijke taakstelling	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	1.110	
Gerealiseerd	-831	-1.069	-1.069	-1.069	-1.069	-1.069	
Subtotaal	69	41	41	41	41	41	Oranje
Niet haalbaar	-69	-41	-41	-41	-41	-41	Rood
Restant	0	0	0	0	0	0	

In het meerjarenbeleidsplan 2017 hebben we aangegeven welke nieuwe taken we op ons af zien komen, en wat nodig is om deze taken te realiseren. In het koersplan voor de organisatie geven we aan welke organisatie we willen zijn en wat er nodig is om daar te komen. Vervolgens blijkt dat we voor een forse uitdaging staan. Wanneer we bestaande taken blijven uitvoeren op de huidige manier, is er onvoldoende ruimte om de nieuwe taken op te kunnen pakken. Dit vraagt om nadere uitwerking en keuzes. Gezien deze uitdagingen gaan we er van uit dat deze taakstelling niet in te vullen is.

Reserves

Staat van reserves	Begin stand	Resultaat vorig jaar	Storting	Onttrekking	Eindstand
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Weerstandsreserve	1.277			-221	1.057
Vrije algemene reserve	7.652	-1.337	1.685		8.000
Egalisatieres bezuiniging alg.uitk.	72			-72	0
Algemene reserve	9.001	-1.337	1.685	-293	9.057
Sociaal Domein	9.500		685	-4.134	6.051
Airborne activiteiten	137			-20	117
Reserve algemene uitkering	80			-21	59
Reserve bestemde resultaat	23				23
Reserve ICT	707		91	-100	699
Reserve MUP	232			-41	191
Reserve onderhoud gebouwen	1.044			-44	1.000
Reserve bedrijven terreinen	2.000			-1.426	574
Reserve onderwijshuisvesting	1.927		181	-545	1.563
Reserve wegenonderhoud	105			-105	0
Reserve mfc 3b4	364			-259	105
Reserve herstellkstn sleuven lasgaten	93			-71	22
Reserve vervangen openb verlichting	907		280	-907	280
Reserve kaplasten vastgoed	139			-9	131
Bestemmingsreserve	17.258		1.237	-7.682	10.815
Totaal reserves	26.259	-1.337	2.922	-7.975	19.872

In deze najaarsnota zijn een aantal toevoegingen c.q. onttrekkingen aan reserves gedaan. In onderstaande tabel ziet u het herziene verloop (begroot) van de reserves in 2017 na verwerking van de mutaties in deze najaarsnota.

Toelichting op de begrote toevoegingen en onttrekkingen (bedragen x € 1.000):

Weerstandsreserve

	2017
Per 1-1	1.277
Conform primitieve begroting	0
Masterplan centrum Doorwerth	-221
Per 31-12	1.057

Vrije algemene reserve

		2017
	Per 1-1	7.652
7G	Terugstorting i.r.t. de in 2016 gevormde voorziening vertrekarrangement BOR (NJN 2016)	246
	Amendement Begroting 2016 (onttrekking reserve Sociaal domein) (zie raadsbrief)	1.225
	Resultaat 2016	-1.337
	Per 31-12 excl. resultaat 2017	7.786
	Aanvulling saldo uit reserve SD	214
	Subtotaal	8.000
	Prognose resultaat 2017	-1.418
	Prognose resultaat 2017 > onttrekking uit reserve SD	1.418
	Prognose per 31-12	8.000

Egalisatieres bezuiniging alg.uitk.

		2017
	Per 1-1	72
7F	Vrijval frictiebudget ten gunste van taakstelling maatschappelijk vastgoed (prim)	-11
5A	Frictiebudget taakstelling begraafplaatsen (VJN 2017)	-5
overhead	Pandenarchief (VJN 2017)	-57
	Per 31-12	0

Sociaal Domein

Actualisatie/prognose reserve sociaal domein inclusief ontwikkelingen tot en met de najaarsnota 2017

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Per 1-1	9.500	4.234	2.081	1.436	-50	-1.215
Uitname MJB 2017 -2020 SD	-789	-588	-137	-71		
Aanvulling algemene reserve	-1.439					
Verlening bibliotheek (VJN)	-30					
Correctie reserve re-integratie (VJN)	-30					
Inkoop schuldhulpverlening (VJN)	-20					
Herziene begroting Permar 2017 (VJN)	-349					
Bijzondere bijstand (VJN)	-150					
Collectieve zorgverzekering minima (VJN)	-24					
Raadsbesluit Masterplan centrum Doorwerth	-200					
Investeringsplan SD	-1.103	-1.148	-1.098			
Totaal begroot 2017 voorafgaand aan najaarsnota	-4.134					
Voorgestelde mutaties deze najaarsnota	685	-35				
Totaal getoond in verloop- overzicht reserves 2017	6.051					
Prognose resultaat 2017 na najaarsnota die	-1.418					

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
o.b.v. amendement gedoteerd wordt aan de algemene reserve						
Risico liquidatie Permar		-267				
Uitvoeringsplan lokale SW		-247	-227	-245	-200	-200
Inzet voor overdracht sport	-400					
Taakstellingen na najaarsnota 2017	-13	-947	-646	-2.983	-3.053	-3.053
Mogelijke besparing exploitatie na njn 2017	14	1.079	1.463	1.813	2.088	2.363
Per 31-12 op bovenstaande basis	4.234	2.081	1.436	-50	-1.215	-2.105

Negatieve (bestemmings)reserves zijn op basis van de BBV niet toegestaan. Negatieve saldi komen uiteindelijk ten laste van de algemene reserve.

Airbornactiviteiten

		2017
	Per 1-1	137
6C	Airborne activiteiten (intentieverklaring vier Airborne gemeenten) (NJN 2016)	-20
	Per 31-12	117

Reserve algemene uitkering

		2017
	Per 1-1	80
1C	Combinatiefunctie (NJN 2016)	-36
1C	Combinatiefunctie (VJN 2017)	21
alg dek	Vrijval reserve inz. suppletie uitkering bommenregeling (VJN 2017)	-6
	Per 31-12	59

Reserve bestemde resultaat

		2017
	Per 1-1	23
6C		0
	Per 31-12	23

Reserve ICT

		2017
	Per 1-1	707
	Vervangingsinvesteringen ICT	91
	Taakstelling ICT (NJN 2017)	-100
	Per 31-12	699

Reserve MUP

		2017
	Per 1-1	232
2E	Planning MUP (VJN 2017)	-41
	Per 31-12	191

Reserve onderhoud gebouwen

		2017
	Per 1-1	1.044
7F	Onderzoekskosten renovatie vastgoed (VJN 2017)	-69
7F	Onderzoekskosten (NJN 2017)	-13
	Renovatie vastgoed	38
	Per 31-12	1.000

Reserve bedrijven terreinen

		2017
	Per 1-1	2.000
6A	Conform primitieve begroting	-1.426
	Per 31-12	574

Reserve onderwijshuisvesting

		2017
	Per 1-1	1.927
7F	Conform IHP (prim)	-545
7F	Verschuiving investering school R/H	181
	Per 31-12	1.563

Reserve wegenonderhoud

		2017
	Per 1-1	105
5B	Groot onderhoud wegen (VJN 2017)	-85
5B	Klein onderhoud wegen (VJN 2017)	-20
	Per 31-12	0

Reserve mfc 3b4

		2017
	Per 1-1	364
	MFC	-259
	Per 31-12	105

Reserve herstellkstn sleuven lasgaten

		2017
	Per 1-1	93
5B	Aanleg glasvezel Oosterbeek (VJN 2017)	-16
5B	Herstellkosten sleuven en lasgaten (VJN 2017)	-55
	Per 31-12	22

Reserve vervangen openb verlichting

		2017
	Per 1-1	907
5B	Conform planning vervanging (NJN 2016)	280
5B	Conform planning vervanging: planning 2017 (NJN 2016)	-886
5B	Restant reserve t.b.v. begeleiding aanbesteding e.d. (VJN 2017)	-20
	Per 31-12	280

Reserve kaplasten vastgoed

		2017
	Per 1-1	139
7F	T.b.v. kapitaallasten concertzaal (levensduur is 20 jaar. Na 20 jaar is deze reserve 0) (prim)	-9
	Per 31-12	131

VJN = voorjaarsnota; NJN = najaarsnota; pim = primitieve begroting

Investeringskredieten

Beschikbaar stellen investeringskredieten

Een 'investeringskrediet' betreft een door uw raad beschikbaar gesteld bedrag voor een concrete investering. Uw raad kan dit bedrag beschikbaar stellen bij de begroting van een bepaald jaar, maar ook gedurende het jaar middels b.v. de voor- of najaarsnota.

Jaarlijks nemen we een meerjareninvesteringsplan op in de begroting. De inzet van de in dit plan genoemde vervangingsinvesteringen en investeringen in het kader van nieuw beleid is gedelegeerd aan ons college. In het vigerend inkoopbeleid zijn voldoende waarborgen opgenomen voor een doelmatige besteding van de beschikbaar gestelde middelen. De uitvoering van de investering vindt dan ook conform het inkoopbeleid plaats. Investeringskredieten worden continu bewaakt. Verwachte onder- en overschrijdingen worden bij elke rapportage van de beleidscyclus gefundeerd en beargumenteerd.

We maken onderscheid tussen vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. Vervangingsinvesteringen betreffen investeringen welke in het verleden gedaan zijn en die om technische danwel economische redenen vervangen dienen te worden. Binnen de meerjarenbegroting zijn voor deze vervangingen financiële middelen opgenomen. Deze vervangingsinvesteringen hebben dus geen financiële consequenties voor de begroting. De vervangingsinvesteringen worden daarom niet nader toegelicht.

Nieuwe investeringen betreffen investeringen die nog niet eerder aan u zijn voorgelegd ter goedkeuring. Dekking van deze investeringen is te vinden binnen de meerjarenbegroting (b.v. uit structureel nieuw beleid budget). Hierna vindt u een nadere onderbouwing van deze nieuwe investeringskredieten. Wij vragen u om formele toestemming te verlenen voor de nieuwe investeringskredieten.

Nieuwe investeringen

3D. Water en riolering

Relinen N225

In het verbreed gemeentelijk rioleringsplan, 'Water Stroomt' 2016-2020, is voorzien in het vervangen van riolering. Basis voor de daadwerkelijke vervanging is de huidige toestand van de riolering. Uit inspectie die in het voorjaar van 2017 is uitgevoerd blijkt dat het riool onder de N225 ter hoogte van Gemaal Van Ingenweg te Renkum in slechte staat verkeert. Op dit moment is het nog mogelijk het betreffende stuk riool te renoveren in plaats van te vervangen. Hiervoor wordt de relining-methode gebruikt waarbij de weg niet opengemaakt hoeft te worden. Het riool krijgt als het ware een nieuwe binnenkant. Om verdere vertraging en schade te voorkomen zijn de voorbereidingen voor dit project al gestart. Voor dit project zijn omliggende weilanden nodig als tijdelijke toegangsweg voor de levering van materiaal en materieel. Zolang de omliggende weilanden voldoende begaanbaar zijn (droog), kan het werk worden uitgevoerd. De uitvoeringsduur is circa 2 weken. Met het oog op weersomstandigheden wordt voor de uitvoering van de werkzaamheden een ruime marge genomen van oktober 2017 – juni 2018.

De kosten voor dit project bedragen ca. € 60.000. Dekking van de met deze investering gepaard gaande kapitaallasten (afschrijving en rente) vindt plaats vanuit het binnen het vGRP+ opgenomen budget.

Overhead:

Vervangen discussiesysteem raadszaal

De praktijk leert dat het discussiesysteem in de raadszaal storingsgevoelig is. In praktijk vallen er regelmatig posten uit en dat is niet bevorderlijk voor de vergadering en de verslaglegging.

De oorzaak van dit euvel is dat de "bandbreedte" die momenteel gebruikt wordt storingsgevoelig is. Onze leverancier heeft daarop in het verleden al gewezen. Dit kan helaas niet verholpen worden. Enige mogelijkheid is om een nieuw draadloos discussiesysteem aan te schaffen, welke in meerdere bandbreedtes storingsvrij kan werken. De investering die hiermee gemoeid is bedraagt € 38.000.

In 2009 is naast het geluidssysteem is er ook een audiovisuele projectinrichting aangeschaft. Als het geluidssysteem eerder vervangen wordt, zal de boekwaarde van het geluidssysteem in 2017 worden afgeboekt (= € 5.725).

Daarnaast zullen de kapitaallasten van het nieuwe systeem ongeveer € 1.500 hoger zijn dan het huidige systeem door een hogere investering en toegerekende rente over de boekwaarde.

Wij stellen u voor de vervanging nu al te realiseren om een optimaal gebruik van de geluidsinstallatie in de raadszaal te waarborgen.

Investering renoveren ruimte K-32 (wordt per 1 september 2017 verhuurd aan Dynamo jeugdwerk)

Het jeugdwerk in de gemeente Renkum is met ingang van 1 januari 2017 overgenomen door Dynamo jeugdwerk gevestigd te Eindhoven. Voorheen was het jeugdwerk in handen van Solidez uit Wageningen.

Genoemde kelder in het gemeentehuis is vrijwel van het begin af aan (1966) in gebruik geweest voor jeugdwerk. In al die jaren heeft de gemeente niet geïnvesteerd in de ruimte en het opknappen/ verbouwen e.d. over gelaten aan de huurder(s) zelf. Op zich logisch als je naar de huurprijs kijkt. De huur was vanaf het begin 2.500 gulden op jaarbasis (1.135 euro).

Dynamo jeugdwerk wil graag de voor jeugdwerk zeer geschikte kelderruimte huren maar niet in de staat zoals Solidez deze gebruikte (te onveilig). Met elkaar is een plan opgesteld, en zijn afspraken gemaakt, om de ruimte een update te geven en met name een ruimte te creëren die voldoet aan de eisen van deze tijd en veilig is. Dynamo is bereid een hogere huurprijs (marktconform) te betalen als de gemeente investeert in de ruimte.

Om gevolg te geven aan de gemaakte afspraken zijn de werkzaamheden voortvarend ter hand genomen om voor het nieuwe seizoen 2017 – 2018 klaar te zijn met de renovatie.

Kleine kosten (zoals sloop, afvoer e.d.) zijn ten kosten gebracht van het dagelijks onderhoud gemeentehuis. Voor twee grote investeringen is dit niet mogelijk. Het gaat om een totaal bedrag van € 40.000 exclusief BTW (Nieuwe vloer € 15.000 en renovatie hal/toilet € 25.000). Deze kosten zullen worden geactiveerd en over 15 jaar worden afgeschreven. De kapitaallasten bedragen dan maximaal € 3.827 per jaar.

Tegenover deze kosten staat een hogere huurovereenkomst. Dynamo jeugdwerk gaat nu € 8.290 per jaar betalen. De afgesproken huurtermijn behelst een periode van vijf jaar. Meeropbrengst € 8.290 -/- € 1.135 = € 7.155 kan worden gebruikt voor de dekking van de hierboven genoemde kapitaallasten. De verwachting is dat Dynamo langer blijft en zo niet dan kan de opgeknapte ruimte wederom verhuurd worden voor de marktconforme huurprijs. De investering is derhalve nu en toekomstgericht gerechtvaardigd.

Als kanttekening nog de opmerking dat de "jeugd" (zij die de ruimte gaan benutten) het schilderwerk voor hun rekeningen hebben genomen.

ICT

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Suite 4 SD v.1.0	12	12	
Uitbreiding Cognos 2017	38	35	3
Totaal	50	47	3

Suite 4 SD v.1.0

Investering is afgerond.

Uitbreiding Cognos

Deze investering is onderdeel van het investeringsplan 2017 en medio maart opgestart. Deze investering zal tegen het einde van 2017 afgerond worden.

Actualisatie informatiebeleidsplan en investeringsplan

De overdracht van de verantwoordelijkheden en budgetten richting De Connectie is medio 2017 afgerond. Nu wordt er gewerkt aan het actualiseren van het informatiebeleidsplan.

De benodigde investeringen in de informatievoorziening voor de komende jaren worden in het investeringsplan opgenomen.

Tractie

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Peugeot iOn Active (poolauto)	17	19	-2
Peugeot iOn Active (GRP)	17	14	3
Toyota Hilux (bos + boa)	34		34
Mercedes Sprinter verkeer	55		55
Totaal	122	33	89

Peugeot iOn Active (poolauto)

Auto is in 2017 aangeschaft. De auto is per half augustus overgedragen aan De Connectie en maakt daarmee niet langer deel uit van het tractie gemeente Renkum.

Peugeot iOn Active (GRP)

Auto is in 2017 aangeschaft. De auto is per half augustus overgedragen aan De Connectie en maakt daarmee niet langer deel uit van het tractie gemeente Renkum.

Vervanging tractie

De vervanging van de tractie is onlosmakelijk verbonden met het organisatieproces dat bij team BOR wordt doorgevoerd. Het proces rondom opdrachtgever- opdrachtnemerschap is nagenoeg afgerond waarmee duidelijk wordt welke tractie nodig is voor het uitvoeren van taken. Ook vanuit de ontwikkelingen rondom de overdracht van de sportparken is duidelijk welke tractieonderdelen wel en niet worden overgedragen c.q. afgestoten. Door de komst van het Onderhoudsteam (voormalige Permarmedewerkers) stagneert het proces rondom de vervanging van tractie enigszins omdat nog niet helder is welke consequenties dit heeft voor de benodigde tractie.

- Proces rondom de aanschaf van de auto ten behoeve van verkeersmaterialen loopt.
- Auto ten behoeve van de functie BOA en Bosbeheer is in bestelling.

Riolering

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Wateroverlast Weverstraat	1.965	244	1.721
Maatregelen wateroverlast	110	169	-59
Bergingsbezinkbassins	86	11	74
Herstel naast Benedendorpsweg 28	67	59	9
Herstel schanskorven Slijpbeek	65	50	15
GRP riolering Reijmerweg	116	114	2
GRP riolering DS Gewinweg	707	61	646
Relinen strengen onder N225		1	-1
Totaal	3.116	709	2.407

Wateroverlast Weverstraat

Voor het project Weverstraat wordt gebruik gemaakt van burgerparticipatie middels de Werkgroep Weverstraat. Het project is een pilot en heeft een langere voorbereidingsdoorlooptijd nodig dan een regulier project. Tevens is de inhuur van externe expertise vanwege uitdiensttreding vast personeel meer (en langer) dan regulier.

Begin april 2017 is het definitief ontwerp en de uitvoeringsplanning gepresenteerd aan de bewoners en ondernemers. De uitvoering vindt plaats in twee fasen: fase 1 vindt plaats in het najaar van 2017 en fase 2 in het voorjaar/ zomer van 2018.

Maatregelen Wateroverlast

In 2015 zijn middelen vrijgemaakt voor de aanpak van diverse wateroverlast locaties. Voor de Van Limburg Van Stirumweg is een inschatting gemaakt van mogelijke kosten. Deze kosten bleken onvoldoende om de waterproblemen adequaat op te lossen. De gedane investering heeft de problemen opgelost. Project is afgerond en wordt in 2017 financieel afgerond.

Bergbezinkbassins

Reservering budget volgens afspraak voor de samenwerking in de zuiveringskring (Waterschap en gemeenten Wageningen en Rhenen) (doorlopend).

Herstel weg naast Benedendorpsweg 28

Heftige regenval in juni 2016 heeft grote uitspoeling veroorzaakt in het pad vanaf de Benedendorpsweg naar de uiterwaarden. Dit pad is geen eigendom van de gemeente, maar heeft al jaren een openbaar karakter. Het is van groot belang voor de gemeente als afvoer van hemelwater stromend vanaf bovenliggend gebied naar de uiterwaarden. In overleg met direct aanwonenden is een ontwerp opgesteld om het pad te herstellen en hiermee het de afvoer van hemelwater voor de toekomst te waarborgen. In juli zijn de uitvoeringswerkzaamheden afgerond.

Herstel schanskorven Slijpbeek

- Tijdens een inspectie is gebleken dat een deel van de schanskorvenwand van de infiltratievoorziening langs de Slijpbeek is omgevallen en daarmee de functionele werking heeft verloren. Het betreft een stuk van circa 35 m¹. Deze beek is door de provincie Gelderland aangemerkt als Specifiek Ecologische Doelstelling-water (SED-water).

- In 2006 is daartoe het wegwater wat afstroomt van de Utrechtseweg en een groot deel van Oosterbeek van deze beek afgehaald en wordt sindsdien naar een nieuwe infiltratie c.q. retentievoorziening geleid.
- Met het omvallen van een deel van de wand wordt het vervuilde water en het schone beekwater weer met elkaar in contact gebracht. Dit is een onwenselijke situatie voor deze beek. In juli is de wand hersteld zodat tijdens regenbuien afstromend vervuild wegwater binnen de infiltratievoorziening blijft.

Riolering Reijmerweg

De aanbesteding van het bouwteam heeft plaatsgevonden en er wordt gewerkt aan het definitief ontwerp. Het bouwteamproces loopt van maart t/m september 2017. De uitvoeringswerkzaamheden starten in oktober 2017 en worden medio mei 2018 afgerond.

Riolering Dominee Gewinweg

Het definitief ontwerp is gereed en de aanbesteding heeft plaatsgevonden. De uitvoering loopt van september tot en met december 2017.

Verkeersmaatregelen

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Fietspad Duitsekampweg -Reyerskamp	50	69	-19
Aanpassingen buurtbus wc de Weerd	5	4	1
MUP Wolfhezerweg		5	-5
P+R Wolfheze	50		50
Heidesteinlaan- N225	115	76	40
Fietsproject U'weg Oosterbeek	25	-38	63
Opwaarderen fietspad Fonteinallee	55	55	0
Fietsstraat Benedendorpsweg	76	-404	480
Snelheidsdisplays	15	14	1
Fietsp.Fonteinallee-Noordberg N225	189	7	182
Schoolomgeving/-routes	146	146	0
MUP parkeerplaatsen sp Bilderberg	50	80	-30
Totaal	776	14	763

Heidesteinlaan - N225

Naar aanleiding van de eerste ramingen van de aanpassingen van het kruispunt Heidesteinlaan-N225 door de provincie, was de verwachting dat hier een gemeentelijke bijdrage van € 250.000 vanuit het MUP nodig was. Op dit moment lijkt onze bijdrage uit te komen op € 115.246. Hiermee kunnen we enkele overschrijdingen in andere lopende projecten bekostigen en ook enkele nieuwe verkeersveiligheidsprojecten uit het MUP opstarten.

Fietspad Duitsekampweg - Reyerskamp

Het nieuwe fietspad is in 2016 aangelegd. Het fietspad is twee meter breed en gemaakt van beton. Op de plaats van het oude fietspad is een nieuw ruiterspad aangelegd. De kosten vielen hoger uit dan gepland, omdat er meer werkzaamheden moesten worden gepleegd om de ondergrond de juiste constructie te geven. Dit kon vooraf, op basis van de beschikbare informatie, niet worden

ingeschat. Dit meerwerk kan worden bekostigd uit de lagere gemeentelijke bijdrage aan de werkzaamheden van de provincie aan kruispunt Heidesteinlaan-N225. De raming in het MUP is gemaakt op basis van een eerdere verdeling tussen gemeente en provincie. Naar nu verwacht komt die voor de gemeente echter gunstiger uit, alhoewel een concreet bedrag nu nog niet genoemd kan worden.

Aanpassingen buurtbus WC de Weerd

Door een aantal misverstanden in de uitvoering en problemen met het bestellen van nieuwe opsluitbanden is de halte nog steeds niet zoals die door de Buurtbusvereniging is gewenst. Hierdoor kan ook nog geen definitieve afrekening worden gemaakt. Een eventuele overschrijding van de begroting wordt binnen het MUP opgevangen.

MUP Wolfhezerweg

In 2017 wordt het contract met de provincie afgerond en wordt het werk door ons voorbereid. De uitvoering staat gepland in 2018.

P+R Wolfheze

Planning was om dit werk in 2016 al uit te voeren. Op het laatste moment bleek er echter onenigheid te zijn tussen NS en ProRail over de kosten van aan te kopen of te huren grond. Dit geschil is nu opgelost. Het werk wordt najaar 2017 uitgevoerd.

Fietsstraat Benedendorpsweg

De voorbereiding van dit project is begin 2017 gestart. Er zijn twee informatieavonden georganiseerd en de besteksvoorbereiding is in volle gang. Uitvoering staat gepland in het najaar van 2017. Er zijn heel veel reacties binnen gekomen op het ontwerpverkeersbesluit. Deze moeten zorgvuldig worden uitgewerkt en dat kost meer tijd dan we hadden geraamd.

Fietspad Fonteinallee-Noordberg N225

Dit nieuwe fietspad maakt onderdeel uit van de toekomstige Snelfietsroute Arnhem Wageningen en wordt als apart project opgepakt door de provincie. De beschikte subsidie moet beschikbaar blijven als bijdrage aan deze Snelfietsroute en is opgenomen in het MUP. Uitvoering van het fietspad loopt vertraging op door communicatie met een grondeigenaar waarvan de grond nodig is voor dit nieuwe fietspad. Dit overleg is weer opgestart en de verwachting is dat in 2017 gestart kan worden met de voorbereiding.

Schoolomgeving/-routes

De locatie van de reeds geplaatste Julie-palen in de hele gemeente is geïnventariseerd. Wijzigingen in locatie en aantal zijn in 2017 meegenomen met de aanpassingen op verschillende schoollocaties. In 2017 wordt ook gekeken naar de toekomstige aansluitingen op het 3B4 MFC-terrein.

Parkeerplaatsen sportpark De Bilderberg

In 2016 zijn extra parkeervakken aangebracht en is de indeling van de vakken op het parkeerterrein waar mogelijk geoptimaliseerd. In 2017 is ook de routing van autoverkeer aangepast. De verkeerssituatie op sportpark De Bilderberg is sterk verbeterd.

Afval

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Kliko's	671	614	57
Ondergrondse containers	614	609	5
Extra aanpassingen (afval)	84	10	74
Totaal	1.369	1.233	136

Kliko's

Het proces rondom het vervangen van de kliko's is zo goed als afgerond. Afgelopen zomer hebben inwoners de mogelijkheid gekregen om van kliko-formaat te wisselen. Hier hebben bijna 600 inwoners gebruik van gemaakt.

Ondergrondse containers

Het proces rondom het plaatsen van nieuwe ondergrondse containers is zo goed als afgerond. Op enkele locaties worden nog wat kleine aanpassingen uitgevoerd zoals het verwijderen van funderingen van de oude containers. Ook zijn afgelopen zomer alle ondergrondse containers geschikt gemaakt voor zowel 30 liter als 60 liter vuilniszakken.

Extra aanpassingen (afval)

In de komende periode moet blijken wat er nog aan aanvullende maatregelen nodig is voor met name de bewoners van hoogbouw. Het betreft maatregelen die het voor de inwoners makkelijker maken om het huishoudelijk afval te scheiden en om het aanbieden van afval buiten de ophaaldagen te voorkomen. Vaak blijkt dat dankzij de inzet van Schone Buurt Coaches goede resultaten worden behaald. In samenwerking met bewoners en indien van toepassing Vivare zoeken zij naar passende oplossingen en afspraken. Ook zijn onlangs de inwerp-openingen van een aantal openbare prullenbakken verkleind. In de praktijk werden de openbare prullenbakken regelmatig gebruikt om vuilniszakken met huisvuil in te doen.

Onderwijshuisvesting

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum	4.100	40	4.060
Buitenruimte school Renkum Heelsum	270		270
Grond nieuwbouw school R/H	408		408
School Doorwerth	175		175
Totaal	4.953	40	4.913

Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum

Zoals in de raadsbrief van 11 april 2017 aangegeven is het door u beschikbaar gestelde krediet niet voldoende voor de bouw van de nieuwe school. Wij verwachten u in het laatste kwartaal van 2017 hierover een uitgewerkt voorstel te kunnen aanbieden. Het ontwerptraject is wel opgestart, dat in oktober wordt afgerond.

Leer- en ontmoetingscentrum Doorwerth (LOC): nieuwbouw school

De voorbereidingen voor het LOC zijn gestart. In januari 2018 wordt investeringskrediet aangevraagd.

Vastgoed

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Vorbereiding renovatie gemeentehuis	440	10	430
Terugkoop brandweerkazerne Doorwerth	1.261	1.261	
Brandweerpost Obeek bouwkundig	149		149
Brandweerpost Obeek install.	64		64
Totaal	1.914	1.271	643

Vorbereiding renovatie gemeentehuis

De verbouwing van de centrale hal vindt gezamenlijk plaats met de renovatie van het gemeentehuis. De werkzaamheden vinden nog niet plaats. Eerst wordt van een visie opgesteld hoe het gebruik voor de komende jaren, met de daarbij behorende kosten zullen zijn. Dekking voor het opstellen deze visie is er, namelijk het budget dat al is toegekend voor het aanpassen van de centrale hal.

Terugkoop brandweerkazerne Doorwerth

Zoals in 2013 is afgesproken is de brandweerpost Doorwerth weer aangekocht. Om fiscale redenen was het toen gunstig dat de brandweerpost werd overgedragen aan de VGGM. Nu dit is vervallen is deze kazerne weer aan de gemeente overgedragen. Dit is in augustus afgewikkeld tegen de boekwaarde van € 1,26 miljoen.

Brandweerpost Oosterbeek bouwkundig en installaties

De planvoorbereiding voor aanbesteding en uitvoering is in volle gang.

MFC 3b4

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
MFC 3b4	15.202	10.710	4.492
Totaal	15.202	10.710	4.492

MFC Doelum

De oplevering van het MFC heeft vertraging opgelopen. De bestaande voorzieningen blijven in gebruik tot het MFC Doelum in gebruik genomen is. De tennisbanen en de zuidelijke entree zijn gereed in oktober. Het resterende deel van de buitenruimte kan aangelegd worden nadat de nog aanwezige voorzieningen zijn gesloopt. De voorbereidingen hiervoor zijn nu in volle gang. In 2018 is alles naar verwachting gereed.